

ວັດຈະນານຸກົມເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ

(Antimicrobial Resistance Dictionary)

ສໍາລັບປະຊາຊົນເພື່ອຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ

LOMWRU.

UNOFFICIAL TRANSLATION

ຄໍາແນະນຳ

ວັດຈະນານຸກົມເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ (ທັງຮູບແບບເອກະສານ electronic ແລະ ເວັບໄຊທ໌ອອນລາຍ www.amrdictionary.net) ແມ່ນມີຈຸດປະສົງເພື່ອໃຫ້ຂໍ້ມູນ ແລະ ຄວາມຮູ້ເທົ່ານັ້ນ. ເນື້ອຫາຂອງໜັງສືວັດຈະນານຸກົມເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ໄດ້ລວບລວມເອົາທັງສິ່ງທີ່ເປັນຄວາມຮູ້ ແລະ ວິດີໂອແນະນຳ. ວັດຈະນານຸກົມນີ້ ບໍ່ມີຈຸດປະສົງໃຊ້ເພື່ອໃຫ້ຄໍາແນະນຳທາງການແພດ, ການປຸງແຕ່ງ ຫລື ການປິ່ນປົວ.

ຖ້າທ່ານເຈັບປ່ວຍ, ພວກເຮົາຂໍແນະນຳໃຫ້ທ່ານຂໍຄໍາປຶກສາກັບແພດ ຫຼື ຜູ້ໃຫ້ບໍລິການດ້ານສຸຂະພາບທີ່ໄດ້ຮັບໃບອະນຸຍາດ ເພື່ອສອບຖາມກ່ຽວກັບອາການ ແລະ ຂໍ້ມູນທາງການແພດຢ່າງເໝາະສົມ. ທ່ານບໍ່ຄວນໃຊ້ຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ຮັບຈາກສື່ເວັບໄຊທ໌ອອນລາຍພຽງຢ່າງດຽວໃນການຕັດສິນໃຈເພື່ອເຂົ້າຮັບການປິ່ນປົວ ຫຼື ບໍ່ຮັບການປິ່ນປົວຈາກບຸກຄະລາກອນແພດ.

ຄວາມຮູ້, ການວິໄຈ ແລະ ທຳທິຄວນປະຕິບັດກ່ຽວກັບການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອ ແລະ ເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອນັ້ນແມ່ນມີການປ່ຽນແປງຕະຫຼອດເວລາ, ເນື້ອຫາຂອງວັດຈະນານຸກົມເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອນີ້ ກໍມີການປັບປຸງໃຫ້ທັນສະໄໝຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ທັງໃນຮູບແບບເອກະສານ electronic ແລະ ເວັບໄຊ. ຜູ້ອ່ານຄວນຮັບຝັງຄໍາແນະນຳຂອງບຸກຄະລາກອນທາງການແພດ ແລະ ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ຖືກຮັບຮອງຈາກກະຊວງສາທາລະນະສຸກຈາກປະເທດຂອງທ່ານ ແລະ ຄຳນຶງເຖິງຄວາມປອດໄພທັງຕົວທ່ານເອງ ແລະ ຜູ້ອື່ນ.

ວັດຈະນານຸກົມເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ແມ່ນບໍ່ໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກພາກສ່ວນທຸລະກິດ ຫຼື ບໍລິສັດຢາໃດໆ, ແລະ ບໍ່ຫວັງຜົນໃນການໂຄສະນາໃດໆ. ວັດຈະນານຸກົມເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ແມ່ນໄດ້ຮັບຮອງການເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ໄດ້ໂດຍມີໃບອະນຸຍາດ (CC BY license - Creative Common Attribution 4.0)

ໝາຍເຫດ

ຄະນະຜູ້ຈັດທໍາວັດຈະນານຸກົມເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ

ປລ. ຖ້າທ່ານຕ້ອງການໃຫ້ຄໍາແນະນຳ ຫຼື ຕຳນິຕິຊົມ ທ່ານສາມາດພົວພັນໄດ້ທີ່:

[1] ຖ້າທ່ານມີຄໍາຖາມກ່ຽວກັບເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ, ທ່ານສາມາດເຂົ້າຊົມເວັບໄຊທ໌ຂອງພວກເຮົາໄດ້ທີ່ www.amrdictionary.net ຫຼື ທາງເຟສບຸກ [fb.me/amrdictionary](https://www.facebook.com/amrdictionary)

[2] ຖ້າທ່ານຕ້ອງການສະແດງຄວາມຄິດເຫັນຕ່າງໆ, ທ່ານສາມາດແຈ້ງໃຫ້ພວກເຮົາຮັບຮູ້ໄດ້ໂດຍການນຳໃຊ້ລະຫັດ QR <https://www.surveymonkey.com/r/amrdictionary>

[3] ຖ້າທ່ານມີຄໍາແນະນຳ ຫຼື ຕຳນິຕິຊົມຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບວັດຈະນານຸກົມເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ, ທ່ານສາມາດແຈ້ງໃຫ້ພວກເຮົາຮັບຮູ້ໂດຍກົງຜ່ານທາງອີເມວ vilada@tropmedres.ac, ravikanya@tropmedres.ac ແລະ direk@tropmedres.ac

ໜ້າ ເນື້ອຫາ

ບົດທີ 1: ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບ ຫລື ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ (Antimicrobial Resistance) ແມ່ນຫຍັງ?.....	1

ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບ.....	1
ເຊື້ອຈຸລະຊີບ.....	5
ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ.....	8
ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ.....	11
ຄວາມຮອບຮູ້ກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ.....	15

ບົດທີ 2. ການຕ້ານຕໍ່ຢາ.....	19
ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ.....	19
ການຊົມເຊື່ອຈາກເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ.....	22
ເຊື້ອຊຸບເບີບັກ.....	24
ຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍຊະນິດ.....	26

ບົດທີ 3: ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ.....	29
ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເພື່ອການປ້ອງກັນ.....	29
ການຊີ້ແຈງໃຊ້ເອງ.....	31
ການໃຊ້ຢາຢ່າງສົມເຫດສົມຜົນ.....	33

ບົດທີ 4. ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນສັດເພື່ອການກະສິກຳ (Antibiotic Use in Animal Agriculture).....	35
ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນສັດ.....	35
ປາສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ.....	39
ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງ.....	41
ການລ້ຽງສັດໂດຍບໍ່ໄດ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອ.....	44

ບົດທີ 5: ກິດຈະກຳການສົ່ງເສີມຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ.....	47
ອາທິດແຫ່ງການຕື່ນຕົວກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນທົ່ວໂລກ.....	47
ຮ່ອງຮອຍຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ.....	53
Antibiotic Smart Use (ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງສະຫລາດ).....	56
ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງເມາະສົມ.....	58

ບົດທີ 6. ເຊື້ອຈຸລະຊີບ.....	60
ເຊື້ອຈຸລິນຊີ.....	60
ເຊື້ອເຫັດ.....	63
ເຊື້ອຈຸລະໂລກ.....	65

ບົດທີ 7. ການຕໍ່ສູ້ ແລະ ການໂຕ້ຕອບກັບຂອງເຊື້ອຈຸລະຊີບ.....	67
ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດ.....	67
ຢາຕ້ານມາລາເຣຍ.....	69
ຢາຕ້ານວັນນະໂລກ.....	72
ຢາຕ້ານຈຸລະໂລກ.....	74
ຢາເປນິຊິລິນ.....	76

ບົດທີ 8. ຢາອື່ນໆ.....	78
ຢາແກ້ອັກເສບ.....	78
ຢາຂ້າເຊື້ອຕາມຜິວໜັງ.....	80
ຢາປ້ອງກັນພະຍາດ.....	83

ບົດທີ 9. ການຊົມເຊື່ອ.....	86
ການຊົມເຊື່ອໃນຊຸມຊົນ.....	86

ການຊົມເຊື່ອໃນໂຮງໝໍ	89
ການຊົມເຊື່ອ.....	93
ພາວະຊົມເຊື່ອເລືອດ	97
ການສະແດງຄວາມຮູ້ບຸນຄຸນ.....	101
ຜູ້ຮ່ວມໃຫ້ຂໍ້ມູນວັດຈະນານຸກົມສະບັບພາສາລາວ.....	101

ບົດທີ 1: ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບ ຫລື ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ (Antimicrobial Resistance) ແມ່ນຫຍັງ?

ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບ

ຄຳນາມ. ແມ່ນຄວາມສາມາດຂອງເຊື້ອຈຸລະຊີບ ຫລື ເຊື້ອພະຍາດ (ເຊັ່ນ: ເຊື້ອຈຸລິນຊີ (bacteria), ເຊື້ອຈຸລະໂລກ (virus), ເຊື້ອເຫັດ (fungi) ແລະ ແມ່ກາຝາກ (parasites)) ທີ່ສາມາດຢັບຢັ້ງການເຮັດວຽກຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອ (ເຊິ່ງລວມເຖິງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະໂລກ, ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດ ແລະ ຢາຕ້ານແມ່ກາຝາກ)

“ເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ພັດທະນາໂຕເອງໃຫ້ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຫລາຍໆຊະນິດ ທີ່ຖືກນຳໃຊ້ໃນປະຈຸບັນນີ້, ບາງຄັ້ງກໍ່ຖືກເອີ້ນວ່າ ‘superbugs’.”

“ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ສົ່ງຜົນໃຫ້ການປ້ອງກັນ ແລະ ການປິ່ນປົວການຊຶມເຊື້ອ (ເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ເຊື້ອຈຸລະໂລກ, ເຊື້ອເຫັດ ແລະ ແມ່ກາຝາກ) ບໍ່ມີປະສິທິພາບ ⁽¹⁾

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ:

ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບ

ຄຳຄຸນນາມ: ທີ່ສາມາດຢັບຢັ້ງການເຮັດວຽກຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອ

“ເຊື້ອພະຍາດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອແມ່ນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນການຢັບຢັ້ງການເຮັດວຽກຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອ”

“ການຕິດເຊື້ອພະຍາດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອແມ່ນ ການຕິດເຊື້ອທີ່ມີສາເຫດມາຈາກເຊື້ອພະຍາດທີ່ສາມາດຕ້ານທານ ຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ”

“ໃນແຕ່ລະປີມີປະຊາກອນຫຼາຍກວ່າ 700,000 ຄົນໃນທົ່ວໂລກທີ່ເສຍຊີວິດເນື່ອງມາຈາກການຕິດເຊື້ອພະຍາດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ການຕ້ານຕໍ່ຢາແມ່ນສິ່ງທີ່ໜ້າເປັນຫວ່າງໃນທົ່ວໂລກ ຫຼືບໍ່?

ຢາທີ່ໃຊ້ໃນການປິ່ນປົວພະຍາດຊຶມເຊື້ອຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍກຳລັງສູນເສຍປະສິດທິພາບຂອງມັນຢ່າງໄວວາໃນການຕໍ່ສູ້ກັບເຊື້ອພະຍາດ, ເນື່ອງ ຈາກວ່າ ເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ເຊື້ອພະຍາດຕ່າງໆພັດທະນາໂຕເອງໃຫ້ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ [1] [2] ເຊິ່ງບັນຫາດັ່ງກ່າວ ສົ່ງຜົນໃຫ້ມີການແກ່ຍາວ ໄລຍະເວລາຂອງການເຈັບປ່ວຍຂອງຄົນເຈັບ, ສູນເສຍໜ້າທີ່ການ ແລະ ເສຍຊີວິດ. ຖ້າບໍ່ມີການແກ້ໄຂ, ການຕິດເຊື້ອທີ່ບໍ່ຮຸນແຮງກໍ່ອາດພັດທະນາກາຍເປັນບັນຫາຄຸກຄາມເຖິງຊີວິດໄດ້ ເຊິ່ງບໍ່ຕ່າງຫຍັງກັບໃນສະໄໝທີ່ຍັງບໍ່ທັນຄົ້ນພົບຢາຕ້ານເຊື້ອ.

ຖ້າຫາກທຸກຄົນບໍ່ມີການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳ, ນັບແຕ່ການຜູກຕັດນ້ອຍ ແລະ ການເກີດລູກທຳມະດາອາດ ຈະກາຍເປັນເລື່ອງທີ່ມີຄວາມສ່ຽງສູງ. ຄົນເຈັບຫລາຍໆຄົນ, ເດັກນ້ອຍ ແລະ ແມ່ ຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍອາດຈະເສຍຊີວິດເນື່ອງຈາກການຊຶມເຊື້ອທີ່ສາມາດປ້ອງກັນ ຫຼື ປິ່ນປົວໄດ້ [1]

ເຊື້ອພະຍາດມີການປັບຕົວໂດຍທຳມະຊາດເພື່ອການມີຊີວິດລອດຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຕ່າງໆທີ່ພົບເຫັນໃນທຳມະຊາດ. ເມື່ອໃດທີ່ມີການນຳໃຊ້ຢາ ຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ບໍ່ຖືກວິທີ ຫຼື ມີການນຳໃຊ້ຫຼາຍເກີນໄປ ມັນກໍ່ຈະສົ່ງຜົນເຮັດໃຫ້ຂະບວນການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຂອງເຊື້ອພະຍາດພັດທະນາໄວຂຶ້ນ, ເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາກໍ່ຈະຖືກພົບເຫັນຫລາຍຂຶ້ນ ແລະ ການປິ່ນປົວພະຍາດຊຶມເຊື້ອກໍ່ຈະມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກຂຶ້ນເຊັ່ນກັນ.

ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຫລາຍເກີນໄປ ຫລື ບໍ່ຖືກຕ້ອງນັ້ນພົບເຫັນໄດ້ທັງໃນຄົນ ແລະ ສັດ. ພະຍາດທີ່ພົບເຫັນໄດ້ທົ່ວໄປໃນຄົນ ເຊັ່ນ ພະຍາດໄຂ້ຫວັດທຳມະດາ ແລະ ໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່ທີ່ເກີດຈາກເຊື້ອຈຸລະໂລກ ເຊິ່ງບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນການປິ່ນປົວ, ແຕ່ວ່າຍັງມີຄົນທົ່ວໂລກຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍທີ່ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເຂົ້າໃນການປິ່ນປົວພະຍາດໄຂ້ຫວັດທຳມະດາ ແລະ ໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່. ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຍັງໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ຢ່າງແຜ່ຫຼາຍໃນອຸດສາຫະກຳການລ້ຽງສັດໃນທົ່ວໂລກ. ພ້ອມກັນນັ້ນ, ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຈຳນວນຫຼາຍໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ຢ່າງບໍ່ເໝາະສົມເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ມີການຈະເລີນເຕີບໂຕໄດ້ດີຂອງສັດ ຫຼື ການປ້ອງກັນພະຍາດຕ່າງໆ.

ໃນແຕ່ລະປີ ມີຫຼາຍກວ່າ **700,000** ຄົນໃນທົ່ວໂລກທີ່ເສຍຊີວິດຍ້ອນການຊຶມເຊື້ອຈາກເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ, ຖ້າຫາກບັນຫານີ້ບໍ່ໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂ, ຄາດຄະເນວ່າໃນປີ ຄ.ສ. 2050 ອາດຈະມີຜູ້ເສຍຊີວິດສູງຂຶ້ນເຖິງ 10,000,000 ຄົນ ຕໍ່ປີ. ເຊິ່ງພວກເຮົາສາມາດຫລຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງຂອງເຊື້ອຈຸລິນຊີພັດທະນາໄປເປັນເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອໄດ້ ໂດຍການຫລຸດຜ່ອນການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຫລາຍເກີນໄປ ແລະ ຫລຸດຜ່ອນການນຳໃຊ້ຢາ ຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ທີ່ບໍ່ຖືກວິທີ ແລະ ການປ້ອງກັນການຕິດເຊື້ອພະຍາດ [3]

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ເຊື້ອຈຸລະຊີບ, ຢາຕ້ານເຊື້ອ

ທ່ານສາມາດເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ “ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ” ໄດ້ທີ່:

ບົດເລື່ອງຂອງ Amala: ເຮັດແນວໃດເພື່ອປ້ອງກັນບັນຫາການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ

<https://youtu.be/Y9WEERSh5G0>

ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບ: ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບແມ່ນຫຍັງ?

<https://youtu.be/URx6HfGtz34>

FAO ແລະ Antimicrobial Resistance

<https://youtu.be/liH400W-xnQ>

References

¹ WHO. (2018, February 15). Antimicrobial resistance. Retrieved from <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/antimicrobial-resistance>

² CDC. (2018, September 10). About Antimicrobial Resistance | Antibiotic/Antimicrobial Resistance | CDC. Retrieved from <https://www.cdc.gov/drugresistance/about.html>

³ The Wellcome Trust. (2019, October 29). Reframing Resistance, how to communicate about antimicrobial resistance effectively. Retrieved from: <https://wellcome.ac.uk/sites/default/files/reframing-resistance-report.pdf>

⁴ O'Neill, J. (2016, March 19). Tackling Drug-Resistant Infections Globally: Final Report and Recommendations. The Review on Antimicrobial Resistance. Retrieved from https://amr-review.org/sites/default/files/160525_Final_paper_with_cover.pdf

ເຊື້ອຈຸລະຊີບ

ຄຳນາມ. ສິ່ງທີ່ມີຊີວິດຂະໜາດນ້ອຍທີ່ບໍ່ສາມາດເບິ່ງເຫັນໄດ້ດ້ວຍຕາເປົ່າ ແລະ ຕ້ອງໃຊ້ກ້ອງຈຸລະທັດຈຶ່ງຈະສາມາດເບິ່ງເຫັນໄດ້.

“ເຊື້ອຈຸລະຊີບຖືກພົບເຫັນ ແລະ ອາໄສຢູ່ອ້ອມໂຕເຮົາ, ທັງຢູ່ເທິງຜິວໜັງ ແລະ ແມ່ນແຕ່ຢູ່ທາງດ້ານໃນຮ່າງກາຍຂອງເຮົາ.”

“ເຊື້ອຈຸລະຊີບ ທີ່ເປັນສາເຫດຂອງການຊຶມເຊື້ອ ແລະ ພະຍາດຕ່າງໆເອີ້ນວ່າ ເຊື້ອພະຍາດ. ແຕ່ບໍ່ໝາຍວ່າ ເຊື້ອຈຸລະຊີບທຸກໂຕແມ່ນກໍ່ໃຫ້ເກີດພະຍາດທັງໝົດ, ຍັງມີເຊື້ອຈຸລະຊີບບາງປະເພດທີ່ເປັນປະໂຫຍດຕໍ່ຮ່າງກາຍເຮົາເຊັ່ນກັນ”

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ

ເຊື້ອຈຸລະຊີບ

ຄຳນາມ. ເຊື້ອພະຍາດ ຄວາມໝາຍຄືກັນກັບຄຳວ່າ ເຊື້ອຈຸລະຊີບ (microorganism) ແຕ່ຖືກໃຊ້ເປັນຄຳຫຍໍ້.

ເຊື້ອພະຍາດ

ຄຳນາມ. ເຊື້ອຈຸລະຊີບທີ່ສາມາດເປັນສາເຫດຂອງການຊຶມເຊື້ອ ແລະ ກໍ່ໃຫ້ເກີດພະຍາດ.

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ຊະນິດ ແລະ ຄວາມສາມາດຂອງເຊື້ອຈຸລະຊີບ

ເຊື້ອຈຸລະຊີບແບ່ງອອກເປັນ 4 ຊະນິດຄື: ເຊື້ອຈຸລິນຊີ (bacteria), ເຊື້ອຈຸລະໂລກ (virus), ເຊື້ອເຫັດ (fungi) ແລະ ແມ່ກາຝາກ (parasites). ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ເຊື້ອເຫັດ ແມ່ນ microbe ທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດ. ຖ້າມີເຊື້ອເຫັດພຽງໂຕດຽວ, ເຮົາເອີ້ນວ່າ fungus. ເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແມ່ນນ້ອຍກວ່າ ເຊື້ອເຫັດ ແລະ ບໍ່ມີແກ່ນຈຸລິງ (cell nucleus). ຖ້າມີ ເຊື້ອຈຸລິນຊີພຽງໂຕດຽວ, ເຮົາເອີ້ນວ່າ bacterium. ເຊື້ອຈຸລະໂລກ ນ້ອຍທີ່ສຸດໃນຈຳນວນ

ເຊື້ອຈຸລະຊີບທັງໝົດ ແລະ ບໍ່ມີແກ່ນຈຸລັງ (cell nucleus) ແລະ ຝາຜະໜັງຈຸລັງ (cell wall). ເຊື້ອຈຸລະໂລກສາມາດແບ່ງຕົວໄດ້ໃນຮ່າງກາຍ ຫຼື ຈຸລັງຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດອື່ນເທົ່ານັ້ນ.

ເຊື້ອແມ່ກາຝາກ ທີ່ສາມາດເບິ່ງເຫັນໄດ້ດ້ວຍການສອງກ້ອງຈຸລະທັດ ແລະ ມັກກໍ່ໃຫ້ເກີດພະຍາດເລື້ອຍໆແມ່ນ: ເຊື້ອແມ່ກາຝາກມາລາເຣຍ (malaria parasites). ເຫັດ ແລະ ເຫັດເປື້ອ ກໍຈັດເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງເຊື້ອເຫັດ, ໝອນບາງຊະນິດກໍ່ແມ່ນເຊື້ອແມ່ກາຝາກ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ພວກມັນປະກອບດ້ວຍຈຸລັງຈຳນວນຫລາຍ ດັ່ງນັ້ນຈິ່ງບໍ່ຖືກເອີ້ນວ່າຈຸລະຊີບ.

ເຊື້ອຈຸລະຊີບມີຢູ່ທຸກບ່ອນແຫ່ງ, ເຊິ່ງມັນຖືກຄາດຄະເນວ່າ ອາດຈະມີຫລາຍເຖິງ 10 ພັນລ້ານໂຕ ($10,000,000,000$ ຫຼື 10^{10}) ໃນດິນປະລິມານ 1 ກຣາມ ^[1] ໃນຮ່າງກາຍຄົນເຮົາ ຄາດວ່າມີເຊື້ອຈຸລິນຊີ (bacteria) ອາໄສຢູ່ປະມານ 39 ລ້ານໆໂຕ ($39,000,000,000,000,000$) ^[2]

ເຊື້ອແມ່ກາຝາກມາລາເຣຍ ສາມາດລີ້ຊ້ອນໃນຮ່າງກາຍຂອງຄົນໄດ້ ເຊິ່ງພວກມັນແບ່ງໂຕໃນຈຸລັງເມັດເລືອດແດງ ແລະ ສາມາດແຜ່ເຊື້ອຈາກຄົນສູ່ຄົນໄດ້ໂດຍມີຍຸງເປັນພາຫະ.

ເຊື້ອຈຸລະຊີບທຸກຊະນິດມີຄວາມສາມາດຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ຄົງໜຶ່ງເຄີຍມີປະສິທິພາບຢ່າງສົມບູນໃນການຕໍ່ສູ້ກັບເຊື້ອຈຸລະຊີບ. ຄວາມສາມາດດັ່ງກ່າວນີ້ ເອີ້ນວ່າການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ^[3]

ຕົວຢ່າງ, ມີການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ (antibiotics) ທີ່ບໍ່ເໝາະສົມທັງໃນຄົນ ແລະ ສັດລ້ຽງ, ແລະ ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເຫລົ່ານີ້ກໍ່ມີການປົນເປື້ອນ ເພີ່ມຂຶ້ນໃນສະພາບແວດລ້ອມ. ການທີ່ເຊື້ອຈຸລິນຊີໄດ້ສຳພັດກັບຢາຕ້ານເຊື້ອມັນເປັນການກະຕຸ້ນໃຫ້ເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນຮ່າງກາຍຂອງ ຄົນ, ສັດ ແລະ ສະພາບແວດລ້ອມພັດທະນາໄປເປັນເຊື້ອທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ. ເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເຫລົ່ານີ້ສາມາດແຜ່ ຂະຫຍາຍອອກໄປ ແລະ ເຮັດໃຫ້ເກີດການຕິດເຊື້ອພະຍາດທີ່ຮ້າຍແຮງຂຶ້ນໄດ້.

ຄຳທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບ, ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບ, ເຊື້ອຈຸລະຊີບ

ທ່ານສາມາດເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມເຕີມໄດ້ທີ່:

ເຊື້ອຈຸລະຊີບ | ໂດຍ Dr. Binocs Show | ວິດີໂອເພື່ອການສຶກສາຂອງເດັກ

<https://youtu.be/JZjzQhFG6Ec>

References

¹ Ingham, E. R. (2019). Chapter 3: Bacteria. In *Soil Biology*. Retrieved from <https://extension.illinois.edu/soil/SoilBiology/bacteria.htm>.

² Sender, R., Fuchs, S., & Milo, R. (2016). Revised Estimates for the Number of Human and Bacteria Cells in the Body. *PLOS Biology*, 14(8). doi:10.1371/journal.pbio.1002533

³ WHO. (2015). *Global Action Plan on Antimicrobial Resistance*. Geneva, Switzerland: WHO Document Production Services. ISBN: 978 92 4 150976 3

ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ຄຳນາມ. ແມ່ນສານ ຫລື ຢາ (ຕົວຢ່າງ penicillin) ທີ່ອອກລົດທຳລາຍ ແລະ ຍັບຢັ້ງການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງເຊື້ອຈຸລິນຊີ.

“ທ່ານໝໍບອກຂ້ອຍວ່າເວລາທີ່ຂ້ອຍເປັນໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່ ຂ້ອຍບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງກິນຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ເພາະຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີສາມາດປິ່ນປົວໄດ້ສະເພາະການຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີເທົ່ານັ້ນ.”

“ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີບໍ່ສາມາດປິ່ນປົວພະຍາດທີ່ເກີດຈາກເຊື້ອຈຸລະໂລກໄດ້ ເຊັ່ນໄຂ້ຫວັດທຳມະດາ ແລະ ໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່. ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ເພື່ອປິ່ນປົວການຕິດເຊື້ອຈຸລະໂລກ ຈະບໍ່ເຮັດໃຫ້ເຈົ້າຮູ້ສຶກດີຂຶ້ນ ຫລືກັບໄປເຮັດວຽກໄດ້ໄວຂຶ້ນ.”

ຄຳຄຸນນາມ. ປະກອບໄປດ້ວຍສານ ຫລື ຢາທີ່ອອກລົດທຳລາຍ ແລະ ຍັບຢັ້ງການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ທີ່ມີການກ່ຽວຂ້ອງກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ.

“ລາວບໍ່ ສະບາຍຫລາຍຈາກການຊື້ ມເຊີ້ ອຈາກເຊີ້ ອຈຸລິນຊີ ແລະ ຕ້ອງການປິ່ນປົວດ້ວຍຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເປັນເວລາດົນນານ”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ຫາຍະນະທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ

ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອເປັນໜຶ່ງໃນບັນຫາຕົ້ນຕໍຂອງສາທາລະນະສຸກທົ່ວໂລກ. ມັນອາດສາມາດເຮັດໃຫ້ມີການເສຍຊີວິດຂອງປະຊາກອນຫລາຍລ້ານຄົນ ແລະ ສິ່ງຜົນສະທ້ອນເຖິງເສດຖະກິດຂອງໂລກ^[1] ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ (United Nations) ໄດ້ປະກາດນຳໃຊ້ນະໂຍບາຍຂັ້ນສູງສຸດເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາກ່ຽວກັບການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຂອງການຊື້ມເຊີ້ອຈາກເຊື້ອພະຍາດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ.^[2]

ບັນດາຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ (antibiotics) ທີ່ໃຊ້ປິ່ນປົວພະຍາດທີ່ເກີດຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີ ເຊັ່ນ: ພະຍາດອັກເສບປອດ, ຊຶມເຊື້ອລະບົບຖ່າຍເທ ແລະ ຊຶມເຊື້ອຜິວໜັງ ອາດຈະບໍ່ໄດ້ຮັບຜົນດີສຳລັບເຊື້ອຈຸລິນຊີບາງຊະນິດ. ຜູ້ອຳນວຍການ ຂອງອົງການອະນາໄມໂລກໄດ້ກ່າວໄວ້ວ່າໃນອະນາຄົດທີ່ໃກ້ເຂົ້າມາເຖິງນີ້ ຜູ້ບໍລິໂພກ ແລະ ບຸກຄະລາກອນທາງການແພດ ຈະມີຄວາມເຊື່ອໝັ້ນທີ່ໜ້ອຍລົງຕໍ່ການປິ່ນປົວພະຍາດໂດຍການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ທ່ານກໍ່ໄດ້ກ່າວວ່າ “ອີງຕາມແນວໂນ້ມໃນປະຈຸບັນ, ພະຍາດທີ່ພົບເຫັນທົ່ວໄປເຊັ່ນພະຍາດໜອງໃນແທ້ (gonorrhea) ອາດຈະກາຍເປັນພະຍາດທີ່ປິ່ນປົວບໍ່ໄດ້” ແລະ “ທ່ານໝໍອາດຈະໄດ້ເວົ້າກັບຄົນເຈັບຂອງຕົນວ່າ “ຂໍໂທດເດີ້ ພວກເຮົາບໍ່ສາມາດເຮັດຫຍັງ ໄດ້ອີກແລ້ວ”.

ນີ້ເປັນບັນຫາທີ່ສຳຄັນທີ່ພວກເຮົາຕ້ອງກຽວເປັນຢ່າງຍິ່ງ ເພາະເຊື້ອຕ້ານຢາມີຜົນກະທົບກັບທຸກໆຄົນ ແລະ ຄອບຄົວຂອງພວກເຮົາ. ຕົວຢ່າງສຳຄັນກໍ່ຄືການເກີດລູກໃນຍຸກຂອງເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາ ຈະເຮັດໃຫ້ແມ່ ແລະ ເດັກ ມີຄວາມສ່ຽງທີ່ຈະເສຍຊີວິດຈາກການຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງສູງ.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບ, ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫລາຍເກີນຄວາມຈຳເປັນ ແລະ ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ

ຖ້າຫາກທ່ານຕ້ອງການຮູ້ຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ທ່ານສາມາດເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມເຕີມໄດ້ທີ່:

ສາເຫດຂອງການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີແມ່ນຫຍັງ? – Kevin Wu

<https://youtu.be/znnp-lvj2ek>

Maryn McKenna: ພວກເຮົາຈະຮັດຫຍັງເມື່ອຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີບໍ່ສາມາດນຳໃຊ້ໄດ້ຕໍ່ໄປ?

<https://youtu.be/o3oDpCb7VqI>

References

¹ WHO. (2016, August 29). Birth in a time of antibiotic-resistant bacteria. Retrieved from

<https://www.who.int/mediacentre/commentaries/antibiotic-resistant-bacteria/en/>

² O'Neill, J. (2016, March 19). Tackling Drug-Resistant Infections Globally: Final Report and Recommendations. The Review on Antimicrobial Resistance. Retrieved from [https://amr-review.org/sites/default/files/160525_Final paper_with cover.pdf](https://amr-review.org/sites/default/files/160525_Final%20paper_with%20cover.pdf)

ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ

ຄຳນາມ. ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ບໍ່ຖືກວິທີ ແລະ ບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນ

“ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ອອກລົດກ້ວາງເມື່ອບໍ່ມີຂໍ້ບັງໃຊ້, ແມ່ນຕົວຢ່າງຂອງການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ.”

“ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງເຊັ່ນ: ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນກໍລະນີທີ່ເປັນໄຂ້ຫວັດ ເຊິ່ງມັນສົ່ງຜົນຮ້າຍແຮງຕໍ່ສັງຄົມ”

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ:

Antibiotic abuse

ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ບໍ່ຖືກວິທີ ແລະ ບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນ

Antibiotic overuse

ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຫລາຍເກີນໄປ ຫລື ໃຊ້ເປັນປະຈຳ

“ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີບໍ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ເກີນຂະໜາດ ບໍ່ແມ່ນເລື່ອງງ່າຍໆທີ່ຈະຄວບຄຸມໄດ້

“ເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີສາມາດເພີ່ມຂຶ້ນໄດ້ຢ່າງໄວວາຖ້າຫາກຍັງມີການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເກີນຂະໜາດ ແລະ ໃຊ້ຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ ລວມໄປເຖິງການໃຊ້ເພື່ອການປ້ອງກັນ ແລະ ການຄວບຄຸມການຕິດເຊື້ອທີ່ບໍ່ມີປະສິທິພາບ.”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ທ່ານກຳລັງທຳຮ້າຍຕົວທ່ານເອງ ແລະ ຄົນອ້ອມຂ້າງທ່ານໂດຍການໃຊ້ຢາຕ້ານ

ເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງຢູ່ຫຼືບໍ່?

ການທີ່ເຮົາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ ຫຼື ໃຊ້ຫຼາຍເກີນໄປສາມາດກໍ່ໃຫ້ເກີດອັນຕະລາຍໄດ້. ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເພື່ອປິ່ນປົວໄຂ້ຫວັດ ຫລືການຊົມເຊື້ອຈາກເຊື້ອຈຸລະໂລກ, ບໍ່ພຽງແຕ່ຈະບໍ່ຊ່ວຍປິ່ນປົວໃຫ້ດີຂຶ້ນ ມັນຍັງມີຜົນຂ້າງຄຽງທີ່ອັນຕະລາຍຕາມມາ. ນອກຈາກນີ້, ຕໍ່ໄປຂ້າງໜ້າການກະທຳດັ່ງກ່າວນີ້ ມັນຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ຫຍຸ້ງຍາກໃນການທຳລາຍເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ໂຕທ່ານເອງ, ຄອບຄົວຂອງທ່ານ ແລະ ຄົນອື່ນໆໃນສັງຄົມອາດຈະຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີ ເລົ່ານີ້ໃນອະນາຄົດ.

ສິ່ງໃດທີ່ບົ່ງບອກວ່າທ່ານກຳລັງໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງຢູ່?

- [1] ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເມື່ອທ່ານເປັນໄຂ້ຫວັດທຳມະດາ ຫລື ໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່
- [2] ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໂດຍທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບຄຳແນະນຳຈາກແພດ ຫຼື ບຸກຄະລາກອນທາງການແພດ
- [3] ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີບໍ່ຄົບຕາມກຳນົດທີ່ລະບຸໄວ້ໃນໃບສັງຢາຂອງແພດ ຫຼື ບຸກຄະລາກອນທາງການແພດ
- [4] ແບ່ງປັນຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີກັບຄົນອື່ນ
- [5] ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ເຫຼືອຈາກການປິ່ນປົວເທື່ອກ່ອນ

ທ່ານຄວນເຮັດແນວໃດ?

- [1] ບໍ່ຄວນໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເມື່ອເປັນໄຂ້ຫວັດທຳມະດາ ຫລື ໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່
- [2] ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ທີ່ໄດ້ຮັບຄຳແນະນຳຈາກແພດ ຫຼື ບຸກຄະລາກອນທາງການແພດ. ເພື່ອຄວາມແນ່ໃຈ, ທ່ານຄວນຖາມ “ມີຄວາມຈຳເປັນ ຫລືບໍ່ ທີ່ຂ້ອຍຄວນໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ?”
- [3] ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃຫ້ຄົບຕາມກຳນົດທີ່ລະບຸໄວ້ໃນໃບສັງຢາຂອງແພດ ຫຼື ບຸກຄະລາກອນທາງການແພດ, ເຖິງແມ່ນວ່າທ່ານຈະຮູ້ສຶກ ດີຂຶ້ນແລ້ວກໍຕາມ
- [4] ບໍ່ແບ່ງປັນຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຂອງທ່ານກັບຄົນອື່ນ
- [5] ບໍ່ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ເຫຼືອຈາກການປິ່ນປົວເທື່ອກ່ອນ

ຄວາມເຂົ້າໃຈຜິດກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ພົບເຫັນເລື້ອຍໆ

[1] ຕ້ອງການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ “ເພື່ອກັນໄວ້ກ່ອນ”

ຄຳຕອບ: ຜິດ. ການເປັນໄຂ້ຫວັດ ຫລືໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່ນັ້ນເກີດຈາກເຊື້ອຈຸລະໂລກ, ແລະ ການຖອກທ້ອງກະທັນຫັນສ່ວນໃຫຍ່ ບໍ່ໄດ້ເກີດຈາກການຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບຄຳແນະນຳຈາກແພດໝໍ ຫຼື ບຸກຄະລາກອນທາງການແພດ ເຮັດໃຫ້ທ່ານມີຄວາມສ່ຽງຈາກຜົນຂ້າງຄຽງຂອງຢາ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຜູ້ອື່ນມີຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໂດຍບໍ່ຈຳເປັນ.

[2] ຂ້ອຍເຄີຍໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເພື່ອປິ່ນປົວໄຂ້ຫວັດໃນຄັ້ງກ່ອນ ແລະ ຂ້ອຍຮູ້ສຶກດີຂຶ້ນຢ່າງໄວ, ດັ່ງນັ້ນ ຂ້ອຍຈິ່ງຢາກໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີສຳລັບໄຂ້ຫວັດອີກຄັ້ງ

ຄຳຕອບ: ຜິດ. ໄຂ້ຫວັດທຳມະດາເກີດຈາກເຊື້ອຈຸລະໂລກ, ເຊິ່ງຄົນສ່ວນໃຫຍ່ຈະມີອາການດີຂຶ້ນພາຍໃນ 7 ຫາ 10 ມື້. ທ່ານຈະຮູ້ສຶກດີຂຶ້ນ ເຖິງແມ່ນວ່າທ່ານຈະບໍ່ໄດ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີບໍ່ໄດ້ຊ່ວຍໃນການປິ່ນປົວພະຍາດທີ່ເກີດຈາກການຕິດເຊື້ອຈຸລະໂລກ, ບໍ່ໄດ້ເຮັດໃຫ້ທ່ານຮູ້ສຶກດີຂຶ້ນ ຫຼື ກັບໄປເຮັດວຽກງານໄດ້ໄວຂຶ້ນ.

[3] ຂ້ອຍເຄີຍໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຊະນິດນີ້ ແລະ ມັນກໍ່ບໍ່ມີຜົນຂ້າງຄຽງຫຍັງກັບຂ້ອຍ, ດັ່ງນັ້ນໃນຄັ້ງນີ້ກໍ່ບໍ່ໜ້າຈະມີຜົນຂ້າງຄຽງເຊັ່ນກັນ

ຄຳຕອບ: ຜິດ. ການທີ່ບໍ່ມີຜົນຂ້າງຄຽງຈາກການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນເທື່ອຜ່ານມາບໍ່ໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າທ່ານຈະບໍ່ໄດ້ຮັບຜົນຂ້າງຄຽງໃນອະນາຄົດ ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອທຸກຄັ້ງມັນເພີ່ມຄວາມສ່ຽງທີ່ຈະເກີດຜົນຂ້າງຄຽງໄດ້ເຊັ່ນ: ຖອກທ້ອງ ຫຼື ການຊົມເຊື້ອຈາກເຊື້ອເຫັດ.

[4] ເຖິງແມ່ນວ່າເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນຮ່າງກາຍຂ້ອຍຈະກາຍເປັນເຊື້ອທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ແລະ ຂ້ອຍບໍ່ສະບາຍຈາກເຊື້ອພະຍາດດັ່ງກ່າວ, ຂ້ອຍຍັງ ສາມາດຫາຊື້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ແຮງຂຶ້ນອີກໄດ້

ຄຳຕອບ: ຜິດ. ເຊື້ອຈຸລິນຊີສາມາດຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໄດ້ຫຼາຍຊະນິດ. ເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາບາງໂຕບໍ່ສາມາດທີ່ຈະປິ່ນປົວດ້ວຍຢາຕ້ານເຊື້ອ ທີ່ມີໃນປະຈຸບັນ. ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນທາງທີ່ຜິດສາມາດເພີ່ມໂອກາດໃນການຊົມເຊື້ອຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ທຸກໆຊະນິດໄດ້

[5] ເຖິງແມ່ນວ່າເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນຮ່າງກາຍຂອງຂ້ອຍຈະຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ມັນກໍ່ເປັນເລື່ອງຂອງຂ້ອຍ, ຂ້ອຍບໍ່ໄດ້ສ້າງຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃຫ້ໃຜ.

ຄຳຕອບ: ຜິດ. ເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ພັດທະນາພາຍໃນຮ່າງກາຍຂອງທ່ານອາດຈະບໍ່ສົ່ງຜົນອັນຕະລາຍຕໍ່ຕົວທ່ານຄົນດຽວ, ແຕ່ມັນສາມາດ ແຜ່ກະຈາຍໃຫ້ແກ່ຄົນໃນຄອບຄົວຂອງທ່ານ, ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຄົນອື່ນໆໃນສັງຄົມໄດ້. ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີແບບບໍ່ຖືກຕ້ອງຂອງ ທ່ານສາມາດເປັນອັນຕະລາຍໃຫ້ແກ່ຄົນໃນສັງຄົມລວມທັງຕົວທ່ານເອງໄດ້.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ຄວາມຮອບຮູ້ກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງເມາະສົມ

ທ່ານສາມາດເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມເຕີມໄດ້ທີ່:

ຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ "ເພື່ອໄວ້ກ່ອນ" | Debbie Goff | TEDxColumbus

https://youtu.be/ALryAB_AYiA

ຝາມ, ຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ຊຸບເບີບັກ (superbugs): Lance Price at TEDxManhattan

<https://youtu.be/ZwHapgrF99A>

ຄວາມຮອບຮູ້ກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ຄຳນາມ. ຄວາມສາມາດໃນການເຂົ້າໃຈ, ປະເມີນ ແລະ ນຳໃຊ້ຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວກັບການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງເໝາະສົມ ແລະ ເພື່ອປ້ອງກັນ ການເກີດເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ

“ອີງຕາມການບອກເຫລົ່າຂອງຄົນເຈັບທີ່ພວກເຮົາເຮັດການສຳຫຼວດ, ຫຼາຍກວ່າເຄິ່ງໜຶ່ງຂອງພວກເຂົາຮູ້ດີວ່າຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ບໍ່ສາມາດຂ້າເຊື້ອຈຸລະໂລກໄດ້, ແຕ່ວ່າພວກເຂົາກໍຍັງໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢູ່ເພື່ອຂ້າເຊື້ອຈຸລະໂລກຢູ່, ເພາະຄິດວ່າກິນເພື່ອໄວ້ກ່ອນ”^[1]

“ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ສົມທົບກັບ ລະດັບຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຂອງປະຊາຊົນທົ່ວໄປທີ່ຍັງບໍ່ສູງ. ເຮັດໃຫ້ບັນຫາເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຮຸນແຮງຂຶ້ນເລື້ອຍໆ”^[2]

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ທ່ານຮູ້ກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼືບໍ່?

ພວກເຮົາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງໜ້ອຍໜຶ່ງຄັ້ງໃນຊີວິດ. ແຕ່ວ່າບັນຫາການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຍັງຄົງມີໃຫ້ພົບເຫັນໃນທົ່ວໂລກ, ພ້ອມນັ້ນ ພວກເຮົາຍັງຄົງມີຄວາມເຂົ້າໃຈ ແບບບໍ່ຖືກຕ້ອງກ່ຽວກັບເຊື້ອພະຍາດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ.

ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ແນວທາງໃນການປ້ອງກັນບັນຫາດັ່ງກ່າວນີ້ ຍັງຄົງເປັນເລື່ອງທີ່ຍັງເຂົ້າໃຈຍາກຢູ່. ອີງການອະນາໄມໂລກໄດ້ເຮັດ ແບບຟອມສອບຖາມປະຊາກອນຈຳນວນ 10,000 ຄົນໃນ 12 ປະເທດ ແລະ ຝົບວ່າ 2 ໃນ 3 ຂອງຜູ້ຕອບແບບສອບຖາມດັ່ງກ່າວມີຄວາມຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢູ່ໃນລະດັບທີ່ຍັງຕ່ຳ^[1] ໜຶ່ງ ໃນ 3 ຂອງຜູ້ຕອບແບບສອບຖາມ ມີຄວາມເຂົ້າໃຈແບບຜິດໆ ວ່າພວກເຂົາ ສາມາດຢຸດໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເມື່ອມີອາການດີຂຶ້ນຈາກການເຈັບປ່ວຍ ໂດຍບໍ່ຕ້ອງໃຫ້ຄົບຕາມກຳນົດ ແລະ ຄຳແນະນຳຂອງທ່ານໝໍ. 3 ໃນ 4 ຜູ້ຕອບແບບສອບຖາມມີຄວາມເຊື່ອຢ່າງຜິດໆ ວ່າການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີນັ້ນແມ່ນການທີ່ຮ່າງກາຍຂອງເຮົາເອງຕໍ່ຕ້ານກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ^[1]

ຜູ້ຄົນມັກຈະຖືເປົ້າຕໍ່ບັນຫາການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ຍັງມີຄວາມເຂົ້າໃຈຜິດໆອີກວ່າຮ່າງກາຍເຮົາສາມາດຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ແລະ ການຕ້ານຕໍ່ຢາເກີດຂຶ້ນສະເພາະກັບຄືນທີ່ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເປັນປະ^[2] ໃນຄວາມຈິງແລ້ວ ແມ່ນເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນຮ່າງກາຍເຮົາມີການພັດທະນາກາຍເປັນເຊື້ອຕ້ານຢາ ແລະ ເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢານັ້ນສາມາດແຜ່ກະຈາຍຈາກຄົນສູ່ຄົນອື່ນໆໄດ້. ເຊິ່ງໝາຍຄວາມວ່າ ເຖິງວ່າທ່ານຈະບໍ່ໄດ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ທ່ານກໍມີໂອກາດຕິດເຊື້ອພະຍາດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາໄດ້.

ແບບສອບຖາມ 1: ທ່ານມີຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງໝາະສົມ ແລະ ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍປານໃດ?

1. ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີສາມາດປິ່ນປົວໄຂ້ຫວັດທຳມະດາໄດ້ (ຖືກ ຫຼື ຜິດ)
2. ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີແມ່ນການທີ່ຮ່າງກາຍເຮົາຕ້ານຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ (ຖືກ ຫຼື ຜິດ)
3. ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນຄົນ ສາມາດເຮັດໃຫ້ເກີດເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໄດ້ (ຖືກ ຫຼື ຜິດ)
4. ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນສັດ ສາມາດເຮັດໃຫ້ເກີດເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໄດ້ (ຖືກ ຫຼື ຜິດ)
5. ເຮົາສາມາດຕິດເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາໄດ້ຈາກການສຳຜັດ ຫຼື ຢູ່ໃກ້ຊິດກັບຜູ້ທີ່ຮ່າງກາຍມີການເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ (ຖືກ ຫຼື ຜິດ)
6. ເຮົາສາມາດຕິດເຊື້ອພະຍາດຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໄດ້ຈາກການສຳຜັດ ຫຼື ຢູ່ໃກ້ຊິດກັບສັດທີ່ມີຊີວິດທີ່ມີເຊື້ອພະຍາດທີ່ ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນຮ່າງກາຍ, ຈາກການບໍລິໂພກອາຫານ ຫລື ນ້ຳທີ່ມີການປົນເປື້ອນເຊື້ອດັ່ງກ່າວ (ຖືກ ຫຼື ຜິດ)
7. ການສັກຢາປ້ອງກັນພະຍາດ (vaccines) ຄົບຕາມກຳນົດເວລາ ແລະ ການຮັກສາສຸຂະອະນາໄມສາມາດຊ່ວຍຢັບຢັ້ງ ການແຜ່ກະຈາຍຂອງການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໄດ້ (ຖືກ ຫຼື ຜິດ)

ຄຳຕອບທີ່ຖືກຕ້ອງ:

1. ຜິດ: ໄຂ້ຫວັດທຳມະດາ ເກີດຈາກເຊື້ອຈຸລະໂລກ ແລະ ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີບໍ່ເຮັດໃຫ້ອາການເຈັບປ່ວຍດີຂຶ້ນ ຫລືເຊົາຈາກການເຈັບປ່ວຍໄວຂຶ້ນ. ທ່ານສາມາດອ່ານຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມໄດ້ທີ່ [here](#).
2. ຜິດ: ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫລາຍເກີນໄປ ບໍ່ແມ່ນສາເຫດໃຫ້ຮ່າງກາຍຂອງຄົນເຮົາຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແຕ່ວ່າມັນສາເຫດ ໃຫ້ເຊື້ອຈຸລິນຊີ ໃນຮ່າງກາຍເຮົາພັດທະນາໂຕເອງກາຍເປັນເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ແລະ ເຊື້ອຈຸລິນຊີນັ້ນກໍສາມາດແຜ່ກະຈາຍຈາກຄົນ ໜຶ່ງສູ່ຄົນອື່ນໆໄດ້
3. ຖືກ: ທ່ານສາມາດອ່ານຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມໄດ້ທີ່ [here](#).
4. ຖືກ: ທ່ານສາມາດອ່ານຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມໄດ້ທີ່ [here](#).
5. ຖືກ: ເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາສາມາດແຜ່ກະຈາຍຈາກຄົນໜຶ່ງສູ່ຄົນອື່ນໆໄດ້ໂດຍການສຳຜັດກັບຄົນທີ່ມີເຊື້ອພະຍາດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນຮ່າງ ກາຍຂອງພວກເຂົາ, ທ່ານສາມາດອ່ານຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມໄດ້ທີ່ [click here](#).
6. ຖືກ: ອ່ານຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບຄວາມປອດໄພຂອງອາຫານ ແລະ ການປ້ອງກັນ, ໄດ້ທີ່ [click here](#).
7. ຖືກ: ທ່ານສາມາດອ່ານເພີ່ມເຕີມ ໄດ້ທີ່ [here](#) ເພື່ອໃຫ້ເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບຄວາມສຳຄັນຂອງການແກ້ໄຂບັນຫາເລື່ອງເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ຈຸລິນຊີ

ໃຫ້ຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຢ່າງພຽງພໍ ເພື່ອໃຫ້ທ່ານໄດ້ເຂົ້າໃຈເຖິງຜົນຂ້າງຄຽງຂອງຢາ ແລະ ລວມທັງຜົນກະທົບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນຕໍ່ສັງຄົມ. ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີບໍ່ໄດ້ສົ່ງຜົນກະທົບພຽງແຕ່ໂຕທ່ານ, ໝູ່ເພື່ອນ ແລະ ຄອບຄົວຂອງທ່ານເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງສົ່ງຜົນກະທົບເຖິງສິ່ງ ແວດລ້ອມ ແລະ ທຸກຄົນໃນໂລກນີ້.

ທ່ານຄວນຊອກຮູ້ກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ທ່ານກຳລັງໃຊ້ຢູ່ ເພື່ອໃຫ້ທ່ານໄດ້ເຂົ້າໃຈເຖິງຜົນຂ້າງຄຽງຂອງຢາ ແລະ ລວມທັງຜົນກະທົບທີ່ ອາດເກີດຂຶ້ນຕໍ່ສັງຄົມ, ໝູ່ເພື່ອນ ແລະ ຄອບຄົວຂອງທ່ານ ລວມທັງສິ່ງຜົນກະທົບເຖິງ ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ທຸກຄົນໃນໂລກນີ້.

ຄໍາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການຊົມເຊື່ອຈາກເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ, ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ, ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງເມາະສົມ

References

¹ WHO. (n.d.). Antibiotic Resistance: Multi-Country Public Awareness Survey. www.who.int. ISBN 978 92 4 150981 7

² Ramsey, L. (2017, February 23). A growing threat could kill 10 million people a year by 2050. Retrieved from <https://www.businessinsider.com/biggest-misconception-about-antibiotic-resistance-2017-2>

ບົດທີ 2. ການຕ້ານຕໍ່ຢາ

ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ຄໍານາມ. ຄວາມສາມາດຂອງເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນການຢັບຢັ້ງການອອກລືດຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຊະນິດໃດໜຶ່ງ ຫຼື ຫຼາຍຊະນິດໃນການຕໍ່ຕ້ານ ຕໍ່ເຊື້ອຈຸລິນຊີ.

“ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຫລາຍເກີນໄປ ແລະ ບໍ່ຖືກຕ້ອງ ສາມາດກໍ່ໃຫ້ເກີດການຕ້ານຕໍ່ຢາໄດ້”

“ເຖິງແມ່ນມີການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງເໝາະສົມ ແລະ ຕາມຄໍາແນະນຳຂອງແພດ, ເຊື້ອຈຸລິນຊີກໍ່ຍັງມີຄວາມສາມາດພັດທະນາ ໂຕເອງໃຫ້ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອໄດ້. ແຕ່ວ່າ ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີມີສາມາດກະຕຸ້ນໃຫ້ເກີດໄດ້ໄວຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ ເມື່ອມີການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ບໍ່ເໝາະສົມ ແລະ ນຳໃຊ້ຫຼາຍເກີນໄປ” ^[1]

ຄໍາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ:

Antibiotic-resistant

ຄຳຄຸນນາມ. ມີຄວາມສາມາດໃນການຢັບຢັ້ງການອອກລືດຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອຕໍ່ເຊື້ອຈຸລິນຊີ

“ຢ່າງໜ້ອຍ 50,000 ຄົນ ມີການຊົມເຊື່ອຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ໃນແຕ່ລະປີໃນປະເທດອັງກິດ, ປະເທດໃນເຂດຢູໂຣບ ແລະ ສະຫະລັດອາເມລິກາ” ^[1]

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ແມ່ນຫຍັງຄືສາເຫດທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ?

ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີບາງຊະນິດເກີດຂຶ້ນໄດ້ເອງ. ເນື່ອງຈາກຢາບາງຊະນິດ ເຊັ່ນ: penicillin ເຊິ່ງມີຕົ້ນກຳເນີດມາຈາກເຊື້ອເຫັດ ຫຼື ເຊື້ອຈຸລິນຊີຊະນິດອື່ນໆ ທີ່ສາມາດພັດທະນາໄດ້ທົ່ວໄປໃນດິນ. ເພື່ອຄວາມຢູ່ລອດຂອງເຊື້ອຈຸລະຊີບເລົ່ານີ້ (ລວມທັງເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ຈຸລະໂລກ, ເຊື້ອ ເຫັດ ແລະ ແມ່ກາຟາກ) ຈະປັບຕົວຕາມກາລະເວລາ ແລະ ພັດທະນາເປັນເຊື້ອພະຍາດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ. ແຕ່ວ່າ, ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວລະ ດັບຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນ

ສິ່ງແວດລ້ອມມີປະລິມານໜ້ອຍຫຼາຍ. ໃນຊ່ວງທົດສະວັດທີ່ 1930 (ຫຼັງຈາກການຄົ້ນພົບ penicillin) ການ ຊົມ ເຊື້ອທີ່ມີສາເຫດມາຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອແມ່ນພົບໄດ້ໜ້ອຍຫຼາຍ.

ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຫຼາຍເກີນໄປ ແລະ ໃຊ້ຢາບໍ່ຖືກຕ້ອງເຮັດໃຫ້ມີການຕ້ານຕໍ່ຢາທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ແຜ່ກະຈາຍ ເຊື້ອໄປທົ່ວໂລກ. ມີການ ຄາດຄະເນໄວ້ວ່າ ໃນແຕ່ລະປີຈະມີການຜະລິດ ແລະ ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນທົ່ວໂລກຫຼາຍ ເຖິງ 200,000 ເຖິງ 250,000 ໂຕນ..^{[1] [2]} ໃນຈຳ ນວນນີ້ຢາຕ້ານເຊື້ອ 70% ແມ່ນຖືກນຳໃຊ້ໃນສັດ ແລະ 30% ແມ່ນໃຊ້ໃນຄົນ.

ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີສ່ວນຫລາຍທີ່ໃຊ້ໃນຄົນ ແລະ ສັດ ຈະຖືກຂັບບອກທາງນ້ຳປັດສະວະ ແລະ ອາຈີມ, ຫຼັງຈາກ ນັ້ນກໍ່ຈະເຂົ້າສູ່ລະບົບການ ບຳບັດນ້ຳເບື້ອນ ແລະ ເຂົ້າໄປປົນເປື້ອນກັບສິ່ງແວດລ້ອມ. ເມື່ອມະນຸດ, ສັດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມໄດ້ສຳພັນກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ເຊື້ອຈຸລິນ ຊີທີ່ອາໄສຢູ່ໃນຮ່າງກາຍຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມເຫລົ່ານັ້ນ ກໍ່ສາມາດພັດທະນາໂຕເອງໃຫ້ການເປັນເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາໄດ້, ແລະ ເຊື້ອ ຕ້ານຕໍ່ຢາເຫຼົ່ານີ້ກໍ່ ສາມາດແຜ່ກະຈາຍໄປສູ່ຄົນອື່ນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມອື່ນໄດ້.^{[2] [3]}

ຜູ້ທີ່ມີການຊົມເຊື້ອຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຄວນໄດ້ຮັບການປິ່ນປົວດ້ວຍຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ ຜູ້ທີ່ບໍ່ ໄດ້ມີການຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແມ່ນບໍ່ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ທ່ານ ອາເລັກຊານເດີ ເຟລມມິງ ຜູ້ ທີ່ຄົ້ນພົບ penicillin ໄດ້ຄຳນວນເຖິງການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຕັ້ງແຕ່ທຳອິດທີ່ຄິດຄົ້ນ penicillin, ເພິ່ນໄດ້ກ່າວ ວ່າ:

“ຜູ້ທີ່ໃຊ້ penicillin ໃນການປິ່ນປົວແບບບໍ່ຮອບຄອບ ຈະຕ້ອງເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການເສຍຊີວິດຂອງຄົນເຈັບ ທີ່ເກີດຈາກການຕິດເຊື້ອພະຍາດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາ penicillin”

ໃນປະຈຸບັນ penicillin ບໍ່ຄ່ອຍໄດ້ຖືກນຳມາໃຊ້ໃນການປິ່ນປົວພະຍາດຊືມເຊື້ອທົ່ວໄປທັງໃນຄົນ ແລະ ສັດ ເນື່ອງ ຈາກເຊື້ອພະຍາດດັ່ງກ່າວ ນັ້ນຕ້ານຕໍ່ penicillin. ໃນຂະນະນີ້ ມີຢາຕ້ານເຊື້ອຫຼາກຫຼາຍຊະນິດຖືກນຳມາໃຊ້ແທນ penicillin. ໄດ້ມີການຄາດຄະເນໄວ້ວ່າ ໃນທຸກໆປີ ຈະມີຄົນທີ່ເສຍຊີວິດຈາກການຕິດເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍກວ່າ 700,000 ຄົນ ແລະ ຈຳນວນຜູ້ເສຍຊີວິດຈາກການຕິດເຊື້ອຈະເພີ່ມສູງຂຶ້ນເຖິງ 10,000,000 ຄົນຕໍ່ປີໃນປີ 2050.^[2] ພວກເຮົາບໍ່ມີຢາຕ້ານເຊື້ອກຸ່ມໃໝ່ທີ່ອອກມານຳໃຊ້ເປັນເວລາຫຼາຍທົດສະວັດແລ້ວ.

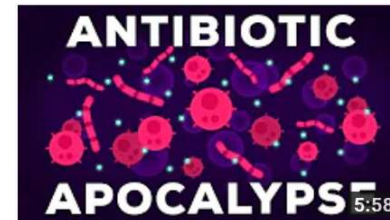
“ພວກເຮົາຈຳເປັນຕ້ອງປຸກລະດົມ ແລະ ຊຸກຍູ້ໃຫ້ທຸກຄົນຮູ້ເຖິງບັນຫາຂອງເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາ ເພາະມັນເປັນບັນຫາທີ່ ຮີບດ່ວນ.”^[1]

ທ່ານເປັນອົກຄົນໜຶ່ງທີ່ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອແບບບໍ່ຖືກຕ້ອງ ຫຼືບໍ່? ທ່ານສາມາດຫາຄຳຕອບໄດ້ຈາກຄຳວ່າ “ການໃຊ້ຢາ ຕ້ານເຊື້ອຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ”.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ຢາເປນິຊີລິນ, ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ

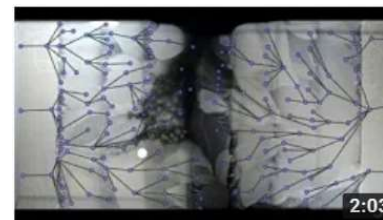
ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອໄດ້ທີ່:

The Antibiotic Apocalypse Explained

<https://youtu.be/xZbcwi7SfZE>

ການວິວັດທະນາການຂອງການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ | Science News

<https://youtu.be/yybsSqCB7mE>

References

- O'Neill, J. (2016, March 19). Tackling Drug-Resistant Infections Globally: Final Report and Recommendations. The Review on Antimicrobial Resistance. Retrieved from https://amr-review.org/sites/default/files/160525_Final_paper_with_cover.pdf
- Sarmah, A. K., Meyer, M. T., & Boxall, A. B. (2006). A global perspective on the use, sales, exposure pathways, occurrence, fate and effects of veterinary antibiotics (VAs) in the environment. *Chemosphere*, 65(5), 725-759. [doi:10.1016/j.chemosphere.2006.03.026](https://doi.org/10.1016/j.chemosphere.2006.03.026)
- Boeckel, T. P., Brower, C., Gilbert, M., Grenfell, B. T., Levin, S. A., Robinson, T. P., . . . Laxminarayan, R. (2015). Global trends in antimicrobial use in food animals. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112(18), 5649-5654. [doi:10.1073/pnas.1503141112](https://doi.org/10.1073/pnas.1503141112)

ການຊົມເຊື່ອຈາກເຊື່ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອ

ຄຳນາມ. ການຕິດເຊື່ອທີ່ມາຈາກເຊື່ອພະຍາດທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນການຢັ້ງຢືນລົດຂອງຢາຕ້ານຈຸລິນຊີ

“ການຊົມເຊື່ອຈາກເຊື່ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອ ເກີດມາຈາກຫຼາຍໆສາເຫດທີ່ແຕກຕ່າງ ກັນເຊັ່ນ: ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື່ອຈຸລິນຊີເກີນຂະໜາດ ແລະ ການນຳຢາງບໍ່ເໝາະສົມ. ນອກຈາກນີ້ ກໍ່ຍັງເປັນໄປໄດ້ທີ່ຕິດເຊື່ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານຈຸລິນຊີອື່ນ, ເນື່ອງຈາກວ່າເຊື່ອຕ້ານຕໍ່ຢາສາມາດສົ່ງຈາກຄົນໜຶ່ງໄປສູ່ອີກຄົນອື່ນໄດ້.” ^[1]

“ການຊົມເຊື່ອໃນໂຮງໝໍທີ່ເກີດຈາກເຊື່ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອ ເພີ່ມຂຶ້ນໃນຫຼາຍໆປະເທດ ທົ່ວໂລກ”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ມັນແມ່ນເຊື່ອພະຍາດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອຈຸລິນຊີ, ບໍ່ແມ່ນຮ່າງກາຍຂອງຄົນເຮົາ ທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອຈຸລິນຊີ.

ສຳລັບການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອຈຸລິນຊີນັ້ນ, ບໍ່ແມ່ນຍ້ອນຮ່າງກາຍຂອງທ່ານເອງ ແຕ່ເກີດຂຶ້ນຍ້ອນເຊື່ອຈຸລິນຊີ ສາມາດພັດທະນາໂຕເອງໃຫ້ມີ ຄວາມສາມາດຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອໄດ້ໂດຍການປ່ຽນແປງທາງພັນທຸກຳຂອງພວກມັນ. ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວຢາຕ້ານເຊື່ອຈຸລິນຊີແມ່ນມີຈຸດປະສົງ ເພື່ອຂ້າເຊື່ອຈຸລິນຊີ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ເຊື່ອອ່ອນແອລົງ ເພື່ອໃຫ້ຮ່າງກາຍເຮົາສາມາດຕໍ່ສູ້ກັບເຊື່ອຈຸລິນຊີນັ້ນໄດ້.

ຖ້າຫາກທ່ານເກີດມີການຊົມເຊື່ອຈາກເຊື່ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອຈຸລິນຊີ, ຢາຕ້ານເຊື່ອທົ່ວໄປຈະບໍ່ມີປະສິດທິພາບໃນການປິ່ນປົວ. ທາງເລືອກຂອງການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື່ອທີ່ສາມາດກຳຈັດການຕິດເຊື່ອຈາກເຊື່ອຕ້ານຕໍ່ຢາກໍ່ມີໜ້ອຍລົງ ແລະ ໃນບາງກໍລະນີຢາດັ່ງກ່າວກໍ່ອາດຊອກຊື້ບໍ່ໄດ້. ນອກຈາກນີ້ ເຊື່ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢານີ້ສາມາດ ແຜ່ກະຈາຍໄປສູ່ບຸກຄົນໃກ້ຄຽງ ແລະ ຄົນອື່ນໃນສັງຄົມອີກດ້ວຍ.

ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອຈຸລິນຊີເກີດຂຶ້ນຈາກຫຼາຍສາເຫດ ແຕ່ສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວເກີດຈາກການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື່ອຈຸລິນຊີ ຫຼາຍເກີນໄປ ຫຼື ນຳໃຊ້ບໍ່ ຖືກວິທີ. ຄົນເຈັບມັກຈະໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື່ອຈາກແພດ ຫຼື ຮ້ານຂາຍຢາ ຫຼື ໃຊ້ຢາໂດຍບໍ່ຖືກຕ້ອງ (ເຊັ່ນ ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື່ອຈຸລິນຊີເມື່ອມີການຕິດເຊື່ອຈຸລະໂລກ). ຢາຕ້ານເຊື່ອຈຸລິນຊີຍັງຖືກນຳໃຊ້ຫຼາຍໃນ

ວຽກງານກະສິກຳ ແລະ ແຜ່ຂະຫຍາຍເຂົ້າສູ່ສິ່ງແວດລ້ອມ. ການຄວບຄຸມການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື່ອຈຸລິນຊີທີ່ບໍ່ໄດ້ມາດຕະຖານ ແລະ ການພັດທະນາຂອງການຊົມເຊື່ອຈາກເຊື່ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອ ອາດຈະເຮັດໃຫ້ເຮົາບໍ່ສາມາດປິ່ນປົວພະຍາດທີ່ເກີດຈາກການຕິດເຊື່ອຈຸລິນຊີໄດ້ໃນອະນາຄົດ^[1]

ຖ້າຫາກທ່ານສົນໃຈເປັນສ່ວນໜຶ່ງໃນການແກ້ໄຂບັນຫາເຊື່ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອ ທ່ານສາມາດອ່ານຂໍ້ມູນເພີ່ມຕື່ມໄດ້ທີ່ [click here](#).

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ຢາຕ້ານເຊື່ອວັນນະໂລກ, ຢາຕ້ານເຊື່ອມາລາເຣຍ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ ການເຊື່ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອ ໄດ້ທີ່:

ການຊົມເຊື່ອຈາກເຊື່ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອ: ເມັດຢາຂົນເວລາກິນ

<https://youtu.be/hORCLShmKEU>

ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື່ອຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງເຮັດໃຫ້ເກີດບັນຫາການຊົມເຊື່ອຈາກເຊື່ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື່ອໂດຍຫລືບ?

https://youtu.be/_ouBFiNFfZI

References

¹ WHO. (2015). *Worldwide country situation analysis: Response to antimicrobial resistance*. www.who.int. ISBN 978 92 4 156494 6

ເຊື້ອຊຸບເບີບັກ

ຄຳນາມ. ສາຍພັນຂອງເຊື້ອຈຸລິນຊີ ທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍຊະນິດ

“ການຄຸກຄາມຂອງ superbug ແມ່ນເກີດມາຈາກການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍເກີນໄປ”

“ການລ້າງມື ສາມາດຊ່ວຍຫຼຸດການຕິດ superbug ໄດ້”

“Superbug ສາມາດເຮັດໃຫ້ເສຍຊີວິດໄດ້ ເຖິງແມ່ນວ່າການຕິດເຊື້ອນັ້ນບໍ່ຮຸນແຮງ ^[1]”

“ຖ້າບັນຫາການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອບໍ່ໄດ້ຮັບການແກ້ໃດໆນີ້, superbug ຈະສາມາດຂ້າພວກເຮົາໄດ້ໄວກ່ອນພາວະໂລກຮ້ອນ.” ^[2]

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງ Superbugs

ຄຳວ່າ “superbug” ແມ່ນຄຳທີ່ໃຊ້ໃນສື່ປັນເທີງ ແລະ ກໍ່ໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ຫຼາຍຂຶ້ນໃນການສື່ສານກ່ຽວກັບການຕ້ານຕໍ່ຢາ. ຄຳວ່າ “superbug” ເປັນຮູ້ຈັກຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ ຫຼັງຈາກປີ 1970 ແລະ ຖືກບັນລະຍາຍໄວ້ວ່າເປັນເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ສ້າງມົນລະພິດໃນອາກາດ^[3] ຕໍ່ມາ “superbug” ໄດ້ມີວິວັດທະນາການເພື່ອອະທິບາຍເຖິງເຊື້ອຈຸລິນຊີ ທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍຊະນິດ ແລະ ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການປິ່ນປົວ.

ສື່ (media) ສາມາດສະທ້ອນເຖິງ ທັດສະນະຄະຕິ ແລະ ມຸມມອງຂອງສາທາລະນະຊົນ.^[4] ປະເທດອັງກິດ ໃນປີ 1996, BBC's Panorama ໄດ້ຈັດຕັ້ງໂຄງການເພື່ອຕ້ານຕໍ່ເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາທີ່ເອີ້ນວ່າ “superbug” ໂດຍເນັ້ນໜັກໃສ່ການຕ້ານຕໍ່ຢາ vancomycin ໃນເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ມີຊື່ວ່າ Enterococcus. ສິ່ງນີ້ນຳໄປສູ່ການທີ່ສື່ຕ່າງໆມີການຕິດຕາມຢ່າງໄກ່ຊິດໃນຫົວຂໍ້ “superbug”.

ຕໍ່ມາໃນປີ 2005, ໃນປະເທດອັງກິດ, ຫົວຂໍ້ “Superbugs” ທີ່ເນັ້ນໜັກໄປຫາເຊື້ອ Methicillin-resistant *Staphylococcus aureus* (MRSA) ກາຍເປັນການຖືກຖຽງກັນຄັ້ງຍິ່ງໃຫຍ່ລະຫວ່າງສອງຝັກການເມືອງໃນ

ລະຫວ່າງການເລືອກຕັ້ງ. ເຖິງແມ່ນວ່າໃນເວລາ ນັ້ນຈະມີຂ່າວສານ ແລະ ສື່ຕ່າງໆອອກມາເວົ້າເຖິງ MRSA ຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ, ແຕ່ໂດຍສະເລ່ຍແລ້ວຜູ້ທີ່ສົນໃຈກ່ຽວກັບຫົວຂໍ້ດັ່ງກ່າວອາດຍັງສັບ ສົນກ່ຽວກັບບັນຫາ ແລະ ລຳດັບຄວາມສຳຄັນສຳລັບການແກ້ໄຂບັນຫາໃນຂະນະນັ້ນ.

ໃນປະຈຸບັນ, “superbugs” ກາຍເປັນສິ່ງສຳຄັນສຳລັບຜູ້ທີ່ມີຄວາມກັງວົນກ່ຽວກັບເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາ, ເພື່ອຮູ້ເຖິງວິທີການທີ່ຈະຕໍ່ສູ້ກັບບັນຫາ ດັ່ງກ່າວ.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ ຫລື, ຄວາມຮອບຮູ້ກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຫລື, ຮ່ອງຮອຍຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຫລື ແລະ ການກຳກັບດູແລການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ “Superbugs” ໄດ້ທີ່ :

ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງ Superbugs

<https://youtu.be/fyRyZ1zKtyA>

ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງ Superbugs- ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ: Dr. Karl Klose at TEDxSanAntonio

<https://youtu.be/ikZQPB45Zbw>

References

- Nuki, P., & Gulland, A. (2018, May 22). Superbugs: Millions will die if we don't tackle antibiotic resistance. Retrieved from <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/05/22/superbugs-could-render-even-routine-procedures-deadly-warns/>
- Armstrong, S. (2017, November 04). If we don't act now, superbugs will kill us before climate change does. Retrieved from <https://www.wired.co.uk/article/antibiotic-resistance-innovation-dame-sally-davies-nhs>
- Mosher, D. (2012, December 29). What is a Superbug? Retrieved from <https://www.livescience.com/32370-what-is-a-superbug.html>
- Reynolds, L. A., & Tansey, E. M. (2008). *Superbugs and Superdrugs: A History of MRSA* (Vol. 32, Wellcome Witness to Twentieth Century Medicine). Wellcome Trust Centre for the History of Medicine at UCL. ISBN 978 085484 114 1

ຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍຊະນິດ

ຄຳນຳມາ. ເຊິ່ງສາມາດຢັບຢັ້ງການເຮັດວຽກຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອຫຼາຍຊະນິດ ລວມທັງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະໂລກ, ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດ ແລະ ຢາຕ້ານເຊື້ອແມ່ກຳຝາກ ທີ່ເຮັດວຽກສະກັດກັ້ນ ຫລືທຳລາຍພວກມັນ.

“ເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍຊະນິດເປັນອັນຕະລາຍ ແລະ ເປັນໄພຄຸກຄາມຕໍ່ການສາທາລະນະສຸກ. ເຊິ່ງພວກເຂົາອາດ ຈະຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍຊະນິດ”

“ຢາລະບອບໃໝ່ທີ່ໃຊ້ໃນການປິ່ນປົວພະຍາດວັນນະໂລກທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍຊະນິດ, ຈະຕ້ອງໃຊ້ເວລາໃນການປິ່ນປົວພະຍາດດົນ ເຖິງ 9 ຫາ 11 ເດືອນ”

ຄຳໃກ້ຄຽງ

ຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍຊະນິດ

ຄຳນຳມາ. ມີຄວາມສາມາດໃນການຢັບຢັ້ງການເຮັດວຽກຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອຫຼາຍຊະນິດ ທີ່ເຮັດວຽກສະກັດກັ້ນ ຫລືທຳລາຍເຊື້ອຈຸລະຊີບທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາເຫລົ່ານັ້ນ

“ເຊື້ອແມ່ກຳຝາກມາລາເຣຍ ສາມາດພັດທະນາໂຕເອງເປັນເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍຊະນິດ ຕໍ່ການປິ່ນປົວລະບອບທຳອິດໄດ້ຢ່າງໄວວາ ໂດຍສະເພາະຄົນເຈັບທີ່ໄດ້ຮັບການປິ່ນປົວບໍ່ຄົບຕາມກຳນົດ.”

“ການສົມທົບກັນລະຫວ່າງຄວາມຮຸນແຮງທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ແລະ ການຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍຊະນິດສາມາດນຳໄປສູ່ ສະຖານະການຮຸນແຮງຂຶ້ນ”

Extensively drug-resistant (XDR) (ການຕ້ານຕໍ່ຢາຢ່າງກວ້າງຂວາງ)

ຄຳນຳມາ. ຄວາມສາມາດເຊື້ອພະຍາດທີ່ຢັບຢັ້ງການເຮັດວຽກຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອເກືອບທຸກຊະນິດ. ເຮັດໃຫ້ຢາທີ່ນຳໃຊ້ໄດ້ເຫຼືອພຽງ ຢາຕ້ານເຊື້ອແຕ່ໜຶ່ງ ຫຼືສອງຊະນິດເທົ່ານັ້ນທີ່ສາມາດຕ້ານກັບເຊື້ອພະຍາດເຫລົ່ານັ້ນໄດ້.

Pandrug-resistant (PDR) (ການຕ້ານຕໍ່ຢາທຸກຊະນິດ)

ຄຳນຳມາ. ຄວາມສາມາດເຊື້ອພະຍາດທີ່ຢັບຢັ້ງການເຮັດວຽກຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອທຸກຊະນິດ ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ເຊື້ອພະຍາດດັ່ງກ່າວຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ທຸກຊະນິດ

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ການຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍຊະນິດແມ່ນບັນຫາທີ່ຄົນເຮົາສ້າງຂຶ້ນ

ສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຫຼາຍຊະນິດແມ່ນບັນຫາທີ່ຄົນເຮົາສ້າງຂຶ້ນ ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ພະຍາດວັນນະໂລກທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍຊະນິດ (Multidrug Resistant Tuberculosis - MDR TB) ແມ່ນເກີດຈາກການທີ່ໃຊ້ຢາປິ່ນປົວວັນນະໂລກທີ່ບໍ່ເໝາະສົມ.^[1] ເນື່ອງຈາກໄລຍະການປິ່ນປົວທີ່ຍາວນານ, ຜົນຂ້າງຄຽງຂອງຢາ ແລະ ການໃຊ້ຢາຢ່າງບໍ່ເໝາະສົມເປັນເປັນສິ່ງທີ່ພົບເຫັນໄດ້ທົ່ວໄປ, ເມື່ອຄົນເຈັບເລີ່ມມີ ອາການດີຂຶ້ນ ແລະ ພວກເຂົາມັກຈະຢຸດໃຊ້ຢາດ້ວຍໂຕເອງ ແຕ່ວ່າເຊື້ອວັນນະໂລກຍັງບໍ່ທັນຖືກກຳຈັດໄປຈາກຮ່າງກາຍເທື່ອ, ເຮັດໃຫ້ເຊື້ອຈຸລິນຊີດັ່ງກ່າວພັດທະນາໂຕເອງໃຫ້ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອວັນນະໂລກລະບອບທຳອິດ. ເມື່ອໃດທີ່ຄົນເຈັບມີອາການເຈັບປ່ວຍອີກຄັ້ງຈາກເຊື້ອວັນນະໂລກ, ເຊື້ອດັ່ງກ່າວອາດຈະກັບຕອບສະໜອງຕໍ່ການປິ່ນປົວດ້ວຍຢາຕ້ານເຊື້ອວັນນະໂລກລະບອບທຳອິດ ແຕ່ຍັງເພີ່ມຄວາມຮຸນແຮງໃນການແຜ່ກະຈາຍຈົນເຖິງຂັ້ນເສຍຊີວິດ.

CRE (Carbapenem-resistant *Enterobacteriaceae*) ແມ່ນເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນຄອບຄົວເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຫຼາຍຊະນິດ. ເຊື້ອ ດັ່ງກ່າວມີວິວັດທະນາການເພື່ອເຮັດໃຫ້ຢາຕ້ານເຊື້ອສ່ວນໃຫຍ່ບໍ່ສາມາດກຳຈັດມັນໄດ້, ໂດຍຮູ້ຈັກມັນໃນນາມ: “superbugs”. ຢາ Colistin ເປັນຢາຕົວສຸດທ້າຍທີ່ໃຊ້ໃນການປິ່ນປົວການຕິດເຊື້ອ CRE ແລະ ການຊົມເຊື້ອຈາກຈຸລິນຊີກຳລັງພັດທະນາໂຕອື່ນໆທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຫຼາຍຊະນິດ. ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ຫຼາຍເກີນໄປທັງໃນໂຮງໝໍ ແລະ ຊຸມຊົນຈະສົ່ງເສີມໃຫ້ມີການຂະຫຍາຍໂຕຢ່າງກວ້າງຂວາງຂອງເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານ ຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຫຼາຍຊະນິດ ເຊັ່ນ CRE. ເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາເຫຼົ່ານີ້ ລວມທັງເຊື້ອ CRE ສາມາດແຜ່ກະຈາຍ ແລະ ກໍ່ໃຫ້ເກີດການຕິດເຊື້ອໃນຄົນ ເຈັບຈຳນວນຫຼາຍ. ທ່ານກໍ່ມີຄວາມສ່ຽງສູງໃນການຕິດເຊື້ອ CRE ເຊັ່ນກັນ ຖ້າທ່ານໄດ້ເຂົ້າອອນປິ່ນປົວໃນໂຮງໝໍ ຫຼື ໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອເປັນ ເວລາດົນ. ການຊົມເຊື້ອທີ່ມີສາເຫດມາຈາກເຊື້ອ CRE ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນນຳໄປສູ່ການເສຍຊີວິດ.

ເຊື້ອ *Acinetobacter* ທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍຊະນິດ ກາຍເປັນເຊື້ອພະຍາດທີ່ສຳຄັນທາງດ້ານສາທາລະນະສຸກ. ໃນເມື່ອກ່ອນ, ຢາໃນກຸ່ມ carbapenem ທີ່ມີຜົນໃນການປິ່ນປົວການຕິດເຊື້ອຈາກເຊື້ອ *Acinetobacter* ທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍຊະນິດ ໄດ້ດີທີ່ສຸດ. ແຕ່ວ່າ, ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍຊະນິດທີ່ຫຼາຍເກີນໄປ ແລະ ການນຳໃຊ້ທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ, ລວມທັງຢາການນຳໃຊ້ຢາ carbapenems ທີ່ບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນ, ມັນໄດ້ສົ່ງຜົນສະທ້ອນໃຫ້ມີການພັດທະນາ ແລະ ແຜ່ກະຈາຍຂອງເຊື້ອ *Acinetobacter* ທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາ ຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນໝວດ Carbapenem. ເຊື້ອ *Acinetobacter* ທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍຊະນິດສາມາດເຮັດໃຫ້ເກີດການຕິດ ເຊື້ອທີ່ຮຸນແຮງ ແລະ ຫຍຸ້ງຍາກໃນ ການປິ່ນປົວ.

ເພື່ອທີ່ຈະແກ້ໄຂບັນຫາເຊື້ອພະຍາດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫລາຍຊະນິດ, ໂຮງໝໍຈຳເປັນຕ້ອງເພີ່ມຂັ້ນຕອນການທຳຄວາມສະອາດ ເພື່ອ ໃຫ້ໝັ້ນໃຈວ່າທຸກຄົນລ້າງມືກ່ອນ ແລະ ຫຼັງສຳຜັດກັບຄົນເຈັບ, ສະພາບແວດລ້ອມອ້ອມຂ້າງຄົນເຈັບ, ພ້ອມທັງສະໜັບສະໜູນ “ໂຄງການການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຢ່າງເໝາະສົມ (Antimicrobial stewardship)”. ນອກຈາກນີ້ ທຸກຄົນໃນຊຸມຊົນກໍຄວນລ້າງມື, ຮັກສາສຸຂະອະນາ ໄມ ແລະ ຢຸດການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ ຫລື ຫລາຍເກີນໄປເຊັ່ນກັນ.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການຊົມເຊື້ອຈາກເຊື້ອພະຍາດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ “ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຫຼາຍຊະນິດ” “Multidrug-resistant”:

ວັນນະໂລກຕ້ານເຊື້ອຫຼາຍຊະນິດ: No Promises, by Ron Haviv in Tajikistan

<https://youtu.be/kEOmYXRfP10>

References

¹ Huber, C. (2017, March 20). The Causes of Multi-Drug Resistant Tuberculosis. The Borgen Project. Retrieved from <https://borgenproject.org/causes-multi-drug-resistant-tuberculosis/>

ບົດທີ 3: ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເພື່ອການປ້ອງກັນ

ຄຳນາມ. ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເພື່ອປ້ອງກັນພະຍາດ ຫລື ການຕິດເຊື້ອ

ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເພື່ອປ້ອງກັນການຕິດເຊື້ອໂດຍທົ່ວໄປແມ່ນຈະຖືກນຳໃຊ້ກ່ອນກສນເຮັດຫັດຖະການຜ່າຕັດໃຫຍ່, ໃນກໍລະນີທີ່ມີຄວາມສ່ຽງວ່າເຊື້ອຈຸລິນຊີຈະເຂົ້າສູ່ຮ່າງກາຍໃນເວລາຜ່າຕັດ ແລະ ເຮັດໃຫ້ມີການຕິດເຊື້ອໄດ້ ໂດຍສະເພາະບາດແຜເປີດ”

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ

ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເພື່ອການປ້ອງກັນ

ຄຳນາມ. ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເພື່ອປ້ອງກັນພະຍາດ ຫລື ການຕິດເຊື້ອ

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ຍ້ອນຫຍັງຈຶ່ງຕ້ອງມີການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເພື່ອການປ້ອງກັນການ

ຕິດເຊື້ອໃນຄົນ ແລະ ສັດ?

ກ່ອນໜ້ານີ້ໄດ້ມີການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເພື່ອປ້ອງກັນການຕິດເຊື້ອຢ່າງແຜ່ຫຼາຍທັງໃນຄົນ ແລະ ສັດ. ພາຍຫລັງການຄົ້ນພົບ penicillin ໃນປີ 1928, ຢາ penicillin ໄດ້ກາຍເປັນຢາທີ່ສາມາດຫຼຸດຜ່ອນການເກີດບາດແຜຊຶມເຊື້ອຈາກການຜ່າຕັດໄດ້ເປັນຢ່າງດີ^[1] ໃນເບື້ອງຕົ້ນ ໄດ້ມີການໃຫ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເພື່ອປ້ອງກັນການຕິດເຊື້ອແບບບໍ່ມີການວາງແຜນ, ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນເຮັດໃຫ້ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ແລະ ການຕິດເຊື້ອໃນໂຮງໝໍທີ່ມີສາເຫດມາຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີເພີ່ມຂຶ້ນ. ໃນວຽກງານການລ້ຽງສັດ, ກໍ່ໄດ້ມີການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເພື່ອປ້ອງກັນພະຍາດ ແລະ ການເສຍຊີວິດຂອງສັດ, ແລະ ໃນບາງປະເທດໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເພື່ອເປັນການກະຕຸ້ນໃຫ້ສັດມີການຈະເລີນເຕີບໂຕໄດ້ດີ.

ປະຈຸບັນຢາຕ້ານເຊື້ອບໍ່ໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ເພື່ອການປ້ອງກັນການພະຍາດຫລາຍຄັ້ງກັບໃນເມື່ອ 10 ປີ ກ່ອນ. ເນື່ອງຈາກການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ, ການປ່ຽນແປງຂອງເຊື້ອຈຸລິນຊີ ທີ່ເປັນສາເຫດຂອງການຕິດເຊື້ອ ແລະ

ຄວາມກ້າວໜ້າຂອງເຄື່ອງມືທາງການແພດທີ່ທັນສະໄໝ ທີ່ເຮັດໃຫ້ສາມາດກວດພົບການຊຶມເຊື້ອຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີໄດ້.

ຍັງມີຄຳແນະນຳທາງວິຊາການໄດ້ໃຫ້ຄຳແນະນຳໃນການໃຫ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອກ່ອນການຜ່າຕັດໃຫຍ່ທີ່ມີຄວາມສູງສູງຕໍ່ການຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ ໄລຍະເວລາຂອງການໃຫ້ຢາຕ້ານເຊື້ອແມ່ນຫຼຸດຜ່ອນລົງຫຼາຍ ແລະ ບໍ່ມີການແນະນຳໃຫ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເປັນເວລາດົນຫຼັງ ຈາກຜ່າຕັດສຳເລັດ. ພ້ອມນີ້, ກໍ່ບໍ່ມີການແນະນຳໃຫ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນວຽກງານທັນຕະກຳ, ນອກຈາກວ່າຄົນເຈັບນັ້ນມີບັນຫາວ່ານຫົວໃຈທຽມ ຫຼື ການຊຶມເຊື້ອລົ້ນຫົວໃຈເປັນຕົ້ນ.

ໃນປີ 2017 ອົງການອະນາໄມໂລກໄດ້ແນະນຳຢ່າງເດັດຂາດ ໃຫ້ລຸດຜ່ອນການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອທຸກຊະນິດທີ່ມີຄວາມສຳຄັນທາງການແພດ, ໃນ ການລ້ຽງສັດເພື່ອເປັນອາຫານ, ລວມເຖິງການຢຸດການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເພື່ອເປັນການກະຕຸ້ນໃຫ້ສັດມີການຈະເລີນເຕີບໂຕ ແລະ ປ້ອງກັນ ການຕິດເຊື້ອພະຍາດອື່ນ ໂດຍທີ່ບໍ່ມີການປຸງມະຕິ.^[2] ສັດລ້ຽງທີ່ສຸຂະພາບແຂງແຮງຄວນໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອເພື່ອປ້ອງກັນການຕິດເຊື້ອ ສະເພາະກໍລະນີທີ່ມີການປຸງມະຕິວ່າມີການຕິດເຊື້ອຈາກສັດໃນຝູງດຽວກັນ

ເປັນທີ່ໜ້າສັງເກດວ່າໃນປະເທດທີ່ສົ່ງເສີມໃຫ້ມີການຢຸດໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເພື່ອເລັ່ງການເຕີບໂຕຂອງສັດ, ອາດພົບວ່າຊາວກະສິກອນໄດ້ມີການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເພື່ອການປ້ອງກັນພະຍາດເພີ່ມຂຶ້ນແທນ. ດັ່ງນັ້ນ ປະລິມານທັງໝົດຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນວຽກງານກະສິກຳ ແມ່ນຍັງຄົງທີ່ ຫຼື ເພີ່ມຂຶ້ນ^[3] ສະນັ້ນ, ມັນເປັນສິ່ງສຳຄັນທີ່ສຸດທີ່ຈະປະຕິບັດຕາມຄຳແນະນຳຂອງອົງການອະນາໄມໂລກ ເພື່ອຄວບຄຸມການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເຂົ້າໃນການປ້ອງກັນຖ້າບໍ່ໄດ້ຮັບການປຸງມະຕິ.

ທາງເລືອກອື່ນນອກຈາກການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເພື່ອປ້ອງກັນພະຍາດໃນສັດ, ໄດ້ແກ່ການປັບປຸງສຸຂະອະນາໄມ, ການນຳໃຊ້ຢາປ້ອງກັນພະຍາດ, ການປັບປ່ຽນທີ່ຢູ່ອາໄສ ແລະ ພຶດຕິກຳການລ້ຽງສັດ.^[4]

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນສັດ

References

¹ Westerman, E. L. (1984). Antibiotic prophylaxis in surgery: Historical background, rationale, and relationship to prospective payment. *American Journal of Infection Control*, 12(6), 339-343. doi:10.1016/0196-6553(84)90007-5

² WHO. (2018). Global guidelines for the prevention of surgical site infection, second edition (2nd ed.). Geneva, Switzerland: World Health Organization. ISBN 978 92 4 155047 5

³ WHO. (2017, November 7). Stop using antibiotics in healthy animals to preserve their effectiveness. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/detail/07-11-2017-stop-using-antibiotics-in-healthy-animals-to-prevent-the-spread-of-antibiotic-resistance>

⁴ Mevius, D., & Heederik, D. (2014). Reduction of antibiotic use in animals “let’s go Dutch”. *Journal Für Verbraucherschutz Und Lebensmittelsicherheit*, 9(2), 177-181. doi:10.1007/s00003-014-0874-z

ການຊື້ເອງໃຊ້ເອງ

ຄຳຄຸນນາມ. ສາມາດຊື້ ຫລື ຂາຍສິ່ງຕ່າງໆໄດ້ໂດຍບໍ່ມີການດູແລ

“ການຊື້ຢາໃຊ້ເອງ ແມ່ນການຊື້ຢາໂດຍບໍ່ມີໃບສັງຢາຈາກແພດ, ເຊິ່ງໝາຍຄວາມວ່າທ່ານສາມາດຊື້ຢາມາຊຶມໃຊ້ເອງໄດ້ຕາມຮ້ານຄ້າທົ່ວໄປ ໂດຍບໍ່ມີໃບສັງຢາ “ຈາກແພດ.”

“ໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວປະຊາຊົນບໍ່ສາມາດຊື້ຢາຕ້ານເຊື້ອເອງໄດ້ໂດຍບໍ່ມີໃບສັງແພດ. ແຕ່ວ່າ ໃນປະເທດກຳລັງພັດທະນາສ່ວນໃຫຍ່ສາມາດຊື້ຢາຕ້ານເຊື້ອເອງໄດ້ຕາມຮ້ານຂາຍຢາ ແລະ ຮ້ານຂາຍເຄື່ອງທົ່ວໄປ.”

“ການຊື້ຢາຕ້ານເຊື້ອເອງໂດຍບໍ່ມີໃບສັງແພດນັ້ນທີ່ເປັນກົນໄກສຳຄັນທີ່ເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ມີຄວາມຕ້ອງການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອສາມາດເຂົ້າເຖິງມັນໄດ້. ແຕ່ໃນຂະນະດຽວກັນການເຂົ້າເຖິງຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ງ່າຍ ແລະ ຫລາຍເກີນໄປ ໂດຍທີ່ອາດຈະບໍ່ມີ ຄວາມຈຳເປັນໃນການນຳໃຊ້ນັ້ນເປັນສິ່ງທີ່ຄວນຄຳນຶງເຖິງ ແລະ ເປັນສິ່ງທີ່ໜ້າເປັນຫວ່າງຢ່າງຍິ່ງ”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ອັນຕະລາຍຈາກການຊື້ຢາຕ້ານເຊື້ອໂດຍບໍ່ມີໃບສັງຢາ

ການປິ່ນປົວດ້ວຍໂຕເອງສາມາດກໍ່ໃຫ້ເກີດອັນຕະລາຍໄດ້ຢ່າງໃຫຍ່ຫລວງຕໍ່ຜູ້ທີ່ບໍ່ເຂົ້າໃຈເຖິງຜົນຂ້າງຄຽງຂອງຢາ ແລະ ຜົນຂອງການນຳໃຊ້ຢາ ຕ້ານເຊື້ອຫຼາຍເກີນໄປ. ໃນຫຼາຍປະເທດທີ່ສາມາດຊື້ຢາກິນເອງໂດຍບໍ່ມີໃບສັງແພດ ແມ່ນຈະໄດ້ຮັບການຄັດເລືອກຈາກໜ່ວຍງານຜູ້ກຳກັບດູແລ ເພື່ອໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າຢາທີ່ໃຊ້ມີຄວາມປອດໄພ ແລະ ມີປະສິດທິພາບ ເມື່ອຖືກນຳໃຊ້ໂດຍປາດສະຈາກການດູແລຂອງແພດ, ເຊັ່ນ paracetamol ທີ່ສາມາດຊື້ໄດ້ທົ່ວໄປໃນທົ່ວໂລກ. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມການກິນຢາ paracetamol ຫລາຍຈົນເກີນຂະໜາດກໍ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ເສຍຊີວິດໄດ້ ແລະ ໃນບາງປະເທດກໍ່ມີຂີດຈຳກັດຂອງຈຳນວນຢາທີ່ສາມາດຂາຍໄດ້.

ສ່ວນໃຫຍ່ ຢາຕ້ານເຊື້ອແມ່ນຖືກມີຂາຍໄດ້ທົ່ວໄປໃນໂລກ ໂດຍທີ່ບໍ່ຕ້ອງມີໃບສັງຈາກແພດ, ແລະ ມັນກໍ່ເປັນປັດໃຈສຳຄັນທີ່ເຮັດໃຫ້ບັນຫາ ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບ. ການຊື້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ມາໃຊ້ເອງ ສ່ວນຫລາຍແລ້ວແມ່ນເຮັດແບບບໍ່ຖືກຕ້ອງ, ເພາະມັນໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ ໃນພະຍາດທີ່ບໍ່ແມ່ນສາເຫດມາຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີ^[1].

ຢາຖືກຂາຍໄປໂດຍບໍ່ຮູ້ປະຫວັດການແພ່ຢາຂອງຄົນເຈັບ. ໄລຍະເວລາການນຳໃຊ້ຢາ ຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີສ່ວນຫລາຍເປັນໄລຍະເວລາສັ້ນກວ່າການປິ່ນປົວທີ່ຖືກຕ້ອງ. ປະລິມານຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ນຳໃຊ້ໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວກໍ່ຕໍ່າກວ່າປະລິມານຢາມາດຕະຖານທີ່ແນະນຳໃນການປິ່ນປົວ.

ການທີ່ສາມາດຊື້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໄດ້ງ່າຍ ລວມທັງຄວາມເຂົ້າໃຈທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ເຮັດໃຫ້ເກີດວົງຈອນທີ່ຮ້າຍແຮງ ໃນການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຫລາຍເກີນໄປ. ໂດຍການຊົມໃຊ້ທີ່ຫລາຍເກີນໄປນີ້ເຮັດໃຫ້ເກີດມີການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ. ນອກຈາກນີ້ ຍັງເປັນການສະໜັບສະໜູນຄວາມຈິງທີ່ວ່າ ເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອນັ້ນສາມາດພົບໄດ້ທົ່ວໄປໃນຊຸມຊົນ ທີ່ມີການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອ ຈຸລິນຊີໂດຍບໍ່ມີໃບສັງແພດ.^[1]

ການຊື້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໂດຍບໍ່ໃຊ້ໃບສັງຢານັ້ນຍັງພົບໄດ້ໃນປະເທດກຳລັງພັດທະນາສ່ວນໃຫຍ່, ເພາະວ່າມັນມີຄວາມສຳຄັນໃນການເຂົ້າເຖິງ ຢາຂອງຄົນເຈັບທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອ ^[2] ຖ້າຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີບໍ່ສາມາດຫາ ຊື້ ໄດ້ ທີ່ ວ ໄປ ຕ າ ມ ຮ ໍ າ ນ ຂ າ ຍ ຢ າ , ມ ັ ນ ກ ໍ ັ ຍ ງ ຄ ຶ ງ ເ ປ ັ ນ ສ ິ ງ ທີ່ ບໍ່ ຊັດເຈນຕໍ່ຜູ້ສ້າງຕັ້ງນະໂຍບາຍວ່າການສ້າງລະບົບໃບສັງຢາຈາກແພດ, ແລະ ປັບປຸງການເຂົ້າເຖິງການດູແລຮັກສາສຸຂະພາບ ອາດຈະມີຄ່າໃຊ້ ຈ່າຍທີ່ຕໍ່າກວ່າເມື່ອທຽບໃສ່ການສູນເສຍທີ່ເປັນສາເຫດມາຈາກການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນປະເທດນັ້ນໆ. ພ້ອມດຽວ ກັນນີ້, ຄວາມຄິດເຫັນຂອງປະຊາຊົນ, ແລະ ຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງນັ້ນຍັງເປັນອຸປະສັກຕໍ່ການປ່ຽນແປງພຶດຕິກຳການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ.

ປະເທດມາເລເຊຍເປັນປະເທດໜຶ່ງທີ່ກຳລັງພັດທະນາ ແລະ ບໍ່ອະນຸຍາດໃຫ້ມີການຈຳໜ່າຍຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໂດຍບໍ່ມີໃບສັງແພດ ^[2] ພາຍໄຕ້ Malaysian Poisons Act ການຂາຍຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີແມ່ນຕ້ອງມີໃບສັງແພດ. ແຕ່ວ່າ, ຫລາຍໆປະເທດທີ່ມີກົດໝາຍປົກປ້ອງ ບໍ່ໃຫ້ມີການຈຳໜ່າຍຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໂດຍບໍ່ມີໃບສັງແພດ, ໃນລະດັບຊຸມຊົນກໍ່ຍັງຄົງມີການຊື້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໂດຍທີ່ບໍ່ມີໃບສັງຢາຈາກແພດ.

ໃນປະເທດມາເລເຊຍ ເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີການຄວບຄຸມການຊື້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໂດຍບໍ່ໃຊ້ໃບສັງຢາແພດ, ແຕ່ອັດຕາການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອ ຈຸລິນຊີກໍ່ຍັງສູງໃນສະຖານທີ່ໃຫ້ບໍລິການທາງດ້ານສາທາລະນະສຸກຂອງລັດຖະບານ ແລະ ເອກະຊົນ ^[2]. ເຊິ່ງສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າການຫຼຸດຜ່ອນ ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີນັ້ນບໍ່ພຽງຄວບຄຸມການຈຳໜ່າຍຢາເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງລວມໄປເຖິງການຂຽນໃບສັງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຂອງແພດໝໍ

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ໄຂ້ຫວັດ, ການຕິດເຊື້ອ, ຖອກທ້ອງ, ອາຫານເປັນພິດ

References

¹ Morgan, D. J., Okeke, I. N., Laxminarayan, R., Perencevich, E. N., & Weisenberg, S. (2011). Non-prescription antimicrobial use worldwide: A systematic review. *The Lancet Infectious Diseases*, 11(9), 692-701. doi:10.1016/s1473-3099(11)70054-8

² Rahman, N. A., Teng, C. L., & Sivasampu, S. (2016). Antibiotic prescribing in public and private practice: A cross-sectional study in primary care clinics in Malaysia. *BMC Infectious Diseases*, 16(1). doi:10.1186/s12879-016-1530-2

ການໃຊ້ຢາຢ່າງສົມເຫດສົມຜົນ

ຄຳນາມ. ການນຳໃຊ້ຢາຢ່າງທີ່ເໝາະສົມກັບບັນຫາສຸຂະພາບຂອງຄົນເຈັບ ເຊັ່ນ ການນຳໃຊ້ໃນປະລິມານຢາທີ່ຕ້ອງການກັບຄົນເຈັບ, ໄລຍະເວລາການປິ່ນປົວທີ່ເໝາະສົມ, ແລະ ລາຄາທີ່ບໍ່ສູງຕໍ່ຄົນເຈັບ ແລະ ສັງຄົມ.

“ການໃຊ້ຢາຢ່າງສົມເຫດສົມຜົນສາມາດຊ່ວຍລຸດຜ່ອນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຂອງຄົນເຈັບໂດຍບໍ່ຈຳເປັນເຫຼືອຄົນເຈັບ, ແລະ ໄດ້ຮັບປະລິ ມານຢາທີ່ເໝາະສົມກັບການປິ່ນປົວ ເຊິ່ງຊ່ວຍໃນການເຮັດໃຫ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຄົງຄວາມມີປະສິດທິພາບໃນການປິ່ນປົວ”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ເປັນຫຍັງເຮົາໃຊ້ຢາຢ່າງບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນ?

ຈາກການລາຍງານຂອງອົງການອານາໄມໂລກ, ພົບວ່າປະມານ 50% ຂອງການໃຊ້ຢາທັງໝົດນັ້ນເປັນການໃຊ້ຢາຂອງບຸກຂະລາກອນທາງການ ແພດ, ການແຈກຢາຍ ແລະ ການຂາຍຢາງໍ່ສົມເຫດສົມຜົນ.^[1] ຊຶ່ງລວມເຖິງການນຳໃຊ້ຢາທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງຂອງຄົນເຈັບເອງ. ນອກຈາກນີ້ໜຶ່ງ ໃນສາມຂອງປະຊາກອນບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງຢາພື້ນຖານຢ່າງເໝາະສົມ. ອີງຕາມຄູ່ມືຂອງອົງການອານາໄມໂລກ, ໄດ້ແບ່ງຊະນິດຂອງການໃຊ້ຢາ ຢ່າງບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນດັ່ງນີ້:

- ການນຳໃຊ້ຫລາຍໆຕົວຢ່າງໃນຄົນເຈັບຄົນໜຶ່ງ
- ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ, ໂດຍສະເພາະໃນຄົນເຈັບທີ່ບໍ່ໄດ້ຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ການໃຊ້ຢາທີ່ປະລິມານບໍ່ພຽງພໍ
- ມີການໃຊ້ຢາຊະນິດສັກຫຼາຍເກີນໄປ ໃນກໍລະນີທີ່ຢາຊະນິດກົນນັ້ນມີຄວາມເໝາະສົມຫລາຍກວ່າ
- ການປິ່ນປົວດ້ວຍຕົວເອງຢ່າງບໍ່ເໝາະສົມ
- ແພດສັງຢາໃຫ້ຄົນເຈັບໂດຍບໍ່ປະຕິບັດຕາມຄຳແນະນຳໃນຄູ່ມືການປິ່ນປົວ

ການໃຊ້ຢາຢ່າງບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນສາມາດນຳໄປສູ່ບັນຫາຮ້າຍແຮງເຖິງຂັ້ນເສຍຊີວິດໄດ້, ໂດຍສະເພາະໃນຄົນເຈັບເດັກນ້ອຍ ແລະ ຄົນເຈັບທີ່ ເປັນພະຍາດຊຳເຮື້ອ. ພະຍາດຊຳເຮື້ອບາງຊະນິດອາດເກີດມາຈາກການນຳໃຊ້ຢາຢ່າງບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນ ເຊັ່ນ ພະຍາດຄວາມດັນເລືອດສູງ, ພະ ຍາດເປົາຫວານ ພະຍາດບ້ານໝູ ແລະ ບັນຫາສຸຂະພາບຈິດ. ການນຳໃຊ້ຢາທີ່ບໍ່ເໝາະສົມ ແລະ ຫຼາຍເກີນໄປນັ້ນເຮັດໃຫ້ຄົນເຈັບເສຍຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ທີ່ສູງໂດຍບໍ່ຈຳເປັນ, ນອກນັ້ນຍັງສົ່ງຜົນກະທົບທີ່ອັນຕະລາຍຢ່າງຊັດເຈນຕໍ່ການເຈັບປ່ວຍຂອງຄົນເຈັບ ແລະ ເຮັດໃຫ້ຄົນເຈັບໄດ້ຮັບຜົນຄ້າງຄຽງຂອງຢາ.

ການນຳໃຊ້ຢາທີ່ບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນ ຫຼື ນຳໃຊ້ຫຼາຍເກີນໄປນັ້ນຈະນຳໄປສູ່ການຕ້ານທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ. ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ບໍ່ສົມ ເຫດສົມຜົນສາມາດກະຕຸ້ນເຮັດໃຫ້ຄົນເຈັບມີຄວາມຕ້ອງການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຢ່າງບໍ່ເໝາະສົມ ແລະ ນຳໄປສູ່ການເຂົ້າເຖິງສະຖານທີ່ດູແລສຸ ຂະພາບຫຼຸດລົງຂອງຄົນເຈັບ ແລະ ສູນ ເສຍຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຂອງຄົນເຈັບທີ່ມີຕໍ່ລະບົບສາທາລະນະສຸກ. ຈາກນັ້ນກໍຈະເປັນການນຳພາຄົນເຈັບເຂົ້າສູ່ວົງຈອນການຊື້ຢາມາໃຊ້ເອງ ແລະ ເຮັດໃຫ້ມີຄວາມຕ້ອງການຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ຫລາຍຂຶ້ນ ແລະ ຫລາຍທີ່ສຸດຈາກຮ້ານຂາຍຢາ ແລະ ສະຖານທີ່ໃຫ້ບໍລິການທາງສຸຂະພາບ.

ເພື່ອເປັນການຢຸດການນຳໃຊ້ຢາທີ່ບໍ່ສົມເຫດສົມຜົນ, ນະໂຍບາຍຫຼັກທີ່ຕ້ອງເລັ່ງໃສ່ແມ່ນການສົ່ງເສີມໃຫ້ມີການນຳໃຊ້ຢາຢ່າງເໝາະສົມ ກັບຄວາມຕ້ອງການຫຼາຍຂຶ້ນ. ເຊິ່ງລວມທັງການບໍ່ຈຳກັດເຖິງ ໜ່ວຍງານລະດັບຊາດເພື່ອປະສານງານນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບການໃຊ້ຢາ, ຂໍ້ແນະນຳ ທາງການແພດ, ຂໍ້ມູນທາງການແພດທຸກແຫລ່ງ ແລະ ການສຶກສາກ່ຽວກັບຢາທີ່ສາມາດຮຽນຮູ້ໄດ້ໃນທົ່ວໄປ.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ຄວາມຮອບຮູ້ກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງເໝາະສົມ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບການໃຊ້ຢາຢ່າງສົມເຫດສົມຜົນ ໂດຍສະເພາະຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ໄດ້ທີ່:

Why is antimicrobial stewardship important?

<https://youtu.be/-G4cEYQBvU4>

References

¹ WHO. (2002, September). Promoting Rational Use of Medicines: Core Components - WHO Policy Perspectives on Medicines, No. 005. Retrieved from <https://apps.who.int/medicinedocs/pdf/h3011e/h3011e.pdf>

ບົດທີ 4. ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນສັດເພື່ອການກະສິກຳ (Antibiotic Use in Animal Agriculture)

ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນສັດ

ຄຳຄຸນນາມ. ບົ່ງບອກວ່າສັດ ຫຼືຊັ້ນສັດທີ່ໄດ້ມາຈາກສັດໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຜ່ານທາງການໃຫ້ອາຫານ ຫລື ນ້ຳ ໃນເວລາໃດໜຶ່ງໃນຊ່ວງ ຊີວິດຂອງມັນ. ຄຳນີ້ມັກຖືກໃຊ້ເລື້ອຍໆເພື່ອບົ່ງບອກວ່າມີການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນສັດທີ່ແຂງແຮງດີ ຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີ ເພື່ອຈຸດປະສົງ ໃດໆກໍຕາມ.

“ຊັ້ນສັດ ສ່ວນໃຫຍ່ທີ່ເຮົາບໍ່ລິໂພກຢູ່ໃນປະຈຸບັນແມ່ນມາຈາກສັດທີ່ໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນເວລາລ້ຽງດູ. ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໂດຍທົ່ວໄປແມ່ນຖືກໃຊ້ເພື່ອໃຫ້ສັດຈະເລີນເຕີບໃຫຍ່ໄດ້ໄວຂຶ້ນ, ມີຂະໜາດໃຫຍ່ຂຶ້ນ ຫຼື ເພື່ອປ້ອງກັນການຕິດເຊື້ອ”^[1]

“ປູຢາທີ່ໄດ້ມາຈາກສັດທີ່ຖືກລ້ຽງດ້ວຍອາຫານທີ່ມີຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ອາດຈະມີການປົນເປື້ອນໄປດ້ວຍຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ”^[1]

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ເຮົາຄວນກັງວົນກ່ຽວກັບການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນສັດລ້ຽງ ຫຼື ບໍ່?

ທຸກມື້ໃນທົ່ວໂລກ, ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຖືກປະສົມໃນອາຫານໃຫ້ແກ່ສັດຕ່າງໆເຊັ່ນ ງົວ, ໄກ່, ໝູ, ປາ ແລະ ກຸ້ງ^[2] ຊາວກະສິກອນໃຊ້ຢາ ຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເພື່ອໃຫ້ສັດລ້ຽງຂອງພວກເຂົາຈະເລີນເຕີບໃຫຍ່ໄດ້ໄວ, ເພື່ອປ້ອງກັນ ຫຼື ການປົນປົວພະຍາດ. ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ເພື່ອໃຫ້ສັດຈະເລີນເຕີບໃຫຍ່ໄດ້ໄວນັ້ນ ກາຍເປັນສິ່ງຕ້ອງຫ້າມໃນທົ່ວໂລກ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ໃຊ້ໃນສັດທັງໝົດ ແມ່ນບໍ່ໄດ້ເປັນທີ່ຮັບຮູ້ຢ່າງຊັດເຈນ ແລະ ອາດຈະມີການນຳໃຊ້ທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ເນື່ອງມາຈາກຄວາມຕ້ອງການທາງດ້ານອາຫານທີ່ມາຈາກສັດເພີ່ມຂຶ້ນ.

ຄາດຄະເນວ່າຈະມີຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີປະມານ 200,000 ເຖິງ 250,000 ໂຕນ ທີ່ຖືກຜະລິດ ແລະ ນຳໃຊ້ທົ່ວໂລກໃນແຕ່ລະປີ^[3] ໃນນັ້ນ, ປະມານ 70% ຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຖືກນຳໃຊ້ໃນສັດ ແລະ 30% ແມ່ນຖືກນຳໃຊ້ໃນສັດໃນຄົນ. ສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ ຢາຕ້ານ ເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ໃຊ້ໃນຄົນ ແລະ ສັດ ຈະຖືກຄັບອອກມາທາງນ້ຳຢຽວ

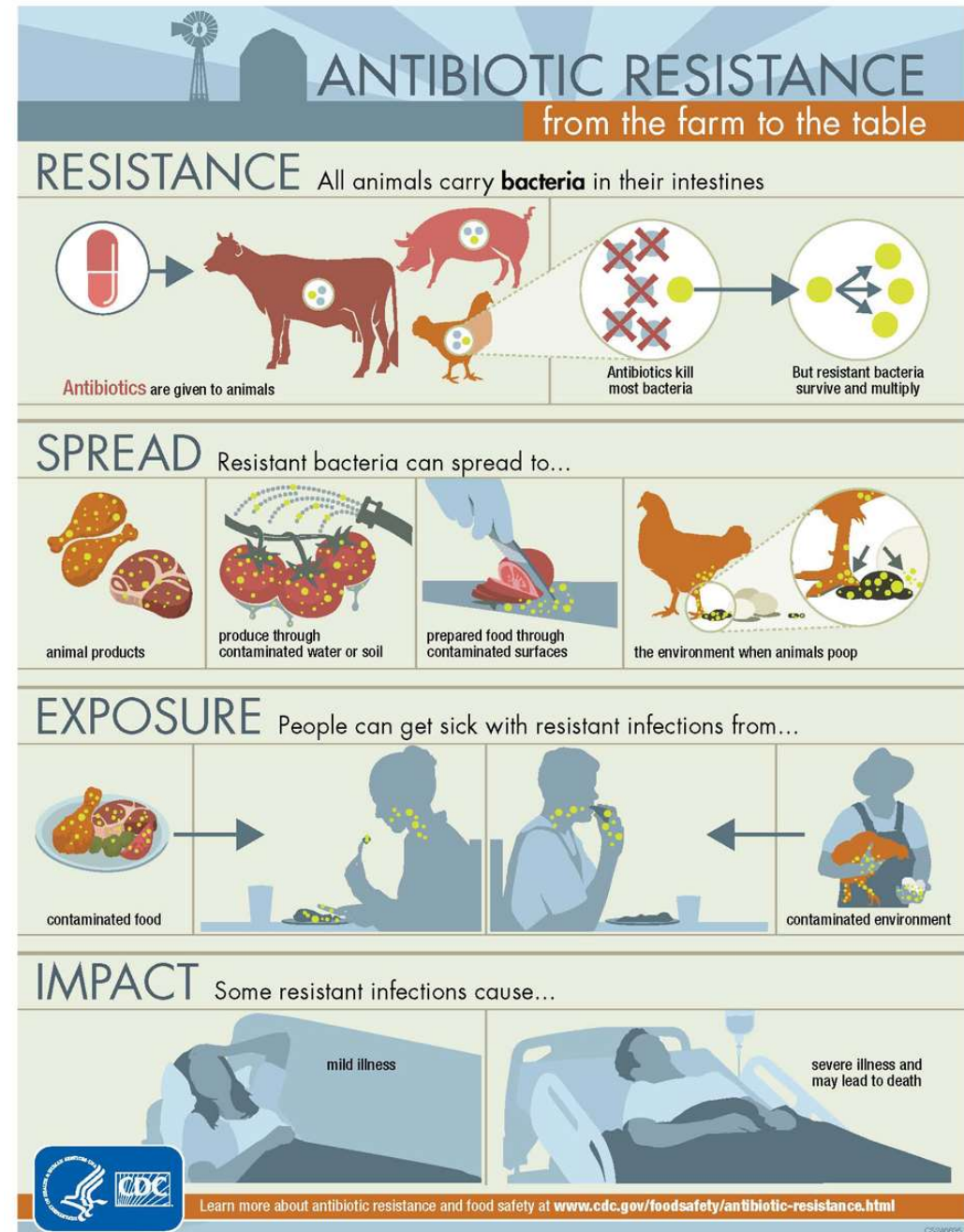
ແລະ ອາຈິມ, ຫຼັງຈາກນັ້ນຈະເຂົ້າສູ່ລະບົບບໍາບັດນໍ້າເສຍ ແລະ ປົນເປື້ອນລົງໃນສິ່ງແວດລ້ອມ. ການສໍາພັດກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຂອງເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ອາໄສຢູ່ໃນຄົນ ແລະ ສັດ, ເຊື້ອເຫລົ່ານີ້ກໍ່ສາມາດພັດທະນາໄປເປັນເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາໄດ້ເຊັ່ນກັນ, ແລະ ກໍ່ສາມາດແຜ່ກະຈາຍໄປສູ່ຄົນອື່ນ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຍັງເຮັດໃຫ້ເກີດການຕິດເຊື້ອ ແລະ ເສຍຊີວິດໄດ້ອີກດ້ວຍ. (ຮູບ 1)

ສັງເກດໄດ້ວ່າມັນມີຄວາມປອດໄພທີ່ຈະບໍລິໂພກຊີ້ນສັດ ຈາກໂຮງລ້ຽງສັດເຖິງວ່າຈະມີການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນການລ້ຽງກໍ່ຕາມ ຖ້າຫາກວ່າມີມາດຕະຖານທີ່ດີ. ເນື່ອງຈາກໃນໂຮງລ້ຽງສັດທີ່ມີມາດຕະຖານເຫຼົ່ານັ້ນ ຈະບໍ່ໃຫ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີແກ່ສັດລ້ຽງຂອງພວກເຂົາ ໃນຊ່ວງ 10 ຫາ 20 ວັນ ສຸດທ້າຍກ່ອນຈະສົ່ງໄປໂຮງຂ້າສັດ ເພື່ອໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າຈະບໍ່ມີຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຄົງຢູ່ໃນຊີ້ນສັດ. ນອກຈາກນີ້ ຂັ້ນຕອນຕ່າງໆ ທີ່ນໍາໃຊ້ກໍ່ຕ້ອງມີຄວາມສະອາດເພື່ອບໍ່ໃຫ້ມີເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຫຼົງເຫຼືອຢູ່ໃນຊີ້ນສັດ.

ການບັນລຸເປົ້າໝາຍນີ້ສາມາດເປັນໄປໄດ້ຜ່ານໂຕຮູບແບບລະບົບນິເວດທາງກະສິກໍາ. ນິເວດວິທະຍາຂອງສັດປີກ ແລະ ການລ້ຽງສັດແບບ ປະສົມປະສານແມ່ນອົງປະກອບທີ່ສໍາຄັນໃນການກະສິກໍາ, ມັນຍັງລວມໄປເຖິງລະບົບການບໍລິຫານຈັດການຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງພືດ ແລະ ສັດໃຫຍ່ ເພື່ອເປັນການເພີ່ມຜົນຜະລິດ, ລາຍຮັບ, ເພີ່ມການຍືນຍົງຄົງຕົວຂອງການນໍາໃຊ້ຊັບພະຍາກອນໃນຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນ ການນໍາເຂົ້າສິນຄ້າ ແລະ ເນື້ອທີ່ດິນ ເພື່ອການຕອບສະໜອງອາຫານໂດຍກົງໃຫ້ກັບມະນຸດ ຄຽງຄູ່ກັບການປົກປັກຮັກສາສິ່ງແວດລ້ອມ.

ນອກຈາກນີ້, ການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອສາມາດຫຼຸດຜ່ອນອັດຕາການຕາຍຂອງສັດຈາກການຕິດເຊື້ອພະຍາດ ລວມເຖິງຫຼຸດຜ່ອນການແຜ່ກະຈາຍ ຂອງພະຍາດຈາກສັດໄປສູ່ຄົນ ແລະ ສັດຕົວອື່ນໆເຊັ່ນກັນ. ສັດທີ່ມີການຕິດເຊື້ອໂດຍທີ່ບໍ່ສະແດງອາການອາດເປັນສາເຫດເຮັດໃຫ້ເກີດອາການ ເຈັບປ່ວຍໃນຄົນທີ່ໄດ້ບໍລິໂພກມັນເຂົ້າໄປ. ດັ່ງນັ້ນ ອົງການອະນາໄມໂລກ ໄດ້ແນະນຳໃຫ້ຊາວກະສິກອນ ຢຸດການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຢ່າງເປັນປະຈຳ ເພື່ອສິ່ງເສີມການຈະເລີນເຕີບໂຕ ແລະ ປ້ອງກັນການເກີດພະຍາດໃນສັດທີ່ມີສຸຂະພາບດີຢູ່ແລ້ວ.^[5] ສັດລ້ຽງທີ່ສຸຂະພາບແຂງແຮງ ດີຄວນໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອໃນກໍລະນີທີ່ມີສັດໃນຝູງ ຫລືຄອກດຽວກັນໄດ້ຮັບການປິ່ງມະຕິຢືນຢັນວ່າມີການຕິດເຊື້ອເທົ່ານັ້ນ. ດັ່ງນັ້ນ ການນໍາໃຊ້ຢາ ຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເຂົ້າໃນອຸສາຫະກຳການລ້ຽງສັດເປັນອາຫານແມ່ນຍັງຄົງມີຄວາມສໍາຄັນ ແລະ ການທີ່ໃຫ້ມີຢຸດເຊົາການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ໃນສັດຢ່າງຖາວອນ ອາດກໍ່ເຮັດໃຫ້ເກີດບັນຫາເພີ່ມຂຶ້ນໄດ້.

ສະຫຼຸບໄດ້ວ່າ ເຮົາຄວນໃຫ້ຄວາມສໍາຄັນໃນການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນສັດ ແລະ ຄວນຫຼຸດຜ່ອນການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານຈຸລິນຊີເຊື້ອທັງໃນຄົນ ແລະ ສັດໃຫ້ເຫຼືອໃນປະລິມານໜ້ອຍທີ່ສຸດ.

ຮູບທີ່1: ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ: ຈາກໂຮງລ້ຽງສັດ ໄປຫາ ໂຕະອາຫານ.^[4]

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ປາດສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການຈະເລີນເຕີບໂຕໂດຍບໍ່ນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ມີຄວາມສຳຄັນທາງການແພດ

ທ່ານສາມາດເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ “ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນສັດ - antibiotic use in animals” ໄດ້ທີ່

ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບ (Antimicrobial resistance): ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນການລ້ຽງສັດໃຫຍ່ ແລະ ຜົນກະທົບທາງດ້ານສາທາລະນະສຸກ

<https://youtu.be/N06gmbzs-Pc>

ຝາມ, ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ superbugs: Lance Price at TEDxManhattan

<https://youtu.be/ZwHapgrF99A>

Tackling AMR in Bangladesh- a One Health approach

<https://youtu.be/YmOey7FGrfE>

References

- Arsenault, C. (2015, March 24). A huge spike in antibiotic-fed livestock is bringing the superbug epidemic even faster than feared. Retrieved from <https://www.businessinsider.com/r-soaring-antibiotic-use-in-animals-fuels-super-bug-fears-2015-3>
- Food Print Organization. (2019). Antibiotics in Our Food System. Retrieved from <http://www.sustainabletable.org/257/antibiotics>
- O'Neill, J. (2015). Antimicrobials in Agriculture and The Environment: Reducing Unnecessary Use and Waste. The Review on Antimicrobial Resistance. Retrieved from https://ec.europa.eu/health/amr/sites/amr/files/amr_studies_2015_am-in-agri-and-env.pdf
- CDC. (2013). Antibiotic Resistance [Picture]. In [www.cdc.gov](https://www.cdc.gov/foodsafety/pdfs/ar-infographic-508c.pdf). Retrieved from <https://www.cdc.gov/foodsafety/pdfs/ar-infographic-508c.pdf>
- WHO. (2017). Stop using antibiotics in healthy animals to preserve their effectiveness. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/detail/07-11-2017-stop-using-antibiotics-in-healthy-animals-to-prevent-the-spread-of-antibiotic-resistance>

ປາສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ຄຳຄຸນນາມ. ບໍ່ມີຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຕິກຄ້າງ ໂດຍສະເພາະຜະລິດຕະພັນຈາກຊີ້ນສັດ

“ຊີ້ນສັດ ສ່ວນໃຫຍ່ທີ່ເຮົາບໍລິໂພກແມ່ນມາຈາກສັດທີ່ໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນການລ້ຽງ. ຢ່າງໃດກໍຕາມສັດເຫຼົ່ານີ້ຈະບໍ່ໄດ້ ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນຊ່ວງສອງອາທິດກ່ອນຈະສົ່ງເຂົ້າໂຮງຂ້າສັດ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ມີຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຕິກຄ້າງ. ດັ່ງນັ້ນ ຊີ້ນສັດເຫຼົ່ານີ້ຈຶ່ງເອີ້ນວ່າ “ປາສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ.”

“ຄຳວ່າ: ປອດສານຜິດ ‘organic’, ປາສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ‘antibiotic free’, ‘No GMO’ ຕ້ອງໄດ້ຮັບການອະທິບາຍ ຄວາມໝາຍຢ່າງຊັດເຈນ”

“ປະຈຸບັນ ຍັງບໍ່ມີມາດຕະຖານສາກົນ ຫຼື ການຮັບຮອງຈາກສາກົນທີ່ລະບຸໃນຜະລິດຕະພັນວ່າ ປາດສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ຄຳວ່າ ຊີ້ນສັດທີ່ປາດສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ເຮັດໃຫ້ເຂົ້າໃຈຜິດ

ຊີ້ນສັດ ແລະ ຜະລິດຕະພັນຈາກຊີ້ນສັດທີ່ມີຂໍ້ຄວາມລະບຸວ່າ “ປາສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ” ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວມັນໝາຍຄວາມວ່າ “ບໍ່ມີ”, “ມີຢ່າງໜ້ອຍ” ຫລື “ບໍ່ສາມາດກວດພົບ”, ຫລື “ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຍັງຄ້າງ”. ຜູ້ບໍລິໂພກສ່ວນຫລາຍແລ້ວເຂົ້າໃຈຜິດວ່າຊີ້ນສັດເຫຼົ່ານີ້ມາຈາກສັດທີ່ຖືກລ້ຽງໂດຍບໍ່ໄດ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເລີຍ.

ໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວ ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນໂຮງລ້ຽງສັດແມ່ນມີຂໍ້ບັງຄັບຢ່າງເຄັ່ງຄັດ ແລະ ມີຊ່ວງເວລາໃນການຢຸດຢາຢ່າງໝາະສົມ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ມີຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຕິກຄ້າງໃນຜະລິດຕະພັນຈາກຊີ້ນສັດ ແລະ ນົມ.

ປະເທດສະຫະລັດອາເມລິກາ ບໍ່ອະນຸຍາດໃຫ້ໃຊ້ຄຳວ່າ ປາດສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ‘antibiotic free’ ລະບຸໃນຜະລິດຕະພັນທີ່ເປັນຊີ້ນ ສັດໃຫຍ່ ແລະ ສັດປີກ ^[1] ຢ່າງໃດກໍຕາມຄຳວ່າ ປາສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອ ‘antibiotic

free' ນີ້ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດໃຫ້ລະບຸໃນຜະລິດຕະພັນ ທີ່ມາຈາກນົມ ເຊັ່ນຢູ່ເທິງກ່ອງນົມ, ຊຶ່ງມີການຄວບຄຸມໂດຍສຳນັກງານຄະນະກຳມະການອາຫານ ແລະ ຢາ (Food and Drug Administration). ອົງການອາຫານ ແລະ ຢາ ບໍ່ໄດ້ກຳນົດນິຍາມຂອງຄຳວ່າ “ປາສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີ ‘antibiotic free’” ແຕ່ອາດຈະ ໝາຍຄວາມວ່າ ບໍ່ມີການປົນເປື້ອນຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີໃນຜະລິດຕະພັນ.

ເຊິ່ງໝາຍຄວາມວ່າອົງການອາຫານ ແລະ ຢາ ບໍ່ໄດ້ກວດສອບຄຳອ້າງທີ່ວ່າ ປາສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີ ‘antibiotic free’ ຫຼື ໃຫ້ໜ່ວຍງານ ໃດໜຶ່ງເຂົ້າມາການກວດສອບຜະລິດຕະພັນເຫຼົ່ານັ້ນ. ນອກຈາກນີ້ຄຳທີ່ອ້າງວ່າ ປາສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີ ‘antibiotic free’ ບໍ່ໄດ້ຮັບປະ ກັນວ່າສັດລ້ຽງບໍ່ໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີ ຫຼືຢາອື່ນໆ. ຍັງບໍ່ມີຄຳນິຍາມ ຫລື ມາດຕະການທີ່ເປັນມາດຕະຖານສາກົນ ຂອງຄຳວ່າ ປາສະຈາກຢາຕ້ານ ເຊື້ອລິນຊີ ‘antibiotic free’

ການເລືອກຜະລິດຕະພັນຈາກສັດທີ່ລ້ຽງໂດຍບໍ່ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີ ເປັນຂັ້ນຕອນທີ່ສຳຄັນທີ່ຜູ້ບໍລິໂພກສາມາດນຳມາໃຊ້ເພື່ອແກ້ບັນຫາວິກິດ ທາງສຸຂະພາບຂອງປະຊາຊົນໃນການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີ. ການລ້ຽງສັດໂດຍບໍ່ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີນັ້ນເປັນໄປໄດ້ ຖ້າຫາກມີການປັບປຸງ ດ້ານສຸຂະພາບອະນາໄມ ແລະ ມີການບໍລິຫານຈັດການເພື່ອປ້ອງກັນການເປັນພະຍາດ.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ລ້ຽງໂດຍບໍ່ມີການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີ, ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີໃນສັດ

ສາມາດເບິ່ງວິດີໂອທີ່ກ່ຽວຂ້ອງເພີ່ມເຕີມ ໄດ້ທີ່:

<https://6abc.com/health/consumer-reports-foods-that-claim-no-antibiotics/2203039/>

References

¹ Greener Choices. (2017, November 16). What does Antibiotic Free mean? Retrieved from <http://greenerchoices.org/2017/11/16/antibiotic-free-mean/>

ຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີທີ່ສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງ

ຄຳນາມ. ຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ສຸຂະພາບຂອງມະນຸດ ສຳລັບຜົນກະທົບທາງດ້ານສາທາລະນະສຸກ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີເຂົ້າໃນການລ້ຽງສັດເປັນອາຫານ. ລາຍຊື່ຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີທີ່ສຳຄັນ ແມ່ນໄດ້ຖືກສ້າງຂຶ້ນໂດຍອົງການອະນາໄມໂລກ.

“ໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວ, ໂຮງລ້ຽງສັດຈຳນວນຫລວງຫລາຍໄດ້ຢຸດການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີທີ່ສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງ ຢ່າງເດັດຂາດ”

“ຊາວກະສິກອນໄດ້ຖືກຂໍໃຫ້ຢຸດໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີຕາມທີ່ອົງການອະນາໄມໂລກໄດ້ກຳນົດທີ່ເປັນຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຍິ່ງໃນການລ້ຽງສັດ”

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ

ຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ມີຄວາມສຳຄັນທາງການແພດ

ຄຳນາມ. ຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີທີ່ໃຊ້ໃນທາງການແພດໃນຄົນ, ໂດຍລາຍການຢາແມ່ນ ອົງການອະນາໄມໂລກເປັນຜູ້ກຳນົດ

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງ ຕໍ່ມະນຸດໄດ້ມີການນຳໃຊ້ກັນຢ່າງແຜ່ຫຼາຍ

ຕັ້ງແຕ່ປີ 2005 ເປັນຕົ້ນມາ ອົງການອະນາໄມໂລກ ໄດ້ເລີ່ມລາຍງາຍລາຍການຢາຕ້ານເຊື້ອລິນຊີຕ່າງໆທີ່ໃຊ້ໃນມະນຸດ ແລະ ໄດ້ມີການປັບປຸງເນື້ອຫາໃຫ້ຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີ (ສ່ວນໃຫຍ່ກໍ່ຖືກໃຊ້ໃນທາງສັດຕະວະແພດເຊັ່ນກັນ). ເຊິ່ງໄດ້ແບ່ງອອກເປັນ 3 ກຸ່ມ ອີງຕາມຄວາມ ສຳຄັນທາງການແພດ. ລາຍການຢາເຫຼົ່ານີ້ມີຈຸດປະສົງເພື່ອຊ່ວຍໃນການບໍລິຫານຈັດການການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ, ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າເຊື້ອຈຸລະ ຊີບທຸກຊະນິດ ໂດຍສະເພາະຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງ ໃຫ້ຖືກນຳໃຊ້ດ້ວຍຄວາມລະມັດລະວັງທັງໃນການແພດໃນຄົນ ແລະ ສັດ.

ໃນປີ 2016, “*Critically Important Antimicrobials for human medicine*” ສະບັບດັດແກ້ຄັ້ງທີ 5 ທີ່ໄດ້ຮັບການເຜີຍແຜ່ໂດຍອົງການອະນາໄມໂລກ ^[1] ຂໍສະຫຼຸບຈາກກອງປະຊຸມເຊິ່ງປະຕິບັດການຂອງຜູ້ຊ່ຽວຊານທີ່ຈັດໂດຍ ອົງການອະນາໄມໂລກມີດັ່ງນີ້:

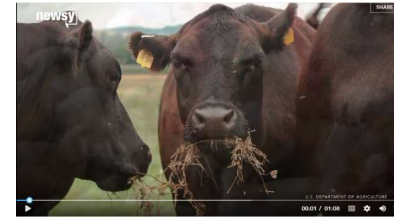
1. ມີຫຼັກຖານຊັດເຈນເຖິງຜົນກະທົບຕໍ່ສຸຂະພາບຂອງຄົນຈາກເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ, ເຊິ່ງເກີດມາຈາກການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ນອກ ເໜືອອອກຈາກການໃຊ້ໃນຄົນ.
2. ປະລິມານ ແລະ ຮູບແບບການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອນອກເໜືອອອກຈາກການໃຊ້ໃນຄົນ ມີຜົນກະທົບຕໍ່ການເກີດເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາໃນສັດ ແລະ ຜະລິດຕະພັນອາຫານ, ເຊິ່ງທ້າຍທີ່ສຸດແລ້ວກໍ່ແມ່ນຄົນທີ່ໄດ້ສຳພັດກັບເຊື້ອຈຸລິນຊີຕ້ານຕໍ່ ຢາເຫລົ່ານີ້.
3. ຜົນກະທົບຂອງການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອມີຄວາມຮຸນແຮງຫຼາຍ ເມື່ອເຊື້ອພະຍາດເຫລົ່ານັ້ນຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງ (Antibiotics critically important) ຕໍ່ມະນຸດ.

ເປັນທີ່ໜ້າສັງເກດໄດ້ວ່າ ຢາບາງໂຕທີ່ໃຊ້ໃນສັດເຊັ່ນ: tilmicosin ບໍ່ໄດ້ມີການນຳໃຊ້ໃນຄົນ ແຕ່ມັນກໍ່ຖືກຈັດໃນກຸ່ມ ຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງ (Antibiotics critically important) ເນື່ອງຈາກຢາດັ່ງກ່າວເປັນຢາທີ່ຢູ່ໃນກຸ່ມດຽວກັນກັບກຸ່ມຢາ macrolides ຄືກັນກັບຢາອື່ນໆ ທີ່ໃຊ້ໃນຄົນ. ການໃຊ້ຢາ tilmicosin ທີ່ຫລາຍເກີນໄປ ຫລື ບໍ່ຖືກຕ້ອງໃນການລ້ຽງສັດ ອາດນຳໄປສູ່ການເກີດ ແລະ ການແຜ່ກະຈາຍຂອງ ເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາກຸ່ມ macrolides.

ຕົວຢ່າງ: ທີ່ປະເທດສະຫະລັດອາເມລິກາ, ໄດ້ມີການກວດພົບ mcr-1 ໃນເຊື້ອ *Escherichia coli* ໃນຜູ້ຍິງຈາກ Pennsylvania ທີ່ມີການ ຕິດເຊື້ອໃນລະບົບທາງຖ່າຍເທ. ເຊິ່ງວ່າເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຖືພັນທຸກຳ mcr-1 ນັ້ນໄດ້ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ເອີ້ນວ່າ colistin. ກະຊວງກະສິກຳ ຂອງສະຫະລັດອາເມລິກາໄດ້ລາຍງານວ່າ: ໄດ້ກວດພົບຍືນດັ່ງກ່າວໃນຕົວຢ່າງລຳໄສ້ຂອງໝູເຊັ່ນກັນ. Colistin ຖືກຈັດວ່າເປັນຢາຕ້ານເຊື້ອຊະນິດສຸດທ້າຍທີ່ສາມາດໃຊ້ປິ່ນປົວພະຍາດຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ພັດທະນາໄປເປັນເຊື້ອຕ້ານຢາ ຫລືເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍຊະນິດ ^[2] Colistin ຈຶ່ງຖືກ ຈັດວ່າເປັນຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍ ແລະ ບໍ່ຄວນໃຊ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນການລ້ຽງສັດ. ປະເທດຈີນໄດ້ສັງຫາມບໍ່ໃຫ້ໃຊ້ຢາ Colistin ໃນການລ້ຽງສັດ ແລະ ອອກຄຳສັ່ງຄວບຄຸມການໃຊ້ Colistin ໃນການປິ່ນປົວພະຍາດໃນສັດ.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນສັດລ້ຽງ, ຮ່ອງຮອຍຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ “ຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງ” (critically important antibiotics) ໄດ້ທີ່:

<https://www.newsy.com/stories/who-stop-unnecessary-use-of-antibiotics-in-healthy-animals/>

References

- ¹ WHO. (2019). *Critically important antimicrobials for human medicine, 6th revision*. ISBN 978-92-4-151552-8
- ² Branswell, H. (2016, May 26). The world's worst superbug has made its way to the US. Retrieved from <http://www.businessinsider.com/superbug-resistant-to-colistin-found-in-us-2016-5>

ການລ້ຽງສັດໂດຍບໍ່ໄດ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອ

ຄຳນາມ. ອະທິບາຍເຖິງສັດລ້ຽງ ຫຼື ຊີ້ນຈາກສັດລ້ຽງ ທີ່ບໍ່ເຄີຍໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອໃດໆຕະຫຼອດຊີວິດຂອງມັນ; ໂດຍສະເພາະສັດ ທີ່ຖືກນຳມາເປັນອາຫານ.

“ຮ້ານອາຫານຈານດ່ວນ (fast food restaurants) ຫຼາຍແຫ່ງໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາ ແລ້ວ ຈະປຸງແຕ່ງອາຫານ ຈາກຊີ້ນສັດທີ່ໄດ້ມາຈາກສັດທີ່ລ້ຽງໂດຍບໍ່ໄດ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເທົ່ານັ້ນ”

“ໃນປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ ຊີ້ນສັດທີ່ລ້ຽງໂດຍບໍ່ໄດ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີນັ້ນແມ່ນມີ ລາຄາສູງຫຼາຍ ແລະ ຍັງບໍ່ແນ່ໃຈວ່າຜູ້ ບໍລິໂພກຈະຍິນດີຈ່າຍເງິນເພີ່ມຂຶ້ນ 20% ຫຼືບໍ່ ຖ້າ ຫາກລ້ຽງໂດຍບໍ່ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ”

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ

ບໍ່ເຄີຍໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃດໆ

ຄຳຄຸນນາມ. ມີຄວາມໝາຍຄ້າຍຄືຂອງຄຳວ່າ ‘ລ້ຽງໂດຍປາດສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ’

“ສັດທີ່ເຈັບປ່ວຍທີ່ຕ້ອງໄດ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຈະບໍ່ຈັດຢູ່ໃນກຸ່ມ ‘ບໍ່ເຄີຍໄດ້ຮັບຢາ ຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃດໆ’ ແລະ ແຕ່ແມ່ນຢູ່ໃນກຸ່ມ ‘ສັດທີ່ລ້ຽງຕາມປົກກະຕິ”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ການລ້ຽງໂດຍບໍ່ໄດ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນອະດີດ, ປະຈຸບັນ ແລະອະນາຄົດ:

ໃນປີ 2007, ໂຮງລ້ຽງສັດປີກຫຼາຍແຫ່ງໃນປະເທດສະຫະລັດອາເມລິກາໄດ້ເລີ່ມເຮັດການຕະຫຼາດສຳລັບຜະລິດຕະ ຜົນທີ່ ‘ລ້ຽງໂດຍບໍ່ໄດ້ໃຊ້ ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ’.^[1] ເຖິງແມ່ນວ່າໂຮງລ້ຽງສັດເຫຼົ່ານີ້ຈະເສຍຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຫຼາຍຂຶ້ນໃນ ການລ້ຽງສັດໂດຍບໍ່ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຕະຫຼອດຊີວິດຂອງພວກມັນ, ພວກເຂົາເຮັດເຊັ່ນນັ້ນກໍເນື່ອງຈາກຜູ້ ບໍລິໂພກໃນປະເທດສະຫະລັດອາເມລິກາມີກຳລັງຊື້ສູງຂຶ້ນ ແລະ ຍິນດີທີ່ຈະຈ່າຍເງິນ ເພີ່ມຂຶ້ນເພື່ອທີ່ຈະໄດ້ບໍລິໂພກ ຊີ້ນສັດທີ່ລ້ຽງດ້ວຍວິທີນີ້.

ໃນປີ 2015, ກຸ່ມຮ້ານອາຫານຈານດ່ວນ (fast food) ຫຼາຍແຫ່ງໃນປະເທດສະຫະລັດອາເມລິກາ ເລີ່ມປະກາດ ວ່າ ພວກເຂົາຈະໃຊ້ຊີ້ນສັດທີ່ ບໍ່ເຄີຍໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເທົ່ານັ້ນ ເຊິ່ງການປະກາດນີ້ເກີດຈາກກຸ່ມຜູ້ບໍລິໂພກ ແລະ ສາທາລະນະສຸກໃນປະເທດທີ່ຊຸກຍູ້ໃຫ້ກຸ່ມຮ້ານອາ ຫານຕາມສິ່ງຕ່າງໆຫຼຸດຜ່ອນການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນ ຊີໃນການລ້ຽງສັດທີ່ໃຊ້ເປັນວັດຖຸດິບ ^[2]

ຢ່າງໃດກໍຕາມ ການລ້ຽງສັດໂດຍບໍ່ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີນັ້ນ ຈຳເປັນຕ້ອງມີລະບົບການຈັດການບໍລິຫານທີ່ດີ. ຊາວກະສິກອນຈຳເປັນຕ້ອງ ປັບປຸງສຸຂະອະນາໄມ ແລະ ມີການຈັດການທີ່ສາມາດປ້ອງກັນການເຈັບເປັນ ແລະ ການຕາຍຂອງສັດໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບ. ເຊິ່ງລວມເຖິງ ການປັບປຸງສະພາບບ່ອນຢູ່ອາໄສຂອງສັດ, ຫຼຸດຜ່ອນ ຄວາມໜ້າແໜ້ນຂອງປະຊາກອນສັດ ມີການໃຫ້ອາຫານທີ່ມີຈຸລິນຊີທີ່ເປັນປະໂຫຍດ ແລະ ສະໜູນໄພໃນອາຫານ ສັດ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ຫາກສັດມີການຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ສັດເຫຼົ່ານັ້ນຄວນໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ຖືກ ຂາຍ ໃນລະບົບທີ່ແຕກຕ່າງອອກໄປ.

ນອກຈາກນີ້, ຜະລິດຕະພັນຊີ້ນສັດທີ່ ‘ລ້ຽງໂດຍບໍ່ໄດ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ’ ຍັງມີລາຄາແພງຫຼາຍ ຫຼື ຍັງບໍ່ມີ ການຈຳໜ່າຍໃນປະເທດທີ່ມີລາຍ ຮັບໜ້ອຍ ແລະ ປານກາງ. ການປ່ຽນແປງໄປສູ່ການ ‘ລ້ຽງໂດຍບໍ່ໄດ້ໃຊ້ຢາຕ້ານ ເຊື້ອຈຸລິນຊີ’ ໂດຍບໍ່ມີການຈັດການທີ່ຖືກຕ້ອງອາດນຳໄປສູ່ການ ເສຍຊີວິດຂອງສັດທີ່ຫຼາຍຂຶ້ນ. ນອກຈາກນີ້ ຄວນ ຄຳນຶງເຖິງກຳລັງຊື້ຂອງຜູ້ບໍລິໂພກໃນປະເທດກຳລັງພັດທະນາອາດຍັງບໍ່ຫຼາຍພໍທີ່ຈະຊຸກຍູ້ໃຫ້ ເກີດການລົງທຶນໂດຍ ກະສິກອນເອງ ໃນການປັບປຸງດ້ານສຸຂະພິບານ ແລະ ການຈັດການໄດ້. ການສະໜັບສະໜູນຈາກລັດຖະບານ ອົງການ ສາກົນທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ ແລະ ຈາກສັງຄົມນັ້ນເປັນສິ່ງຈຳເປັນຢ່າງຍິ່ງສຳລັບການປ່ຽນແປງໃນ ປະເທດກຳລັງທີ່ພັດທະນາ.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ປາດສະຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນລ້ຽງສັດ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພື່ອເບິ່ງຂໍ້ມູນເພີ່ມຕື່ມກ່ຽວກັບ “ລ້ຽງສັດໂດຍບໍ່ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອ (raised without antibiotics)” ໄດ້ທີ່:

Broilers Raised Without Antibiotics in Canada

<https://youtu.be/mWsKAGJQ9Fo>

The economic reason this chicken producer gave up antibiotics

<https://youtu.be/mgV0Eo5eTy0>

References

¹ Ritchie, H. (2014, September 10). Perdue Foods Sets New Standard for Antibiotic-Free Chicken. Retrieved from http://www.sustainablebrands.com/news_and_views/supply_chain/hannah_ritchie/perdue_foods_sets_new_standard_antibiotic-free_chicken?utm_source=Twitter&utm_medium=schtweets&utm_campaign=editorial

² Smith, T. C. (2015, October 28). What does 'meat raised without antibiotics' mean - and why is it important? Retrieved from https://www.washingtonpost.com/news/speaking-of-science/wp/2015/10/28/what-does-raised-without-antibiotics-mean-and-why-is-it-important/?utm_term=.16618f6863fa

ບົດທີ 5: ກິດຈະກຳການສົ່ງເສີມຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ

ອາທິດແຫ່ງການຕົ້ນຕົວກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນທົ່ວໂລກ

ຄຳນາມ. ການສົ່ງເສີມທີ່ເນັ້ນໜັກໃຫ້ປະຊາຊົນທົ່ວໄປ, ບຸກຄະລາກອນແພດ ແລະ ຜູ້ກຳນົດນະໂຍບາຍມີຄວາມຕື່ນຕົວ ແລະ ຮູ້ເຖິງການນຳໃຊ້ຢາ ຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ເພື່ອຕ້ານການແຜ່ກະຈາຍຂອງການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນທົ່ວໂລກ. ກິດຈະກຳການສົ່ງເສີມຄັ້ງນີ້ຈັດຂຶ້ນໂດຍອົງການ ອະນາໄມໂລກ, ອົງການອາຫານ (FAO) ແລະ ອົງການກະສິກຳ ແລະ ສຸຂະພາບສັດໂລກ (World Organization for Animal Health (OIE))

“ອາທິດຂອງການຕົ້ນຕົວກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນທົ່ວໂລກ ຈະຈັດຂຶ້ນໃນວັນທີ 12-18 ເດືອນພະຈິກ ປີ 2018.”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ການຈັດການກັບຢາຕ້ານເຊື້ອດ້ວຍຄວາມລະມັດລະວັງ

ສຳລັບອາທິດຂອງການຕົ້ນຕົວກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນທົ່ວໂລກ ອົງການອະນາໄມໂລກ ແລະ ຜູ້ຮ່ວມງານຂອງພວກເຂົາ ຈະຕິດຕໍ່ ກັບປະຊາຊົນທົ່ວໄປກ່ຽວກັບການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຜ່ານສື່ສັງຄົມ (social media), ການປະຊຸມແນວປະຕິບັດ, ການເຮັດແບບສອບ ຖາມ ແລະ ການເຫລົ່າເລື່ອງຄວາມສຳເລັດເພື່ອເພີ່ມຄວາມຕື່ມຕົວຕໍ່ບັນຫາ. ອົງການອາຫານ (FAO) ແລະ ອົງການອະນາໄມໂລກ ແລະ ອົງການ ສຸຂະ ພາບສັດໂລກ (OIE) ໄດ້ຮວມໂຕກັນເພື່ອຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທັງໃນຄົນ ແລະ ສັດ.

ໃນປີ 2017 ໃນຫົວຂໍ້ແມ່ນ “ຊອກຄົ້ນຫາຄຳແນະນຳຈາກບຸກຄະລາກອນທາງການແພດກ່ອນນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ”.^[1]

ເນື່ອງຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເປັນສິ່ງທີ່ມີຄ່າ. ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຈຶ່ງເປັນສິ່ງສຳຄັນທີ່ຈະໄດ້ຮັບຄຳແນະນຳຢ່າງຖືກຕ້ອງຈາກແພດໝໍ ແລະ ບຸກ ຄະລາກອນທາງການແພດກ່ອນທີ່ຈະນຳໃຊ້. ເຊິ່ງນີ້ບໍ່ແມ່ນເລື່ອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບທ່ານພຽງຄົນດຽວ ແຕ່ຍັງລວມໄປເຖິງຄອບຄົວ ແລະ ສັງຄົມ ຂອງທ່ານເພື່ອຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນການແຜ່ກະຈາຍຂອງ

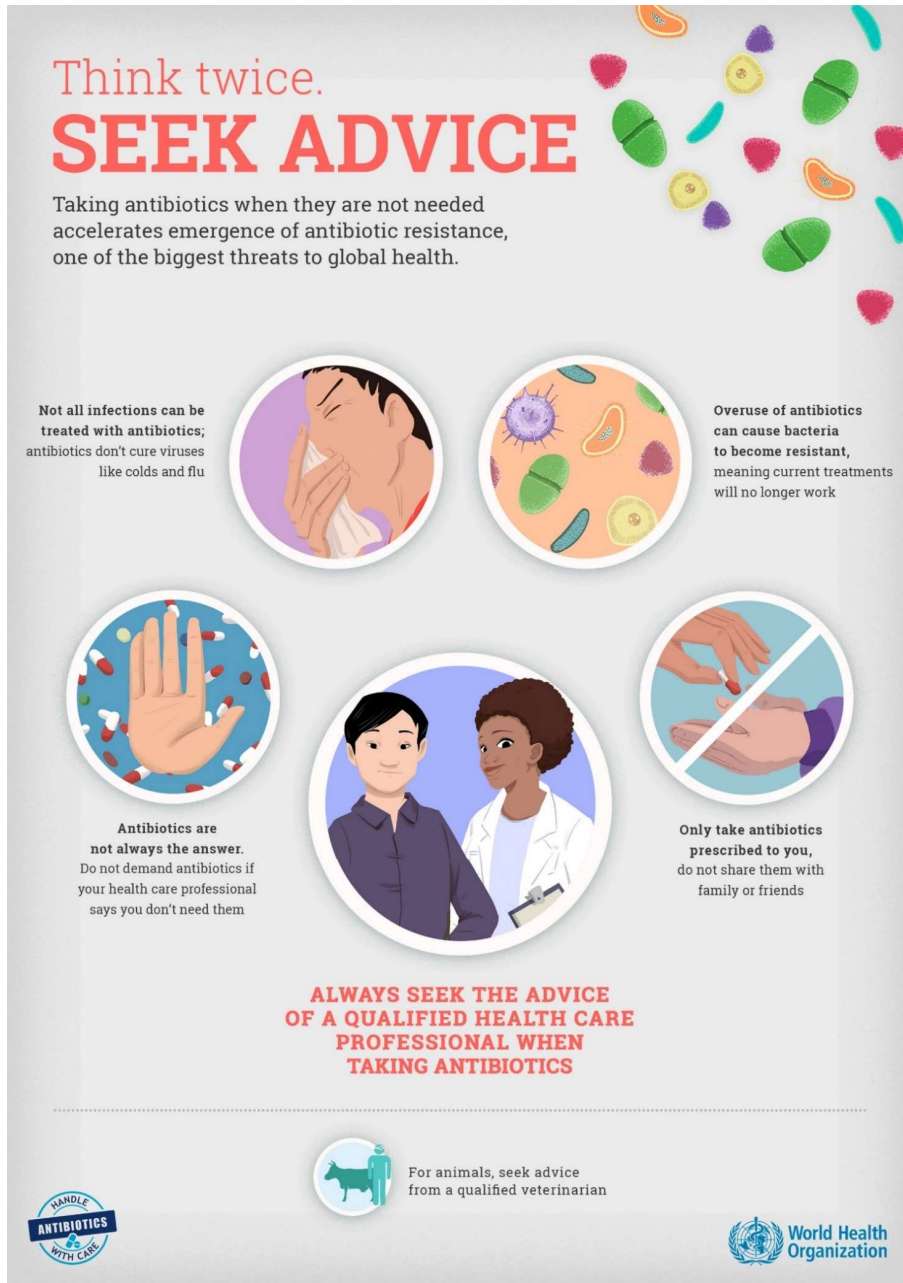
ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ^[2] “ການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງເຮັດໃຫ້ ທຸກໆຄົນມີຄວາມສ່ຽງ” ດັ່ງນັ້ນອົງການອະນາໄມໂລກຈຶ່ງມີເປົ້າໝາຍໃນການສົ່ງເສີມຄື:

- ເຮັດໃຫ້ບັນຫາການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເປັນບັນຫາສຸຂະພາບໄດ້ຮັບການຮັບຮູ້ໃນທົ່ວໂລກ
- ເພີ່ມຄວາມຕື່ນຕົວຕໍ່ການຮັກສາປະສິດທິພາບຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ໂດຍການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງເໝາະສົມ
- ເພີ່ມຄວາມຮັບຮູ້ໃນພາກສ່ວນບຸກຄົນ, ບຸກຄະລາກອນການແພດ ແລະ ຜູ້ຊ່ຽວຊານດ້ານກະສິກໍາ ແລະ ພາກສ່ວນລັດຖະບານ ຕ້ອງມີບົດບາດໃນການຢັບຢັ້ງການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ
- ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງທາງດ້ານພຶດຕິກຳ ແລະ ການສົ່ງຜ່ານຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ວ່າ ພຶດຕິກຳ ງ່າຍໆສາມາດເຮັດໃຫ້ມີການ ກ່ຽວກັບການປ່ຽນແປງທີ່ແຕກຕ່າງໄດ້.

ທ່ານສາມາດຕິດຕາມກິດຈະກຳ ແລະ ຕິດຕາມຂໍ້ມູນໃໝ່ໆໄດ້ທີ່ [#AntibioticResistance](#) and [#StopSuperbugs](#) ໃນຊ່ອງທາງ Twitter, Facebook, ແລະ Instagram.

ຮູບພາບ 1: ແຜນພາບສະແດງສໍາລັບສັບປະດາເພື່ອປຸກລະດົມການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງສົມເຫດສົມຜົນ, ປີ 2019 ໂດຍ ອົງການອະນາໄມໂລກ - ການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ເໝາະສົມ^[3]

ຮູບພາບ 2: ແຜນພາບສະແດງສໍາລັບສັບປະດາເພື່ອປຸກລະດົມການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງສົມເຫດສົມຜົນ, ປີ 2019 ໂດຍ ອົງການອະນາໄມໂລກ - ຄິດຕື່ມອີກຮອບ ແລະ ຊອກຫາຄໍາແນະນໍາເພີ່ມເຕີມ^[3]

ຮູບພາບ 3: ຮູບພາບສະໜັບສະໜູນໃນສັບປະດາເພື່ອປຸກລະດົມການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງສົມເຫດສົມຜົນ, ປີ 2019 ໂດຍ ອົງການອະນາໄມໂລກ^[3]

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອສໍາລັບຂໍ້ມູນເພີ່ມຕື່ມກ່ຽວກັບ “ອາທິດແຫ່ງການຕື່ນຕົວກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອໃນທົ່ວໂລກ

“World Antibiotic Awareness Week” ໄດ້ທີ່:

WHO: Antibiotics - handle with care

<https://youtu.be/-ZX97blbZBQ>

Antibiotics just don't work on the flu virus. (Chinese subtitles)

<https://youtu.be/ew00C5n9llo>

References

¹ WHO. (2017, November 10). World Antibiotic Awareness Week 2017. Retrieved from <http://www.who.int/campaigns/world-antibiotic-awareness-week/2017/event/en/>

² WHO. (2018). World Antibiotic Awareness Week 2018. Retrieved from <https://www.who.int/campaigns/world-antibiotic-awareness-week/world-antibiotic-awareness-week-2018>

³ WHO. (2019). World Antibiotic Awareness Week 2019. Retrieved from: <https://www.who.int/campaigns/world-antibiotic-awareness-week/world-antibiotic-awareness-week-2019/landing>

ຮ່ອງຮອຍຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ຄໍານາມ. ເຄື່ອງມືໃນການສື່ສານກ່ຽວກັບຄວາມສໍາຄັນຂອງການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນມະນຸດ, ລວມເຖິງການບໍລິໂພກທາງກົງ ແລະ ທາງອ້ອມຂອງຄົນ ແລະ ສັດໃນການຜະລິດທາງກະສິກໍາ

“ຮ່ອງຮອຍຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຈະຊ່ວຍໃຫ້ທ່ານເຂົ້າໃຈເຖິງປະລິມານຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃຫ້ໝົດທີ່ຖືກນໍາໃຊ້ໃນທົ່ວໂລກ” ^[1]

“ເຮົາສາມາດຫຼຸດຜ່ອນຮ່ອງຮອຍຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໄດ້ແນວໃດ?”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ຮ່ອງຮອຍຢາຕ້ານເຊື້ອແມ່ນຫຍັງ?

ຮ່ອງຮອຍຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ໄດ້ຮັບການນໍາສະເໜີເພື່ອເປັນເຄື່ອງມືໃນການສື່ສານລະດັບໂລກ ທີ່ບົ່ງບອກເຖິງຄວາມສໍາຄັນຂອງການນໍາ ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນຄົນ ແລະ ສັດ ທີ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ລະບົບນະເວດວິທະຍາ ^[1,2]

ມັນມີຄວາມຄ້າຍຄືກັນລະຫວ່າງ “Carbon footprint” ແລະ ‘antibiotic footprint’ (ຮູບທີ 1). ໃນຂະນະທີ່ເຮົາຕ້ອງໃຊ້ຜະລິດຕະພັນເພື່ອການດໍາລົງຊີວິດ, ແຕ່ການໃຊ້ຜະລິດຕະພັນຈາກ ຖານທີ່ທີ່ຫລາຍເກີນໄປກໍ່ໃຫ້ເກີດສະພາບອາກາດປ່ຽນແປງທົ່ວໂລກ. ເຊັ່ນດຽວກັນກັບເວລາທີ່ເຮົາຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ພວກເຮົາຕ້ອງການຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເພື່ອກໍາຈັດພວກມັນ. ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເກີນຄວາມຈໍາເປັນ ແລະ ບໍ່ຖືກຕ້ອງແມ່ນກໍ່ໃຫ້ເກີດກໍລະນີການຕ້ານຕໍ່ ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫລາຍຂຶ້ນເລື້ອຍໆ ເຊິ່ງເຊື້ອເຫຼົ່ານີ້ວ່າ “ຊຸບເບີບັກ (superbug)”- ຫລືເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍຊະນິດ.^[1]

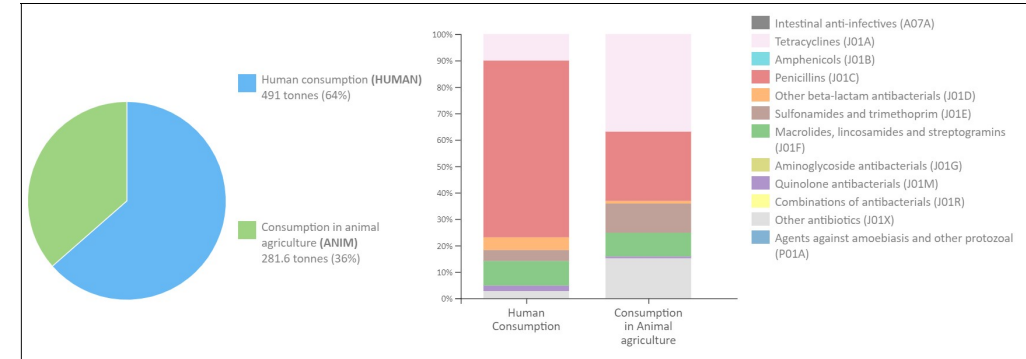
ປາສະຈາກການແກ້ໄຂເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນທົ່ວໂລກ, ຄົນຈໍານວນຫລວງຫລາຍອາດເສຍຊີວິດຍ້ອນເຊື້ອຕ້ານ ຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຫຼາຍຊະນິດ “superbugs”. ຮ່ອງຮອຍຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຍັງສາມາດວັດແທກປະລິມານການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນທຸກໆກິດຈະກຳຂອງຄົນ, ລວມທັງການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທາງກົງໃນຊຸມຊົນ, ໃນໂຮງໝໍ ແລະ ການການນໍາໂດຍທາງອ້ອມ ໃນຜະລິດຕະພັນທາງກະສິກໍາ.

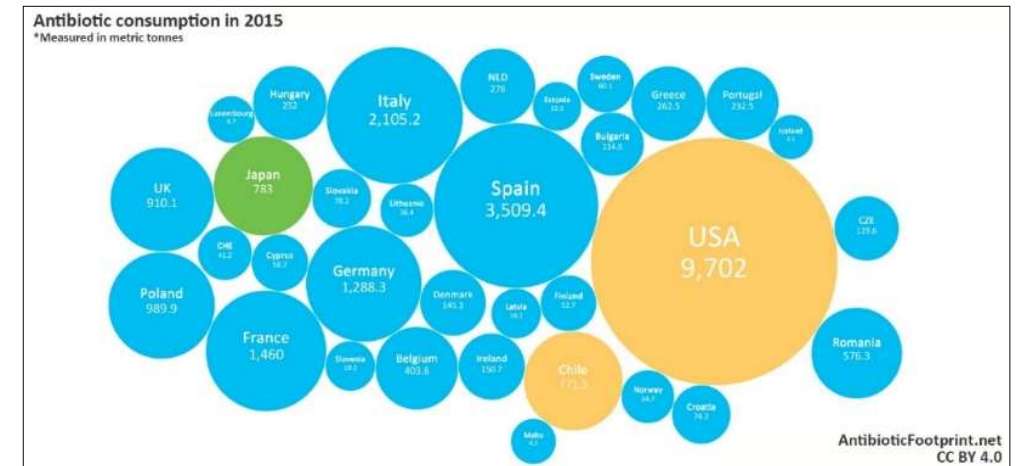
ຮ່ອງຮອຍຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນປະເທດໃດໜຶ່ງ ສາມາດປະເມີນໄດ້ເຖິງປະລິມານການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທັງໃນຄົນ ແລະ ສັດ ຂອງປະເທດນັ້ນໆໄດ້ (ຮູບພາບທີ 2). ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນວຽກງານກະສິກຳຖືວ່າແມ່ນພາກສ່ວນສຳຄັນຂອງຮ່ອງຮອຍ ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ເນື່ອງຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ໃຫ້ອາຫານແກ່ສັດສ່ວນໃຫຍ່ຈະຖືກຂັບອອກໄປສູ່ລະບົບບໍາບັດນ້ຳເປື້ອນ ແລະ ແຫຼ່ງນ້ຳ ຕ່າງໆ ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ເຊື້ອຈຸລິນຊີມີການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນສະພາບແວດລ້ອມຂອງແຕ່ລະທ້ອງຖິ່ນ.

ຮູບທີ 1: The Carbon Footprint (ຊ້າຍ) ແລະ Antibiotic Footprint (ຂວາ).

ຮູບພາບ 2: ຕົວຢ່າງຮ່ອງຮອຍການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນປະເທດອັງກິດ ໂດຍອີງການການຊົມໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນປີ 2017.^[2]

ຮູບທີ 3: ຮ່ອງຮອຍຢາຕ້ານເຊື້ອໃນແຕ່ລະປະເທດ ໃນປີ 2015.^[2]

ທ່ານສາມາດອ່ານເພີ່ມຕື່ມກ່ຽວກັບຮ່ອງຮອຍຢາຕ້ານເຊື້ອໄດ້ທີ່ www.antibioticfootprint.net

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເກີນຄວາມຈຳເປັນ, ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ

References

- Limmathurotsakul, D., Sandoe, J. A., Barrett, D. C., Corley, M., Hsu, L. Y., Mendelson, M., . . . Howard, P. (2019). 'Antibiotic footprint' as a communication tool to aid reduction of antibiotic consumption. *Journal of Antimicrobial Chemotherapy*. doi:10.1093/jac/dkz185
- AntibioticFootprint. (n.d.). Retrieved from <http://www.antibioticfootprint.net/>

Antibiotic Smart Use (ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງສະຫລາດ)

ຄຳນາມ. ການປຸກລະດົມເພື່ອສົ່ງເສີມການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງສົມເຫດສົມຜົນໃນປະເທດໄທ ເລີ່ມໃນປີ 2007

“ບໍ່ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນພະຍາດທີ່ບໍ່ໄດ້ເກີດຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີ” ຖືເປັນແນວຄິດພື້ນຖານຂອງການ ນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງສະຫລາດ”^[1]

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

“Antibiotic Smart Use” ໃນປະເທດໄທ

ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເຮັດໃຫ້ຄົນເຈັບເສຍຊີວິດ ເພີ່ມຂຶ້ນປະມານ 19,000 ຄົນໃນປະເທດໄທ ໃນປີ 2010^[1]. ໃນປະເທດໄທ, ສາມາດຊື້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໂດຍບໍ່ຕ້ອງມີໃບສັງຢາຈາກແພດ ແລະ ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ເມາະສົມ ສາມາດພົບເຫັນໄດ້ຈາກບຸກ ຂະລາກອນການແພດ ແລະ ໃນປະຊາຊົນທົ່ວໄປ^[2]. ມີການຄາດຄະເນວ່າ ຕໍ່າກວ່າ 10% ຂອງຄົນເຈັບທີ່ເປັນໄຂ້ຫວັດ ທີ່ມີການຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີສົມທົບ. ແຕ່ໃນປະເທດໄທ ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີມັກໃຊ້ໃນຄົນເຈັບທີ່ເປັນໄຂ້ຫວັດໂດຍການໃຫ້ຢາຈາກແພດໃນໂຮງໝໍ, ໃນຄລີນິກ ແລະ ຮ້ານຂາຍຢາ ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ກໍ່ແມ່ນຄວາມຮຽກຮ້ອງຂອງຄົນເຈັບເອງ. ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ເມາະສົມ ບໍ່ພຽງແຕ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດອັນ ຕະລາຍຕໍ່ສຸຂະພາບຂອງຄົນເຈັບເທົ່ານັ້ນແຕ່ຍັງສົ່ງຜົນກະທົບເຖິງທຸກຄົນໃນປະເທດ.

ປະເທດໄທເປີດໂຕໂຄງການ “ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງສະຫລາດ” ເພື່ອເປັນແບບຢ່າງໃນການສົ່ງເສີມການນຳ ໃຊ້ຢາຢ່າງສົມເຫດສົມຜົນ, ໂດຍເລີ່ມຕົ້ນຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ^[2]. ສາມພະຍາດເປົ້າໝາຍຫຼັກຂອງໂຄງການນີ້ປະກອບດ້ວຍ (1) ໄຂ້ຫວັດທຳມະດາ ທີ່ມີອາການເຈັບຄໍ (2) ຖອກທ້ອງກະທັນຫັນ ແລະ (3) ບາດແຜທົ່ວໄປ, ເນື່ອງຈາກຄົນສ່ວນໃຫຍ່ທີ່ມີພາວະເຫຼົ່ານີ້ບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ໂຄງການນີ້ປະກອບດ້ວຍ 3 ໄລຍະຄື: ໄລຍະທຳອິດແມ່ນການປະເມີນແນວທາງການແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ມີຈຸດປະສົງເພື່ອປ່ຽນຜິດຕິກຳການສັ່ງຢາຂອງທ່ານໝໍ, ໄລຍະທີສອງແມ່ນການກວດສອບຄວາມເປັນໄປໄດ້ເພື່ອຂະຫຍາຍໂຄງການ ແລະ ໄລຍະທີສາມແມ່ນການເນັ້ນໜັກໃນສົ່ງເສີມຄວາມຍິນຍົງຂອງໂຄງການ^[3]

ນອກຈາກໂຄງການນີ້, ຍັງມີຫລາຍໆໂຄງການປຸກລະດົມໃນຫລາຍໆປະເທດ ແລະ ທົ່ວໂລກເພື່ອສົ່ງເສີມຄວາມຕື່ນຕົວ ແລະ ການແກ້ໄຂບັນ ຫາການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ເຊັ່ນ: [Antibiotic Guardian](#) ແລະ [Antibiotic Awareness Week](#)

ຮູບທີ 1: ສັນຍາລັກໂຄງການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງສະຫລາດ

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ຄວາມຮອບຮູ້ກ່ຽວກັບການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ (antibiotic literacy), ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງເມາະສົມ, ການນຳໃຊ້ຢາຢ່າງສົມເຫດສົມຜົນ, ພະຍາດໄຂ້ຫວັດທຳມະດາ, ຖອກທ້ອງ

References

- ¹ Sumpradit N., Chongtrakul P., Anuwong K., et al (2012). “Antibiotic Smart Use: a workable model for promoting the rational use of medicine in Thailand”. *Bulletin of the World Health Organization*. 90 (12): 905-913. doi: [10.2471/BLT.12.105445](#)
- ² Lim C., Takahashi E., Hongs wan M., et al (2016). “Epidemiology and burden of multidrug-resistant bacterial infection in a developing country”. *eLife*. 5 (e18082). doi: [10.7554/eLife.18082](#)
- ³ “Antibiotics Smart Use in Thailand”. [reactgroup.org](#).

ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງເມະສົມ

ຄຳນຳມ. ການດຳເນີນງານທີ່ມີການປະສານສົມທົບກັນຂອງບັນດາກິດຈະກຳຕ່າງໆເພື່ອໃຫ້ເກີດການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຢ່າງເໝາະສົມ ໂດຍມີເປົ້າໝາຍເພື່ອສະໜັບສະໜູນການປົກປ້ອງຄົນເຈັບໃຫ້ຫາຍຂາດຈາກພະຍາດ, ຫຼຸດຜ່ອນໂອກາດການເກີດ ເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ ຢາ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນການແຜ່ກະຈາຍຂອງເຊື້ອທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຫຼາຍຊະນິດ ^[1]

“ການວາງແຜນປະຕິບັດການກຳກັບດູແລການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ທັງໃນໂຮງໝໍ ແລະ ໃນຊຸມຊົນ ຈະສາມາດຊ່ວຍຮັກ ສາຊີວິດຂອງຄົນເປັນຈຳນວນຫຼາຍໄດ້”

“ໂຄງການການກຳກັບດູແລການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຄວນຖືກນຳມາໃຊ້ທັງໃນໂຮງໝໍ, ຮ້ານຂາຍຢາ ແລະ ໃນຊຸມຊົນ”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ການກຳກັບດູແລການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຕ້ອງເຮັດແນວໃດ?

ເປົ້າໝາຍຂອງ Antibiotic stewardship ແມ່ນ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ການນຳໃຊ້ຫຼາຍເກີນຄວາມຈຳເປັນ. ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຖືກຕ້ອງ ເຮັດໃຫ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຍັງສາມາດໃຊ້ໄດ້ດີ, ຫຼຸດຜ່ອນບັນຫາການຊົມເຊື່ອຈາກເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຜົນຂ້າງຄຽງຈາກຢາທີ່ບໍ່ຈຳເປັນ. ໃນບັນດາໂຮງໝໍ ແລະ ອົງການຕ່າງໆໄດ້ສ້າງຄູ່ມືການປຸງມະຕິພະຍາດເພື່ອຮັບປະກັນການປົກປ້ອງທີ່ເໝາະສົມສຳລັບພະຍາດ ທີ່ເກີດຈາກການຕິດເຊື້ອຈຸລະໂລກ ແລະ ເຊື້ອຈຸລິນຊີ ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ບໍ່ແມ່ນແຕ່ບຸກຄະລາກອນທາງການແພດເທົ່ານັ້ນທີ່ມີບົດບາດໃນການກຳກັບດູແລການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອ ຈຸລິນຊີ ປະຊາຊົນ ທຸກຄົນກໍມີສ່ວນສຳຄັນໃນການປະຕິບັດເຊັ່ນກັນ. ທ່ານກໍສາມາດຊ່ວຍສົ່ງເສີມການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ເໝາະສົມໄດ້ດັ່ງນີ້:

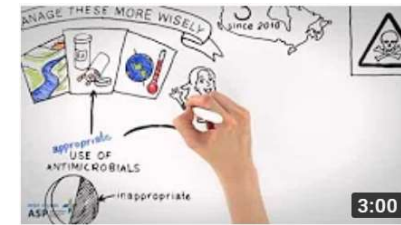
- ຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບສາເຫດ ຫຼື ສາເຫດທີ່ອາດເປັນໄປໄດ້ຂອງພະຍາດ ແລະ ບໍ່ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຖ້າບໍ່ຈຳເປັນ

- ຮັກສາຄວາມສະອາດ ແລະ ສຸຂະອະນາໄມທີ່ດີ, ຫຼີກລ່ຽງອາຫານ ແລະ ນ້ຳທີ່ມີການປົນເປື້ອນ
- ຮັບປະກັນວ່າ ທ່ານ ແລະ ຄອບຄົວຂອງທ່ານໄດ້ຮັບການຮັບຢາປ້ອງກັນພະຍາດຕາມຄຳແນະນຳຂອງແພດ
- ປະຕິບັດຕາມຄຳແນະນຳ ແລະ ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃຫ້ຄົບກຳນົດຕາມຄຳແນະນຳຂອງແພດ
- ຫ້າມບໍ່ເກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ເຫຼືອ ແລະ ບໍ່ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຂອງຜູ້ອື່ນ

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງເມະສົມ, ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເກີນຄວາມຈຳເປັນ, ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ

ກົດເບິ່ງວິດີໂອເພື່ອເຂົ້າເບິ່ງຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງເມະສົມ

ເປັນຫຍັງການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຢ່າງເມະສົມຈຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນ?

<https://youtu.be/-G4cEYQBVu4>

ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຢ່າງເມະສົມ | Paul Green | TEDxErie

<https://youtu.be/z4zBLsN4aek>

References

- ¹ APIC. (n.d.). Antimicrobial stewardship. Retrieved from <https://apic.org/professional-practice/practice-resources/antimicrobial-stewardship/>
- ² Mayo Clinic. (2018, January 18). Antibiotics: Are you misusing them? Retrieved from <https://www.mayoclinic.org/healthy-lifestyle/consumer-health/in-depth/antibiotics/art-20045720>

ບົດທີ 6. ເຊື້ອຈຸລະຊີບ

ເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ຄຳນາມ. ແມ່ນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດຂະໜາດນ້ອຍທີ່ບໍ່ຊັບຊ້ອນ, ຝົບໄດ້ທຸກບ່ອນ ແລະ ບໍ່ສາມາດເບິ່ງເຫັນໄດ້ດ້ວຍຕາເປົ່າ ເຊື້ອຈຸລິນຊີເປັນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດຈຸລັງດຽວ ແລະ ບໍ່ມີແກ່ນຈຸລັງ.

“ເຊື້ອຈຸລິນຊີ ສາມາດຂະຫຍາຍຕົວໄດ້ຢ່າງໄວວາ. ເມື່ອເຂົ້າໄປໃນຮ່າງກາຍຂອງຄົນເຮົາ, ເຊື້ອສາມາດປ່ອຍສານພິດທີ່ເຮັດໃຫ້ ຄົນເຮົາບໍ່ສະບາຍ. ພະຍາດທີ່ມີສາເຫດມາຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີ ປະກອບໄປດ້ວຍ ການຊຶມເຊື້ອເລືອດ, ປອດອັກເສບ ແລະ ອາຫານເປັນພິດ”.

“ເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຖືກນຳໃຊ້ໃນການຜະລິດເນີຍແຂງ ແລະ ນົມສົ້ມ ດ້ວຍວິທີການໝັກດອງ. ເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຍັງຖືກນຳໃຊ້ໃນການ ຜະລິດຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ສານເຄມີຕ່າງໆ”.

ຄຳສັບທີ່ມີຄວາມໝາຍກ່ຽວຂ້ອງ

ເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ຄຳນາມ. ໝາຍເຖິງເຊື້ອຈຸລິນຊີໜຶ່ງໂຕ

ທີ່ແມ່ນຈຸລິນຊີ

ຄຳຄຸນນາມ. ທີ່ມີສາເຫດມາຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ດີ ແລະ ບໍ່ດີ

ເຊື້ອຈຸລິນຊີເປັນໜຶ່ງໃນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດທຳອິດທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນໂລກ ເປັນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດດັ່ງເດີມ ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນດິນ, ຝົດ, ນ້ຳ, ຢູ່ເທິງໜ້າ ພຽງສິ່ງຂອງທົ່ວໄປ ແລະ ໃນນ້ຳ. ທ່ານຍັງສາມາດໄດ້ຮັບເຊື້ອຈຸລິນຊີໂດຍການຈັບມື ຫຼື ການສຳຜັດ ກັບລູກບົດປະຕູ.

ແຕ່ແນວໃດກໍ່ດີ, ຍັງມີເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍຊະນິດທີ່ດີ ແລະ ມີປະໂຫຍດ. ເຊື້ອຈຸລິນຊີສາມາດຢ່ອຍສະຫຼາຍຊາກສັດ ແລະ ຊາກພືດທີ່ຕາຍແລ້ວ. ນອກຈາກນີ້ໃນໂຮງງານອຸດສາຫະກຳ ເຊື້ອຈຸລິນຊີກໍ່ມີຄວາມສຳຄັນໃນການບຳບັດນ້ຳເປື້ອນ ແລະ ຢ່ອຍສະຫຼາຍຄາບນ້ຳມັນທີ່ຮົ່ວໄຫຼ. ເຊື້ອຈຸລິນຊີ ບາງຊະນິດອາໄສຢູ່ໃນລະບົບທາງເດີນອາຫານຂອງຄົນເຮົາ ແລະ ຊ່ວຍຢ່ອຍອາຫານ, ຊ່ວຍທຳລາຍເຊື້ອພະຍາດອື່ນທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດພະຍາດ ແລະ ສາມາດໃຫ້ສານອາຫານບາງຢ່າງແກ່ຄົນເຮົາ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍຊະນິດກໍ່ສາມາດເປັນອັນຕະລາຍແກ່ມະນຸດໄດ້, ໂດຍກໍ່ໃຫ້ເກີດພະຍາດຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ອັກເສບປອດ (ເຊື້ອ *Streptococcus pneumonia*), ເຍື່ອຫຸ້ມສະໝອງອັກເສບ (ເຊື້ອ *Haemophilus influenza*), ອັກເສບຄໍ (ເຊື້ອ Group A *Streptococcus*) ແລະ ອາຫານເປັນພິດ (ເຊື້ອ *Escherichia coli* ແລະ *Salmonella*). ເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ບໍ່ດີເຫຼົ່ານີ້ ເປັນສາເຫດທີ່ເຮົາຄວນຈະລ້າງມືໃຫ້ສະອາດ ແລະ ອະນາໄມຫ້ອາດີດ ແລະ ຫ້ອງນ້ຳໃຫ້ສະອາດດີເປັນປະຈຳ.

ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ, ເຊື້ອຈຸລິນຊີຈະອາໄສຢູ່ໃນສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ຊັບຊ້ອນ. ເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ເຊື້ອເຫັດ ບາງຊະນິດສາມາດ ຜະລິດສານຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເພື່ອຂ້າ ຫຼື ຢັບຢັ້ງການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງຈຸລິນຊີຊະນິດອື່ນໆທີ່ເປັນຄູ່ແຂ່ງ ແລະ ອາໄສຢູ່ໃນບໍລິເວນດຽວກັນ. ບາງເຊື້ອຈຸລິນຊີສາມາດປັບໂຕໂດຍທຳມະຊາດ ເພື່ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ເຫຼົ່ານັ້ນເພື່ອໃຫ້ໂຕເອງສາມາດຢູ່ລອດໄດ້.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ເມື່ອຄົນເຮົາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ໃຊ້ຫຼາຍເກີນຄວາມຈຳເປັນ, ການປັບໂຕຂອງເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຈະເກີດໄວຂຶ້ນ, ເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຶ່ງພົບໄດ້ຫຼາຍຂຶ້ນເລື້ອຍໆ ແລະ ເຮັດໃຫ້ການປິ່ນປົວການຕິດເຊື້ອຈາກເຊື້ອ ຈຸລິນຊີ ເຫຼົ່ານີ້ຈະກາຍເປັນເລື່ອງທີ່ຫຍຸ້ງຍາກຍິ່ງຂຶ້ນ. ພວກເຮົາຕ້ອງຫຼຸດຄວາມສຽງໃນການ

ກໍ່ໃຫ້ເກີດເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ຈຸລິນຊີ ໂດຍການຫຼຸດຜ່ອນການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ເກີນຄວາມຈໍາເປັນລົງ ແລະ ບ່ອນກັນການຕິດ ເຊື້ອຕັ້ງແຕ່ຫົວທີ..

ສະຫຼຸບ, ຢາທໍາລາຍເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ດີ ໂດຍການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ເກີນຄວາມຈໍາເປັນ ຫຼື ການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ

ຄໍາສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອທີ່ກ່ຽວກັບ “ເຊື້ອຈຸລິນຊີ” ເພີ່ມຕື່ມໄດ້ທີ່:

ເຊື້ອຈຸລິນຊີແມ່ນຫຍັງ?

https://youtu.be/YGY_gFSTmrc

ຈຸລິນຊີ ສື່ສານກັນແນວໃດ ” – Bonnie Bassler

<https://youtu.be/KXWurAmtf78>

ລູກຜ່ອນປັດໃຈສ່ຽງຂອງການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ-ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຖອກທ້ອງ

https://youtu.be/bkWCWv7_oil

ເຊື້ອເຫັດ

ຄໍານາມ. ແມ່ນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດຂະໜາດນ້ອຍທີ່ໂດຍປົກກະຕິຈະບໍ່ສາມາດເຫັນໄດ້ດ້ວຍຕາເປົ່າ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ເຊື້ອເຫັດແມ່ນປະກອບດ້ວຍຫຼາຍໆຈຸລັງຮ່ວມເຂົ້າກັນຈົນມີຂະໜາດໃຫຍ່ ຈົນສາມາດເຫັນໄດ້ດ້ວຍຕາເປົ່າໄດ້. ເຊື້ອເຫັດເປັນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດ ຈຸລັງດຽວທີ່ມີແກນຈຸລັງ

“ເຊື້ອເຫັດປະກອບໄປດ້ວຍ ເຫັດທີ່ໃຊ້ປຸງແຕ່ງອາຫານ, ກ້ອນເຊື້ອເຫັດ, ຍິສ ຄິຕົວຢ່າງ ຂອງເຊື້ອເຫັດ”

“ເຊື້ອເຫັດບາງຊະນິດກໍ່ໃຫ້ເກີດພະຍາດຕໍ່ ຄົນ, ສັດ ແລະ ພືດ”

ຄໍາສັບທີ່ມີຄວາມໝາຍກ່ຽວຂ້ອງ

ເຊື້ອເຫັດ

ຄໍານາມ. ແມ່ນຄໍານາມຈໍານວນຫຼາຍຂອງເຊື້ອເຫັດ

Fungal

ຄໍາຄຸນນາມ. ທີ່ມີສາເຫດມາຈາກເຊື້ອເຫັດ

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີມີຜົນຕໍ່ເຊື້ອເຫັດໄດ້ແນວໃດ?

ການຕິດເຊື້ອຈາກເຊື້ອເຫັດທີ່ພົບເຫັນເລື້ອຍໆແມ່ນພະຍາດຕິດເຊື້ອເຫັດຢູ່ຕີນ, ພະຍາດເກື້ອນ ແລະ ການຕິດເຊື້ອເຫັດໃນຊ່ອງຄອດ. ເຊື້ອເຫັດເປັນສິ່ງທີ່ມີຊີວິດດັ່ງເດີມ ເຊື້ອເຫັດອາໄສຢູ່ໃນອາກາດ, ດິນ, ພືດ ແລະ ນໍ້າ. ເຊື້ອເຫັດບາງຊະນິດສາມາດແຜ່ຂະຫຍາຍ ໂດຍການສ້າງເມັດສະ ບໍ່ນ້ອຍໆ ແລະ ກະຈາຍໄປໃນອາກາດ ທ່ານສາມາດຫາຍໃຈເອົາສະບໍ່ເຂົ້າໄປໃນລະບົບຫາຍໃຈ ຫຼື ສະບໍ່ສາມາດຕົກລົງໃສ່ໂຕເຮົາໄດ້.

ທ່ານອາດມີທ່າອຽງທີ່ຈະຕິດເຊື້ອເຫັດຮຸບແບບຮຸນໄດ້ ຖ້າທ່ານມີລະບົບພູມຄຸ້ມກັນທີ່ບົກຜ່ອງເຊັ່ນ: ການຕິດເຊື້ອ HIV ຫຼື ຜູ້ທີ່ກໍາລັງໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີບໍ່ສາມາດຂ້າເຊື້ອເຫັດໄດ້ແຕ່ທໍາລາຍເຊື້ອຈຸລິນຊີໄດ້

ໂດຍການຂ້າເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ທີ່ເປັນເຊື້ອປະຈຳຖິ່ນຕາມທຳມະຊາດເຊັ່ນຢູ່ໃນຊ່ອງຄອດ ເຊິ່ງພວກມັນປ້ອງກັນເຮົາຈາກການຕິດເຊື້ອທີ່ປົນເປື້ອນມາກັບມື ແລະ ສາມາດກໍ່ໃຫ້ເກີດການຕິດເຊື້ອ.

ການຕິດເຊື້ອເຫັດໃນຊ່ອງຄອດເປັນຜົນຂ້າງຄຽງທີ່ພົບໄດ້ເລື້ອຍໆຈາກການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເປັນເວລາດົນ. ການຕິດເຊື້ອເຫັດໃນຊ່ອງຄອດອາດຈະເກີດຂຶ້ນໃນໄລຍະທີ່ມີການໃຊ້ ຫຼື ຫຼັງການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ເພື່ອໃຊ້ປິ່ນປົວພະຍາດຕ່າງໆເຊັ່ນການອັກເສບຮູຄຳຈາກເຊື້ອ Streptococcus. ດັ່ງນັ້ນພວກເຮົາຄວນໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນຍາມຈຳເປັນ, ນອກຈາກນີ້ພວກເຮົາຄວນຢຸດການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຫຼາຍເກີນຄວາມຈຳເປັນ ຫຼືໃຊ້ບໍ່ຖືກວິທີ.

ການຕິດເຊື້ອເຫັດໃນປອດອາດມີອາການຮຸນແຮງ ແລະ ມັກມີອາການຄ້າຍກັບການເຈັບປ່ວຍຂອງພະຍາດອື່ນໆໄດ້ ເຊັ່ນ: ໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່ ຫຼື ວັນນະໂລກ. ທ່ານໝໍຄວນພິຈາລະນາເຖິງຄວາມເປັນໄປໄດ້ຂອງການຕິດເຊື້ອເຫັດ ເມື່ອຄົນເຈັບມີອາການຂອງພະຍາດປອດອັກເສບ ເຊິ່ງອາການດັ່ງກ່າວບໍ່ດີຂຶ້ນ ເຖິງວ່າຈະມີການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນການປິ່ນປົວ. ດັ່ງນັ້ນຄວນຈະໄດ້ຮັບການກວດວິເຄາະຫາສາເຫດ ຍ້ອນການຕິດເຊື້ອເຫັດແຕ່ຫົວທີ ເຊິ່ງຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ບໍ່ຈຳເປັນ ແລະ ຊ່ວຍໃຫ້ຄົນເຈັບໄດ້ຮັບຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດໄດ້ຢ່າງທັນທ່ວງທີ, ຖ້າມີຄວາມຈຳເປັນ.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດ, ຢາເປນີຊີລິນ, ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອທີ່ກ່ຽວກັບ “ເຊື້ອເຫັດ” ເພີ່ມຕື່ມໄດ້ທີ່:

Fungi: Death Becomes Them - CrashCourse Biology #39

<https://youtu.be/m4DUZhnNo4s>

References

¹ CDC. (2017). Fungal Infections - Protect Your Health | Features | CDC. Retrieved from <https://www.cdc.gov/features/fungalinfections/index.html>

ເຊື້ອຈຸລະໂລກ

ຄຳນາມ. ແມ່ນສິ່ງທີ່ບໍ່ມີຊີວິດຂະໜາດນ້ອຍ, ບໍ່ຊັບຊ້ອນ ສາມາດພົບເຫັນໄດ້ທົ່ວທຸກບ່ອນ ແລະ ບໍ່ສາມາດເບິ່ງເຫັນດ້ວຍຕາເປົ່າໄດ້. ຈຸລະໂລກບໍ່ມີໂຄງສ້າງຂອງຈຸລັງ ແລະ ຖືວ່າແມ່ນສິ່ງທີ່ບໍ່ມີຊີວິດ. ຈຸລະໂລກອາໄສຈຸລັງຂອງສິ່ງທີ່ມີຊີວິດອື່ນເພື່ອໃຊ້ໃນການແບ່ງໂຕ ແລະ ດຳລົງຊີວິດ

“ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີບໍ່ມີຜົນຕໍ່ເຊື້ອຈຸລະໂລກ. ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະໂລກບາງຊະນິດທີ່ສາມາດໃຊ້ໃນການປິ່ນປົວການຕິດ ເຊື້ອຈຸລະໂລກທີ່ຮຸນແຮງໄດ້, ແຕ່ເຊື້ອຈຸລະໂລກກໍ່ສາມາດຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະໂລກເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ເຊັ່ນກັນ”

“ຕົວຢ່າງ: ພະຍາດທີ່ມີສາເຫດມາຈາກການຕິດເຊື້ອຈຸລະໂລກເຊັ່ນ: ໄຂ້ຫວັດທຳມະດາ, ໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່, ໝາກສຸກໝາກໃສ ແລະ ພະຍາດໝາກແດງໃຫຍ່”

ຄຳສັບທີ່ມີຄວາມໝາຍກ່ຽວຂ້ອງ

Viral

ຄຳຄຸນນາມ. ທີ່ມີສາເຫດມາຈາກເຊື້ອຈຸລະໂລກ

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ເປັນຫຍັງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຈຶ່ງບໍ່ມີຜົນຕໍ່ເຊື້ອຈຸລະໂລກ?

ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີເປັນຢາທີ່ໃຊ້ໃນການປິ່ນປົວພະຍາດທີ່ມີສາເຫດຈາກການຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ໂດຍມັນອອກລິດທີ່ໂຄງສ້າງ ຈຸລັງຂອງເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ເຊື້ອຈຸລະໂລກມີໂຄງສ້າງທີ່ແຕກຕ່າງຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ເຊື້ອຈຸລະໂລກອາໄສແລະ ເພີ່ມຈຳນວນພາຍໃນຈຸລັງຂອງຄົນຍ້ອນມັນບໍ່ສາມາດເພີ່ມຈຳນວນພາຍນອກຈຸລັງທີ່ມີຊີວິດອື່ນໄດ້. ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີບາງຊະນິດອອກລິດທຳລາຍເບືອກຫຸ້ມຈຸລັງ, ຍັບຍັ້ງການຜະລິດໂປຣຕິນໃນຈຸລັງ. ເຊິ່ງໂຄງສ້າງເຫລົ່ານີ້ບໍ່ມີໃນພວກຈຸລະໂລກ ^[1]

ການຕິດເຊື້ອຈຸລະໂລກບາງຊະນິດສາມາດປິ່ນປົວໄດ້ໂດຍການໃຊ້ຢາຕ້ານຈຸລະໂລກທີ່ຈຳເພາະກັບເຊື້ອທີ່ກໍ່ພະຍາດນັ້ນໆ ເຊັ່ນ: ພະຍາດຕາແຕ້ມ ແລະ ພະຍາດຕັບອັກເສບຊະນິດຊີ. ສຳລັບພະຍາດທີ່ເກີດຈາກເຊື້ອຈຸລະໂລກບາງຊະນິດເຊັ່ນ: ພະຍາດຕັບອັກເສບຊະນິດບີ ແລະ HIV/AIDS ມີຢາທີ່ສາມາດຢັບຢັ້ງເຊື້ອເພື່ອບໍ່ໃຫ້ເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ຄົນເຈັບ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນການແຜ່ ກະຈາຍໄປຍັງຄົນອື່ນໄດ້.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ໃນປະຈຸບັນມີບ້ອງກັນພະຍາດຫຼາຍຊະນິດທີ່ສາມາດປ້ອງກັນການຕິດເຊື້ອຈຸລະໂລກນັ້ນໆໄດ້. ບ້ອງກັນພະຍາດຈະຊ່ວຍ ກະຕຸ້ນລະບົບພູມຄຸ້ມກັນຂອງຄົນເຮົາໃຫ້ສ້າງພູມຄຸ້ມກັນຕໍ່ກັບເຊື້ອຈຸລະໂລກນັ້ນໆ ແລະ ຢັບຢັ້ງເຊື້ອກ່ອນທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດພະຍາດໄດ້. ການໄດ້ຮັບບ້ອງກັນພະຍາດເປັນວິທີທີ່ດີທີ່ສຸດໃນການປ້ອງກັນພະຍາດຈາກການຕິດເຊື້ອຈຸລະໂລກ ເຊັ່ນ: ບ້ອງກັນພະຍາດໝາກແດງໃຫຍ່ ແລະ ບ້ອງກັນພະຍາດວີ. ອ່ານເພີ່ມເຕີມໄດ້ທີ່ [click here](#).

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ຢາຕ້ານຈຸລະໂລກ, ໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່ ແລະ ໄຂ້ຫວັດທຳມະດາ

ທ່ານສາມາດເບິ່ງວິດີໂອກ່ຽວກັບ “ເຊື້ອຈຸລະໂລກ” ເພີ່ມເຕີມໄດ້ທີ່:

ຈຸລະໂລກ

<https://youtu.be/0h5Jd7sgQWY>

ຈຸລະໂລກ ແລະ ຈຸລິນຊີ: ມັນແຕກຕ່າງກັນແນວໃດ ແລະ ໃຜສິນໃຈ? - ທຳມະດາ ແລະ ງ່າຍ

<https://youtu.be/O7iaPos8a90>

References

¹ BCC Science. (2013, January 24). Why can't we beat viruses? Retrieved from <http://www.bbc.co.uk/science/0/21143412>

ບົດທີ 7. ການຕໍ່ສູ້ ແລະ ການໂຕ້ຕອບກັບຂອງເຊື້ອຈຸລະຊີບ

ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດ

ຄຳຄຸນນາມ. ທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນການຂ້າ ຫຼື ຢັບຢັ້ງການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງເຊື້ອເຫັດ

“ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດຖືກນຳໄປໃຊ້ເພື່ອປິ່ນປົວການຕິດເຊື້ອເຫັດເຊັ່ນ: ພະຍາດຂີ້ກາກ. ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດບາງຊະນິດ ສາມາດຫາຊື້ໄດ້ໂດຍບໍ່ມີໃບສັ່ງຢາ”

“ຕີນຕິດເຊື້ອຈາກເຊື້ອເຫັດ (Athlete's foot) ສາມາດປິ່ນປົວໄດ້ດ້ວຍຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດຊະນິດທາ”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ໄຟຂົ່ມຊ່າຈາກເຊື້ອເຫັດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາ

ເປັນທີ່ຮູ້ກັນດີແລ້ວວ່າ ເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີແມ່ນໄຟຂົ່ມທາງດ້ານສາທາລະນະສຸກເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ປັນຫາຕ້ານຕໍ່ຢາຂອງເຊື້ອເຫັດນັ້ນຍັງບໍ່ເປັນທີ່ຮັບຮູ້ເທົ່າທີ່ຄວນ.

ໜຶ່ງໃນການຕິດເຊື້ອເຫັດທີ່ພົບເຫັນເລື້ອຍໆ ແມ່ນ ເຊື້ອ *Candida* ເຊິ່ງອາດຕິດເຊື້ອໃນກະແສເລືອດ (Candidemia). ມີຢາ ຕ້ານເຊື້ອເຫັດ ຫຼາຍຊະນິດໄດ້ຮັບການພັດທະນາໃນຊ່ວງທີ່ຜ່ານມາ ແລະ ຊ່ວຍໃຫ້ແພດສາມາດປິ່ນປົວພະຍາດນີ້ໄດ້. ນອກຈາກນີ້, ເຊື້ອແຄນນິດາ (*Candida*) ທີ່ເຮັດໃຫ້ຕິດເຊື້ອໃນກະແສເລືອດ (Candidemia) ບາງສາຍພັນກໍ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດທີ່ໃຊ້ໃນການປິ່ນປົວ ^[1]

ຕາມທຳມະຊາດແລ້ວ ເຊື້ອເຫັດກໍ່ສາມາດເກີດການຕ້ານຕໍ່ຢາໄດ້ ຖ້າມີການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ນຳໃຊ້ຢ່າງບໍ່ເໝາະສົມເຊັ່ນ ດຽວກັນກັບເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ເກີດການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ. ຕົວຢ່າງຂອງການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດຢ່າງບໍ່ເໝາະສົມຄືການໃຊ້ຢາ ຕ້ານເຊື້ອເຫັດໃນປະລິມານທີ່ຕ່ຳ ຫຼື ໃຊ້ໃນໄລຍະເວລາທີ່ສັ້ນກວ່າທີ່ຄວນ.

ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງເຊື້ອເຫັດຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານຢູ່ອາດສາມາດກໍ່ໃຫ້ເກີດພະຍາດລະບາດ ອັນສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຄວາມໝັ້ນຄົງທາງອາຫານຂອງໂລກ.^[2] ເຊື້ອເຫັດທີ່ທຳລາຍພືດເປັນສາເຫດຂອງການສູນເສຍເຖິງ 20% ຂອງປະລິມານຜົນຜະລິດຂອງພືດເພື່ອການບໍລິໂພກທົ່ວໂລກໃນແຕ່ລະປີ. ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດທີ່ຫຼາຍເກີນໄປໃນດ້ານກະສິກຳເປັນອີກປັດໃຈໜຶ່ງທີ່ກະຕຸ້ນໃຫ້ເກີດການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດ. ເຊື້ອເຫັດທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢານີ້ອາດເພີ່ມຈຳນວນໄດ້ຢ່າງວ່ອງໄວ ແລະ ທຳລາຍສັກກະຍາພາບໃນການຜະລິດພືດເພື່ອການບໍລິໂພກຢ່າງເປັນວົງກວ້າງໃນທົ່ວໂລກ.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ເຊື້ອເຫັດ, ຢາຕ້ານຈຸລະຊີບ

ເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ “ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດ”:

ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດ

<https://www.medscape.com/viewarticle/861041>

References

¹ CDC. (2018, September 27). Antifungal Resistance | Fungal Diseases | CDC. Retrieved from <https://www.cdc.gov/fungal/antifungal-resistance.html>

² Fisher, M. C., Hawkins, N. J., Sanglard, D., & Gurr, S. J. (2018). Worldwide emergence of resistance to antifungal drugs challenges human health and food security. *Science*, 360(6390), 739-742. doi:10.1126/science.aap7999

ຢາຕ້ານມາລາເຣຍ

ຄຳນາມ. ແມ່ນຢາທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນການຂ້າ ຫຼື ຍັບຢັ້ງການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງເຊື້ອມາລາເຣຍ.

“ສຳລັບນັກເດີນທາງ, ຍັງບໍ່ມີຢາຕ້ານມາລາເຣຍໃດໆທີ່ມີປະສິດທິພາບໃນການປ້ອງກັນມາລາເຣຍໄດ້ 100% ຜູ້ທີ່ມີຄວາມສ່ຽງກັບການຕິດເຊື້ອມາລາເຣຍ ຕ້ອງປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ຍຸງກັດເຊັ່ນ: ທາຢາກັນຍຸງ, ນຸ່ງເສື້ອແຂນຍາວ, ໂສ້ງຂາຍາວ ແລະ ນອນໃນບ່ອນທີ່ປາສະຈາກຍຸງ ຫຼື ໃຊ້ມຸ້ງທີ່ຍ້ອມຢາຂ້າຍຸງ.”^[1]

“ການໃຊ້ຢາຕ້ານມາລາເຣຍຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ ເປັນສາເຫດທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດເຊື້ອມາລາເຣຍທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາໃນທົ່ວໂລກ”

“ຢາຕ້ານເຊື້ອມາລາເຣຍປອມ ພົບເຫັນໄດ້ທົ່ວໄປໃນປະເທດທີ່ກຳລັງພັດທະນາ. ຄົນເຈັບຄວນຕົ້ນຕົວຕໍ່ບັນຫາດັ່ງກ່າວ ແລະ ຕ້ອງໄດ້ຮັບການປິ່ນປົວ ແລະ ປະຕິບັດຕາມຄຳແນະນຳຈາກພະນັກງານສາທາລະນະສຸກທີ່ໄດ້ຮັບການຮັບຮອງຈາກກະຊວງສາທາລະນະສຸກ ເທົ່ານັ້ນ”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ການແຜ່ລະບາດຂອງພະຍາດມາລາເຣຍທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາ

ໃນສະໄໝ 400 ປີກ່ອນ ຄ.ສ. ທ່ານ Hippocrates ເຊື່ອວ່າ ພະຍາດມາລາເຣຍເກີດຈາກອາກາດທີ່ບໍ່ດີ ໂດຍສະເພາະໃນເຂດ ທີ່ຕິດກັບ ໝອງນ້ຳ ແລະ ທະເລສາບ. ຄຳວ່າ “ມາລາເຣຍ” ມາຈາກຄຳວ່າ “ອາກາດບໍ່ດີ” ໃນພາສາອິຕາລີ.^[1] ເຖິງຢ່າງໃດກໍ ຕາມ, ພະຍາດມາລາເຣຍ ບໍ່ໄດ້ມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງໃດໆກັບອາກາດບໍ່ດີ ແຕ່ການຢູ່ໃກ້ກັບໝອງນ້ຳ ຫຼື ທະເລສາບເຊິ່ງເປັນແຫຼ່ງອາໄສຂອງຍຸງ ແລະ ແມ່ກຳຝາກທີ່ຢູ່ໃນຍຸງ ເຊິ່ງວ່າຍຸງໂຕແມ່ທີ່ມີເຊື້ອມາລາເຣຍຈະແຜ່ເຊື້ອມາລາເຣຍມາສູ່ຄົນໃນຂະນະທີ່ມັນດູດເລືອດຄົນເຮົາ.

ການແຜ່ລະບາດຢ່າງໄວວາຂອງເຊື້ອມາລາເຣຍທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາໃນພາກພື້ນອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມກົງວົນໄປທົ່ວໂລກ. ມາລາ ເຣຍ ເປັນພະຍາດແມ່ກາຝາກທີ່ຮຸນແຮງ ແລະ ສໍາຄັນທີ່ສຸດຊະນິດໜຶ່ງໃນມະນຸດ. ເຖິງວ່າການເສຍຊີວິດຈາກພະຍາດດັ່ງກ່າວສ່ວນໃຫຍ່ຈະພົບໃນທະວີບອາຟຣິກາ, ແຕ່ການຕ້ານຕໍ່ຢາກໍ່ພົບໃນອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້ເຊັ່ນກັນ. ຢາ Artemisinin ເປັນສານສະກັດຈາກພືດເຊິ່ງມີຕົ້ນກໍາເນີດຈາກປະເທດຈີນ ແລະ ຍັງຄົງເປັນຢາທີ່ໃຊ້ເພື່ອປິ່ນປົວມາລາເຣຍທີ່ດີທີ່ສຸດໃນປະຈຸບັນ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ໃນປີ 2008 ນັກວິໄຈດ້ານການແພດ ໄດ້ພົບວ່າສາຍພັນຂອງມາລາເຣຍທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາ Artemisinin ຢ່າງເດັ່ນຊັດໃນ ພາກພື້ນອາຊີຕາເວັນອອກສຽງໃຕ້

ໃນແຕ່ລະປີ, ມີຜູ້ຕິດເຊື້ອພະຍາດມາລາເຣຍປະມານ 212 ລ້ານຄົນ. ຖ້າຫາກເຊື້ອມາລາເຣຍສາຍພັນທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາແຜ່ກະຈາຍ ໄປສູ່ທະວີບອາຟຣິກາ (92% ຂອງສາເຫດການຜູ້ເສຍຊີວິດສາເຫດມາຈາກພະຍາດມາລາເຣຍ) ກໍ່ຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ສະຖານະການນີ້ຮຸນແຮງຍິ່ງຂຶ້ນໄດ້.

ການຄວບຄຸມການຂະຫຍາຍໂຕຂອງຍຸງ ແລະ ການຢຸດການນໍາໃຊ້ຢາຕ້ານມາລາເຣຍຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງນັ້ນເປັນຫົວໃຈສໍາຄັນໃນການຄວບຄຸມພະຍາດ ມາລາເຣຍ ແລະ ເຊື້ອມາລາເຣຍຕ້ານຕໍ່ຢາ. ບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການຕິດເຊື້ອມາລາເຣຍຄວນໃຊ້ມຸ້ງທີ່ຍ້ອມນ້ຳຢາຂ້າຍຸງ ແລະ ການສິດພິນຢາຂ້າຍຸງ ພາຍໃນຄົວເຮືອນ. ຄົນເຈັບທີ່ສົງໄສວ່າເປັນພະຍາດມາລາເຣຍຄວນໄດ້ຮັບການປິ່ນປົວເພີ່ມຂຶ້ນ ດ້ວຍຊຸດກວດແບບໄວ ຫຼື ກ້ອງຈຸລະທັດ ກ່ອນທີ່ຈະ ເລີ່ມກິນຢາຕ້ານມາລາເຣຍສະເໝີ.^[3] ບໍ່ເຊັ່ນນັ້ນ ການໃຊ້ຢາຕ້ານມາລາ ເຣຍຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງຈະກະຕຸ້ນໃຫ້ມີການແຜ່ກະຈາຍຂອງເຊື້ອມາ ລາເຣຍຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍຂຶ້ນ.

ຄໍາສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ການຊົມເຊື້ອຈາກເຊື້ອທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາ, ຢາຕ້ານຈຸລະຊີບ

ທ່ານສາມາດເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມຕື່ມກ່ຽວກັບ “ພະຍາດມາລາເຣຍ” ແລະ “ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານມາລາເຣຍ” ໄດ້ທີ່:

Herbs and Empires: A Brief History of Malaria Drugs

<https://youtu.be/IrNL27eWKOI>

Drug-Resistant Malaria Spreads in South-East Asia

<https://youtu.be/vhIEf9LClik>

U.S. Health Partnerships in the Mekong: Eliminating Artemisinin Resistant Malaria

<https://youtu.be/sbc4Za5LOys>

References

- ¹ Bierhoff, M. (2018, June 29). Malaria? I don't smell anything. Retrieved from <https://bierhoffgoesviral.com/2017/12/01/malaria-i-dont-smell-anything/>
- ² White, N. J. (n.d.). Nick White: Artemisinin therapy for malaria. Retrieved from <http://www.tropmedres.ac/nick-white-artemisinin-therapy-for-malaria>
- ³ WHO. (2019, March 27). Fact sheet about Malaria. Retrieved from <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/malaria>

ຢາຕ້ານວັນນະໂລກ

ຄຳຄຸນນາມ. ທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນການຂ້າ ຫຼື ຍັບຢັ້ງການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງເຊື້ອວັນນະໂລກ (Tuberculosis - TB)

ຄົນເຈັບທີ່ເປັນພະຍາດວັນນະໂລກຕ້ອງກິນຢາຕ້ານວັນນະໂລກໃຫ້ຄົບເປັນເວລາຢ່າງໜ້ອຍ 6 ເດືອນ”

“ພະຍາດວັນນະໂລກຕ້ານຕໍ່ຢາເປັນບັນຫາໃຫຍ່ທັງຂອງຄົນເຈັບເອງ ແລະ ຄົນອື່ນໆໃນສັງຄົມ ເນື່ອງຈາກຄົນເຈັບສາມາດແຜ່ເຊື້ອວັນນະໂລກຕ້ານຕໍ່ຢາໃຫ້ກັບຜູ້ອື່ນໄດ້”

“ການວິວັດຂອງເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານວັນນະໂລກ ເກີດຂຶ້ນຍ້ອນຄົນເຈັບນຳໃຊ້ຢາຕ້ານວັນນະໂລກບໍ່ຖືກຕ້ອງ ຫຼື ຢຸດການປິ່ນປົວກ່ອນກຳນົດ”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ການຕໍ່ສູ້ກັບເຊື້ອວັນນະໂລກທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາ

ພະຍາດວັນນະໂລກ ເກີດຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີ ທີ່ຊື່ວ່າ *Mycobacterium tuberculosis* . ເຊື້ອວັນນະໂລກສາມາດແຜ່ກະຈາຍຈາກຄົນສຸຄົນ ຜ່ານການໄອ, ການຈາມ, ການຖິ້ມນ້ຳລາຍ ແລະ ການເວົ້າຈາ. ຄົນເຈັບທີ່ມີລະບົບພູມຄຸ້ມ ກັນບົກຟອງ ເຊັ່ນ: HIV, ຂາດສານອາຫານ ຫຼື ພະ ຍາດເບົາຫວານ ຫຼື ຄົນທີ່ສູບຢາ ຈະມີຄວາມສ່ຽງສູງທີ່ຈະຕິດເຊື້ອວັນນະໂລກ.^[1]

ຄົນທີ່ມີອາການໄອຊຳເຮື້ອຫຼາຍກວ່າ 2 ຫຼື 3 ອາທິດ ຄວນພິບແພດ ເພື່ອກວດໃຫ້ແນ່ຊັດວ່າຕົນເອງບໍ່ໄດ້ເປັນວັນນະໂລກ, ເນື່ອງຈາກການ ໄອຊຳເຮື້ອເປັນອາການເບື້ອງຕົ້ນທີ່ພົບເລື້ອຍໆຂອງພະຍາດວັນນະໂລກ. ບາງຄັ້ງເຊື້ອວັນນະໂລກຕ້ານຕໍ່ຢາເກີດຂຶ້ນ ເມື່ອເຊື້ອຈຸລິນຊີຕ້ານຕໍ່ ຢາທີ່ໃຊ້ໃນການປິ່ນປົວວັນນະໂລກ. ເຊິ່ງໝາຍຄວາມວ່າຢາບໍ່ສາມາດຂ້າເຊື້ອວັນນະໂລກໄດ້ອີກຕໍ່ໄປ.

ວິທີທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດໃນການປ້ອງກັນການແຜ່ກະຈາຍຂອງເຊື້ອວັນນະໂລກຕ້ານຕໍ່ຢາຄື ຄົນເຈັບທີ່ເປັນພະຍາດວັນນະໂລກຕ້ອງ ກິນຢາຕ້ານວັນ ນະໂລກຕາມຄຳແນະນຳຂອງແພດໝໍໃຫ້ຄົບຕາມກຳນົດຢ່າງເຄັ່ງຄັດ. ບໍ່ຄວນລືມກິນຢາ ແລະ ບໍ່ຄວນຢຸດຢາເອງ. ຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບການປິ່ນປົວພະ ຍາດວັນນະໂລກຄວນແຈ້ງແພດຫາຄົນເຈັບພົບບັນຫາໃນລະຫວ່າງການນຳໃຊ້ຢາ.^[2]

ສິ່ງສຳຄັນທີ່ສຸດຄືທຸກໆປະເທດຄວນເລີ່ມດຳເນີນການໃນຂະນະທີ່ຍັງສາມາດຄວບຄຸມການແຜ່ລະບາດຂອງເຊື້ອວັນນະໂລກທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາຫຼາຍ ຊະນິດບໍ່ໃຫ້ມີການພັດທະນາ ແລະ ສົ່ງຕໍ່ໄປໄດ້.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ການຊົມເຊື່ອຈາກເຊື້ອທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາ, ເຊື້ອຈຸລິນຊີຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍຊະນິດ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມຕື່ມ ໃນຫົວຂໍ້ “ພະຍາດວັນນະໂລກ” ໄດ້ທີ່:

What makes tuberculosis (TB) the world's most infectious killer? - Melvin Sanicas

<https://youtu.be/N0Gv96uDctM>

ຮ່າງການເຮົາຕອບສະໜອງແນວໃດຕໍ່ພະຍາດວັນນະໂລກ

<https://youtu.be/IGZLkRN76Dc>

References

¹ WHO. (2018, January 18). What is TB? How is it treated? Retrieved from <http://www.who.int/features/qa/08/en/>

² WebMD. (n.d.). What are the symptoms of Tuberculosis?. Retrieved from <https://www.webmd.com/lung/understanding-tuberculosis-symptoms>

ຢາຕ້ານຈຸລະໂລກ

ຄຳຄຸນນາມ. ຢາທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນການກຳຈັດ ຫຼື ຍັບຢັ້ງການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງເຊື້ອຈຸລະໂລກ

ຖ້າທ່ານເປັນໄຂ້ຫວັດທຳມະດາ ທ່ານບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງກິນຢາຕ້ານເຊື້ອ ທ່ານຄວນນອນ ຝັກຜ່ອນ ແລະ ດື່ມນ້ຳຫຼາຍໆເທົ່ານັ້ນກໍພໍ. ສຳລັບ ໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່ ແພດອາດພິຈາລະນາ ໃນການປິ່ນປົວດ້ວຍຢາຕ້ານຈຸລະໂລກເຊັ່ນ: ຢາ Tamiflu ໃນກໍລະນີທີ່ຈຳເປັນ”

ຕົວຢ່າງຢາຕ້ານຈຸລະໂລກ: ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະໂລກທີ່ໃຊ້ສຳລັບປິ່ນປົວພະຍາດ HIV/AIDS, ຕັບອັກເສບຈາກເຊື້ອຈຸລະໂລກຕັບອັກເສບປີ ແລະ ພະຍາດຕາແຕ້ນ

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ຢາຕ້ານຈຸລະໂລກ ແລະ ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຕ່າງກັນຄືແນວໃດ?

ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີບໍ່ມີຜົນຕໍ່ການຕິດເຊື້ອຈຸລະໂລກ ແລະ ຢາຕ້ານຈຸລະໂລກກໍບໍ່ມີຜົນຕໍ່ການຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ຢາຕ້ານເຊື້ອ ຈຸລະໂລກ ແມ່ນ ແຕກຕ່າງຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຍ້ອນວ່າ ຢາດັ່ງກ່າວບໍ່ທຳລາຍເຊື້ອຈຸລະໂລກໂດຍກົງ ແຕ່ຈະຍັບຢັ້ງການ ຈະເລີນເຕີບ ແລະ ການແຜ່ຂະຫຍາຍຂອງເຊື້ອ, ການຕິດເຊື້ອຈຸລະໂລກທີ່ພົບເລື້ອຍໆຄືຫວັດທຳມະດາ ເຊິ່ງມັກຈະເຊົາເອງໂດຍບໍ່ຕ້ອງການປິ່ນປົວໃດໆ.^[1]

ນອກຈາກນີ້, ການປິ່ນປົວໄຂ້ຫວັດທຳມະດາ ໂດຍທົ່ວໄປແມ່ນເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນອາການຕ່າງໆເຊັ່ນ: ອາການປວດ, ໄຂ້ ແລະ ໄອ. ການເຈັບ ເປັນຈາກເຊື້ອ ຈຸລະໂລກ ແລະ ເຊື້ອຈຸລິນຊີບາງຊະນິດ ມີອາການຄ້າຍຄືກັນເຊັ່ນ: ພະຍາດອັກເສບປອດ ແລະ ພະຍາດຖອກທ້ອງ ເຊິ່ງເປັນເລື່ອງຍາກທີ່ຈະ ຊອກຫາສາເຫດທີ່ຊັດເຈນ.

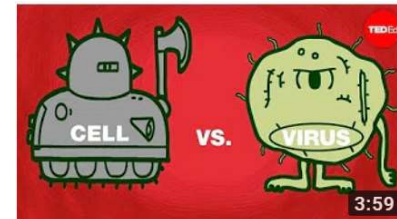
ແພດໄດ້ຈຳແນກພະຍາດທີ່ເກີດຈາກເຊື້ອຈຸລະໂລກ ແລະ ເຊື້ອຈຸລິນຊີ ໂດຍການສອບຖາມປະຫວັດ, ການກວດກາຮ່າງກາຍ ແລະ ການກວດ ເພີ່ມຕື່ມເຊັ່ນ: ການກວດເລືອດ ຫຼື ການກວດສອບໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່ດ້ວຍຊຸດກວດແບບໄວ. ການກວດໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່ ໂດຍທົ່ວໄປຈະປະຕິບັດ ໂດຍການເກັບຕົວຢ່າງດ້ວຍການຕ້ອຍຕົວຢ່າງຈາກໃນຄໍ ຫຼື ດັງ ແລ້ວກວດຫາເຊື້ອຈຸລະໂລກໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່.

ຄ້າຍຄືກັບເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ເຊື້ອຈຸລະໂລກ ສາມາດປ່ຽນແປງ ແລະ ປັບໂຕໄດ້ຕະຫຼອດເວລາ ຈົນສາມາດຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານຈຸລະໂລກ ໄດ້ ເຊິ່ງການ ຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານຈຸລະໂລກເປັນບັນຫາທີ່ພົບເພີ່ມຂຶ້ນຫຼາຍໂດຍສະເພາະໃນຄົນເຈັບ HIV/AIDS.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ເຊື້ອຈຸລະໂລກ, ການຊົມເຊື້ອຈາກເຊື້ອທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາ, ການຊົມເຊື້ອ, ການສັກຢາປ້ອງກັນພະຍາດ, ໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່

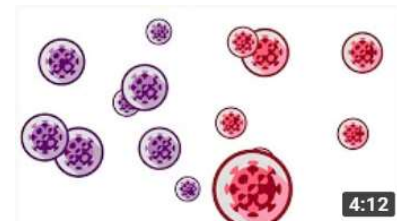
ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມຕື່ມ ໃນຫົວຂໍ້ “ເຊື້ອຈຸລະໂລກ ແລະ ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະໂລກ” ໄດ້ທີ່:

Cell vs. virus: A battle for health- Shannon Stiles

<https://youtu.be/oqGuJhOeMek>

WHO: Action against HIV drug resistance threat

<https://youtu.be/VCVjHSuYqto>

References

¹ HealthyMePA. (2018, October 25). Do I Need An Antibiotic? Know the Difference Between Viral and Bacterial Infections. Retrieved from <https://www.healthymeapa.com/2017/02/21/do-you-need-antibiotics/>

ຢາເປນິຊິລິນ

ຄຳນາມ. ແມ່ນຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຜະລິດມາຈາກທຳມະຊາດຈາກເຊື້ອເຫັດສີຝ້າ ເຊິ່ງໄດ້ຮັບການພັດທະນາເພື່ອນຳໃຊ້ໃນ ການປິ່ນປົວການຕິດເຊື້ອຈຸລິນຊີ.

ຢາ Penicillin ຖືກຄົ້ນພົບໃນປີ 1928 ແລະ ເລີ່ມມີການນຳໃຊ້ຢ່າງແຜ່ຫຼາຍໃນໄລຍະສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີ 2. ຢານີ້ມີຜົນກະທົບຢ່າງມະຫາສານ ແລະ ຊ່ວຍຊີວິດຄົນເຈັບຢ່າງຫຼວງຫຼາຍໃນທົ່ວໂລກ.

Penicillin ເຄີຍເປັນຢາທີ່ມີປະສິດຖາວອນສູງໃນການຂ້າ ເຊື້ອພະຍາດໜອງໃນແທ້, ເຊື້ອ *Streptococcus pneumoniae* ທີ່ຜ່ານໃຫ້ເກີດພະຍາດ ປອດອັກເສບ ແລະ ເຊື້ອ *Staphylococcus aureus* ທີ່ຜ່ານໃຫ້ເກີດພະຍາດຊຶມເຊື້ອໃນກະແສເລືອດ, ແຕ່ໃນປະຈຸບັນ ເຊື້ອເຫຼົ່ານີ້ລ້ວນແຕ່ຕ້ານຕໍ່ຢາ Penicillin.”

ຢາ Penicillin ອາດສາມາດຫາຊື້ໄດ້ຕາມຮ້ານຄ້າທົ່ວໄປ, ສະນັ້ນ, ຈຶ່ງເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ຄົນທີ່ບໍ່ມີຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບຢານີ້ ແລ້ວໄປຊື້ຢານີ້ມາກິນເອງ. ພວກເຂົາອາດໃຊ້ຢາໃນປະລິມານທີ່ຕໍ່າ ທີ່ຄວນເຮັດໃຫ້ເຊື້ອພະຍາດໃນຮ່າງກາຍສຳຜັດກັບຢາໃນປະລິມານທີ່ບໍ່ສາມາດຂ້າເຊື້ອໄດ້ ແລະ ເປັນສາເຫດທີ່ຜ່ານໃຫ້ເກີດເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາ.”^[1]

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ການຄົ້ນພົບຢາ Penicillin

ຫາກທ່ານເກີດໃນຊ່ວງປີ 1900, ທ່ານອາດພົບເຫັນການເສຍຊີວິດຈາກພະຍາດຊຶມເຊື້ອເຊັ່ນ: ພະຍາດວັນນະໂລກ ແລະ ພະຍາດອັກເສບ ປອດ (ຫຼື ທີ່ຄົນມັກເອີ້ນວ່າ “ປອດບວມ”) ໄດ້ທົ່ວໄປ; ອີກທັງຮອຍຂຸດ, ບາດແຜ, ການຫຼີກແຂ້ວ ກໍອາດມີການຕິດ ເຊື້ອແຊກຊ້ອນຈົນເສຍ ຊີວິດໄດ້ງ່າຍໆອີກເຊັ່ນກັນ. ເປັນເລື່ອງໂຊກດີ, ທີ່ໃນປີ 1928 ທ່ານ Alexander Fleming ໄດ້ຄົ້ນພົບຢາ ຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໂຕທຳອິດໂດຍບັງເອີນ ຈາກເຊື້ອເຫັດສີຝ້າທີ່ມີຊື່ວ່າ *Penicillium notatum* ທີ່ປົນເປື້ອນໃນການທົດລອງ ກ່ຽວກັບເຊື້ອຈຸລິນຊີຂອງເຝິນ, ເມື່ອສັງເກດຢ່າງໃກ້ຊິດ

ແລ້ວຈຶ່ງພົບວ່າສານແຫຼວຈາກເຊື້ອເຫັດ ເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ຂ້າເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ເຝິນລ້ຽງໄວ້. ຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ຖືກຄົ້ນພົບນີ້ຈຶ່ງມີຊື່ເອີ້ນວ່າ Penicillin.

ໃນໄລຍະສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີ 2, ຢາ Penicillin ໄດ້ປ່ຽນວິທີການປິ່ນປົວພະຍາດ ແລະ ບາດແຜໃນສົງຄາມ; ຜົນທີ່ໄດ້ຄືຈຳນວນທະ ຫານທີ່ເສຍຊີວິດຈາກການຕິດເຊື້ອຫຼຸດລົງເຫຼືອພຽງ 1% ເມື່ອທຽບກັບ 18% ໃນໄລຍະສົງຄາມໂລກຄັ້ງທີ 1.

ທ່ານ Fleming ໄດ້ຮັບລາງວັນ Nobel ໃນປີ 1945 ຈາກການຄົ້ນພົບຢາ Penicillin ຫຼື ‘ຢາມະຫັດສະຈັນ, ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດ ກໍຕາມ ທ່ານ Fleming ໄດ້ເຕືອນປະຊາຊົນເຖິງການນຳໃຊ້ຢາ Penicillin ຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງຂອງກຸ່ມແພດທີ່ຈະໃຊ້ຢານີ້ໃນຄົນ ເຈັບທີ່ບໍ່ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງ ໃຊ້ຢາໂດຍກ່າວວ່າ “ຈຸລະຊີບສາມາດຮຽນຮູ້ທີ່ຈະຕ້ານຕໍ່ຢາ Penicillin ແລະ ເຊື້ອທີ່ຕ້ານຢານີ້ ສາມາດຂະຫຍາຍຈຳນວນ ແລະ ແຜ່ກະຈາຍ ຕໍ່ໄປຫາຄົນອື່ນໆ ນອກນັ້ນ ຍັງສົ່ງຕໍ່ໄປເລື້ອຍໆ ແລະ ໄປກໍ່ໃຫ້ເກີດພະຍາດ ເຮັດໃຫ້ຄົນອື່ນເຈັບເປັນດ້ວຍການຊຶມເຊື້ອໃນກະແສເລືອດ ຫຼື ອັກເສບປອດ ເຊິ່ງຢາ Penicillin ຈະໃຊ້ບໍ່ໄດ້ຜົນອີກຕໍ່ໄປໃນ ກໍລະນີດັ່ງກ່າວ. ຕາມຫຼັກຈັນຍາບັນແລ້ວ, ຜູ້ທີ່ຂາດຄວາມສຳນຶກໃນການໃຊ້ຢາ Penicillin ຄືຜູ້ທີ່ຕ້ອງຮັບຜິດຊອບຕໍ່ ການເສຍຊີວິດຂອງຄົນເຈັບທີ່ຕາຍຈາກເຊື້ອທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາ Penicillin, ຂ້ອຍຫວັງວ່າສິ່ງໂຫດຮ້າຍນີ້ຈະສາມາດຫຼີກລ້ຽງໄດ້” ^[1]

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ, ເຊື້ອເຫັດ, ເຊື້ອພະຍາດ, ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍຊະນິດ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມຕື່ມ ໃນຫົວຂໍ້ “ ຢາ Penicillin” ໄດ້ທີ່

Alexander Fleming and the Accidental Mold Juice – The Serendipity of Science

<https://youtu.be/0ZWjzcsTd5M>

References

¹ Fleming, A. (1945, June 26). PENICILLIN'S FINDER ASSAYS ITS FUTURE; Sir Alexander Fleming Says Improved Dosage Method Is Needed to Extend Use Other Scientists Praised Self-Medication Decried. Retrieved from <https://www.nytimes.com/1945/06/26/archives/penicillins-finder-assays-its-future-sir-alexander-fleming-says.html>

ບົດທີ 8. ຢາອື່ນໆ

ຢາແກ້ອັກເສບ

ຄຳນາມ. ແມ່ນຢາທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນການຫຼຸດຜ່ອນອາການອັກເສບເຊັ່ນ: ບວມ, ແດງ ແລະ ອາການເຈັບປວດ

“ການອັກເສບເປັນການຕອບສະໜອງຂອງຮ່າງກາຍຕໍ່ການຊຶມເຊື້ອ, ການບາດເຈັບ ຫຼື ມູມຄຸ້ມກັນຂອງຮ່າງກາຍ ເຊິ່ງບໍລິເວນທີ່ມີການອັກເສບ ອາດມີອາການປວດ, ບວມ, ແດງ, ລະຄາຍເຄື່ອງ ແລະ ອອກຮ້ອນ”

“ຢາແກ້ອັກເສບຊະນິດທີ່ບໍ່ແມ່ນສະເຕຣອຍ ຫຼື NSAIDs ເປັນຢາທີ່ໃຊ້ກັນທົ່ວໄປເພື່ອ ຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນອາການອັກເສບ ເຊິ່ງສາມາດຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນອາການເຈັບປວດ. ຢາ NSAIDs ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນສາມາດຫາຊື້ໄດ້ເອງໂດຍບໍ່ຕ້ອງມີໃບສັງຢາເຊັ່ນ: aspirin ແລະ ibuprofen”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ການອັກເສບແຕກຕ່າງຈາກການຊຶມເຊື້ອຄືແນວໃດ?

ການອັກເສບ ແລະ ການຊຶມເຊື້ອນັ້ນແຕກຕ່າງກັນ, ແຕ່ພັດເກີດຂຶ້ນໃນໄລຍະດຽວກັນ. ການອັກເສບເປັນການຕອບສະໜອງຂອງຮ່າງກາຍ ຕໍ່ການບາດເຈັບ ຫຼື ການຊຶມເຊື້ອ. ການອັກເສບບໍ່ໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າຈຳເປັນຕ້ອງມີການຊຶມເຊື້ອສະເໝີ, ແຕ່ການຊຶມເຊື້ອສາມາດເຮັດໃຫ້ ເກີດການອັກເສບໄດ້. ນອກນັ້ນການຊຶມເຊື້ອໝາຍເຖິງການບຸກລຸກ ແລະ ແຜ່ຂະຫຍາຍຂອງເຊື້ອໃນ ຮ່າງກາຍເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ເກີດອັນຕະລາຍ ຕໍ່ຊີວິດໄດ້.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ໃນການຊຶມເຊື້ອສ່ວນຫຼາຍ ຮ່າງກາຍຄົນເຮົາຈະຕອບສະໜອງໂດຍເກີດການອັກເສບເພື່ອພະຍາຍາມທີ່ຈະ ຂ້າຈຸລິນຊີເຫຼົ່ານັ້ນ ແລະ ເລີ່ມຂະບວນການປົວແປງຈຸລັງທີ່ຖືກທຳລາຍ. ການອັກເສບ ແມ່ນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການຕອບສະໜອງ ທາງມູມຄຸ້ມກັນຂອງຮ່າງກາຍ. ອາການສະແດງຂອງການອັກເສບ ທີ່ພົບເລື້ອຍໆໄດ້ແກ່: ອອກຮ້ອນ, ແດງ, ບວມ, ມີອາການ ປວດ ບໍ່ສາມາດເຄື່ອນໄຫວໄດ້.

- ອອກຮ້ອນບໍລິເວນທີ່ມີການອັກເສບ
- ແດງ
- ບວມ
- ເຈັບ
- ເຄື່ອນໄຫວຍາກ ຫລື ບໍ່ໄດ້

ການອັກເສບຈະຫາຍໄປເອງ ຫຼັງຈາກທີ່ຈຸລັງໃນຮ່າງກາຍໄດ້ຮັບການຝຶ້ນຟູຢ່າງເໝາະສົມ ແລະ ສາເຫດຕ່າງໆໄດ້ຖືກກຳຈັດ ອອກໄປ. ຢາຕ້ານ ອັກເສບເຊັ່ນ: aspirin (Bayer, Bufferin, Excedrin), ibuprofen (Advil, Motrin IB) ແລະ naproxen (Aleve), ສາມາດຊ່ວຍປິ່ນ ປົວ ແລະ ປ້ອງກັນການທຳລາຍຈາກການອັກເສບພ້ອມທັງບັນເທົາອາການເຈັບປວດ ທີ່ມີສາເຫດ ມາຈາກການຊຶມເຊື້ອ ແລະ ອາການບາດ ເຈັບຕ່າງໆ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ຢາຕ້ານອັກເສບບໍ່ສາມາດຂ້າ ຫຼື ຢຸດການຈະເລີນເຕີບ ໂຕຂອງເຊື້ອພະຍາດ ຫຼື ເຊື້ອຈຸລະຊີບຕ່າງໆໄດ້.

ຢາຕ້ານຈຸລະຊີບເຊັ່ນ: ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ຢາຕ້ານຈຸລະໂລກ, ຢາຕ້ານເຊື້ອເຫັດ ແລະ ຢາຕ້ານແມ່ກຳຝາກສາມາດຂ້າ ແລະ ປ້ອງກັນການຈະ ເລີນເຕີບໂຕຂອງເຊື້ອພະຍາດເຊິ່ງເປັນສາເຫດຂອງການຊຶມເຊື້ອໄດ້. ການຂ້າ ຫຼື ການປ້ອງກັນການຈະເລີນເຕີບ ໂຕຂອງເຊື້ອພະຍາດສາມາດ ຢຸດຂະບວນການຊຶມເຊື້ອ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນການອັກເສບເຊິ່ງເກີດຈາກການຕໍ່ສູ້ຂອງຮ່າງກາຍຕໍ່ເຊື້ອ ພະຍາດເຫຼົ່ານັ້ນ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລະຊີບເຫຼົ່ານີ້ກໍບໍ່ສາມາດຫຼຸດຜ່ອນອາການອັກເສບທີ່ເກີດຈາກການບາດເຈັບໄດ້ເຊັ່ນ: ການບາດ ເຈັບ, ການກະ ທົບ, ອຸບັດຕິເຫດຈາກລົດ ແລະ ການແຕກຫັກ.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ພະຍາດຫຼີດ, ການຊຶມເຊື້ອ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມເຕີມ ໃນຫົວຂໍ້ “ຢາແກ້ອັກເສບ” ໄດ້ທີ່:

Non-steroidal anti-inflammatory drugs (NSAIDs): Mayo Clinic Radio

https://youtu.be/3_kdBPzLsMc

ຢາຂ້າເຊື້ອຕາມຜິວໜັງ

ຄຳນາມ. ແມ່ນສານເຄມີທີ່ໃຊ້ຂ້າ ຫຼື ຍັບຢັ້ງການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງເຊື້ອຈຸລະຊີບ ແຕ່ບໍ່ເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ຈິວະຂອງຄົນ

ນ້ຳຢາຂ້າເຊື້ອທີ່ໃຊ້ກັນທົ່ວໄປໄດ້ແກ່: ເຫຼົ້າ, dettol ແລະ ໄອໂອດີນ (ຫຼື betadin)”

ນ້ຳຢາຂ້າເຊື້ອທີ່ຢູ່ໃນຊຸດປະຖົມພະຍາບານ ໃຊ້ໃນເວລາມີບາດແຜ ທ່ານຄວນຈະທຳຄວາມສະອາດບາດດ້ວຍນ້ຳເກືອ ຫຼື ນ້ຳສະອາດ ແລ້ວທາບາດແຜດ້ວຍນ້ຳຢາຂ້າເຊື້ອເຊັ່ນ: ເຫຼົ້າ ຫຼື ໄອໂອດີນ.”

ຄຳຄຸນນາມ ມີຄວາມສາມາດໃນການຂ້າ ຫຼື ຍັບຢັ້ງການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງເຊື້ອຈຸລະຊີບ ແຕ່ບໍ່ເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ຈິວະຂອງຄົນ

ຢາຂ້າເຊື້ອແບບທາ, ເປັນທີ່ຮູ້ຈັກກັນມາດົນໃນນາມຂອງຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຫຼື ຊຸດປະຖົມພະຍາບານຊະນິດທາ ເຊິ່ງສາມາດ ຫາຊື້ຕາມຮ້ານຂາຍຢາທົ່ວໄປ

ໃນໄລຍະທີ່ ມີການລະບາດຂອງພະຍາດໄຂ້ຫວັດສັດປີກ, ທາງການຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເຝົ້າລະວັງ ແລະ ຮັບປະກັນ ການນຳ ໃຊ້ນ້ຳຢາຂ້າເຊື້ອຊະນິດສິດພິນໃນບໍລິເວນທີ່ມີການລະບາດ 2 ຫາ 3 ຄັ້ງຕໍ່ອາທິດ.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ

ຢາຂ້າເຊື້ອສຳລັບວັດຖຸ

ຄຳນາມ. ແມ່ນຄຳສັບທີ່ຄວາມໝາຍໃກ້ຄຽງກັບ Antiseptic ແຕ່ໃຊ້ກັບສິ່ງທີ່ບໍ່ມີຊີວິດ ເຊັ່ນນ້ຳຢາຂ້າເຊື້ອສຳລັບເຊັດໂຕະ ແລະ ອຸປະກອນຕ່າງໆ

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງ ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ຢາຂ້າເຊື້ອຕາມຜິວໜັງ

ຢາຂ້າເຊື້ອຕາມຜິວໜັງ ແຕກຕ່າງຈາກຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ເນື່ອງຈາກວ່າຢາຂ້າເຊື້ອຕາມຜິວໜັງຍັງສາມາດອອກລິດໄດ້ກັບເຊື້ອພະຍາດອື່ນໆ ເຊັ່ນເຊື້ອ ຈຸລະໂລກ ແລະ ເຊື້ອເຫັດນອກເໜືອໄປຈາກເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ແຕ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ສາມາດກິນ ແລະ ສັກເຂົ້າສູ່ຮ່າງກາຍໄດ້, ໃນຂະນະທີ່ຢາຂ້າເຊື້ອຕາມຜິວໜັງ ເປັນສານທີ່ໃຊ້ສະເພາະພາຍນອກຮ່າງກາຍ.

ຢາຂ້າເຊື້ອຕາມຜິວໜັງ	ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ
ໃຊ້ພາຍນອກເທິງຜິວໜັງ ເຊັ່ນ: ບາດແຜ, ຮອຍຊຸດ, ຫຼື ຕັດ	ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີແບບກິນ ຫຼື ແບບສັກທີ່ສັກຢາເຂົ້າໄປໃນເສັ້ນເລືອດ ຫລື ກຳມຊີ້ນ
ນ້ຳຢາຂ້າເຊື້ອບາງຊະນິດລວມມີ: Alcohol - ເຫຼົ້າ - ມີປະສິດທິພາບກວ່າເມື່ອຍັບຢັ້ງເຊື້ອ ຈຸລະຊີບ, ສາມາດເຈືອຈາງເພື່ອການ ຂ້າເຊື້ອຈຸລະຊີບໄດ້ດີທີ່ ສຸດ Iodine - ຢາໄອໂອດີນ - ໃຊ້ສຳລັບອະນາໄມຮ່າງກາຍກ່ອນການຜ່າ ຕັດ, ບາດແຜ ຫຼື ການຂັດຖູຕ່າງໆ (ຕົວຢ່າງ: Betadine) Hydrogen peroxide - ສາມາດອະນາໄມ ແລະ ດັບກິນບາດ ແຜເລິກ ແລະ ຕົ້ນ ແລະ ທັງສາມາດນຳໃຊ້ເປັນນ້ຳຢາ ຂັດຖູເອົາສິ່ງ ເປີເປື້ອນ ອອກໃນການປະຖົມພະຍາບານ	ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍຊະນິດທີ່ພົບເລື້ອຍໆ ປະກອບມີ: Penicillin group - ເຊັ່ນ: amoxicillin ທີ່ໃຊ້ສຳລັບການຕິດ ເຊື້ອຈຸລິນຊີທົ່ວໄປເຊັ່ນ: ປອດອັກເສບ ຫຼື ອັກເສບຄຳຈາກເຊື້ອ Streptococcus Cephalosporins - ເຊັ່ນ : Cephalexin (Keflex), ທີ່ໃຊ້ສຳລັບ ການຕິດເຊື້ອຜິວໜັງ ແລະ ອັກເສບ. Fluroquinolones - ເຊັ່ນ: norfloxacin ເຊິ່ງຖືກນຳໃຊ້ສຳລັບ ພະຍາດຖອກທ້ອງ ທີ່ເກີດຈາກການຕິດເຊື້ອ ຈຸລິນຊີ

Boric acid- - ສາມາດຖືກນຳໃຊ້ລ້າງຕາ ແລະ ສາມາດນຳ ໃຊ້ທາສຳລັບທາບາດແຜໄໝ້	
ການຕ້ານຕໍ່ຢາຂ້າເຊື້ອແມ່ນພົບໄດ້ຍາກທີ່ສຸດ	ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີແມ່ນພົບເຫັນໄດ້ ເລື້ອຍໆ

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ເຊື້ອຈຸລະຊີບ, ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ຢາປ້ອງກັນພະຍາດ

ຄຳນາມ. ແມ່ນສານທີ່ໃຊ້ເຂົ້າສູ່ຮ່າງກາຍມະນຸດເພື່ອກະຕຸ້ນໃຫ້ເກີດພູມຄຸ້ມກັນສະເພາະ, ທີ່ສາມາດປ້ອງກັນຈາກ ເຊື້ອພະຍາດ ຊະນິດນັ້ນໄດ້

“ບໍ່ພຽງແຕ່ເດັກນ້ອຍເທົ່ານັ້ນທີ່ຕ້ອງການຢາປ້ອງກັນພະຍາດ ຜູ້ໃຫຍ່ກໍຄວນຈະໄດ້ຮັບຢາ ປ້ອງກັນພະຍາດບາງຢ່າງເຊັ່ນ: ຢາປ້ອງກັນໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່ ແລະ ພະຍາດໄອໄກ”

“ຢາປ້ອງກັນພະຍາດມີບົດບາດສຳຄັນໃນການຕໍ່ສູ້ກັບເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາ. ນອກນັ້ນຢາປ້ອງ ກັນພະຍາດຍັງສາມາດຢຸດການແຜ່ ກະຈາຍຂອງພະຍາດຊຶມເຊື້ອຫຼາຍໆຊະນິດ ແລະ ຍັງ ຫຼຸດຜ່ອນການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍເກີນໄປ ແລະ ການນຳ ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ”

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ

ການສັກຢາປ້ອງກັນພະຍາດ

ຄຳນາມ. ແມ່ນຂະບວນການທີ່ເຮັດໃຫ້ຄົນ ແລະ ສັດທີ່ໄດ້ຮັບຢາປ້ອງກັນພະຍາດ ແລະ ມີພູມຄຸ້ມກັນເພື່ອປ້ອງກັນ ພະຍາດຕ່າງໆນັ້ນໄດ້

ການສັກຢາປ້ອງກັນພະຍາດແມ່ນການກະກຽມພູມຄຸ້ມກັນຂອງຮ່າງກາຍເພື່ອຕໍ່ສູ້ກັບ ພະຍາດ ສະເພາະໃດໜຶ່ງ ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ ພະຍາດໄຂ້ຫວັດໃຫຍ່”

ການສັກຢາປ້ອງກັນພະຍາດຈະຊ່ວຍກະຕຸ້ນພູມຄຸ້ມກັນຂອງຮ່າງກາຍເພື່ອຈຳແນກ ແລະ ຈື່ຈຳເຊື້ອຈຸລະຊີບ, ດັ່ງນັ້ນ ເພື່ອວ່າໃນອະນາຄົດ ທ່ານໄດ້ສຳພັດກັບເຊື້ອພະຍາດ ດັ່ງກ່າວອີກ ທ່ານກໍຈະບໍ່ມີການເຈັບເປັນ”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ການຄົ້ນພົບຢາປ້ອງກັນພະຍາດ ແລະ ປະສິດທິພາບຂອງຢາປ້ອງກັນພະຍາດ

ການສັກຢາປ້ອງກັນພະຍາດແມ່ນເລີ່ມຂຶ້ນໃນຕົ້ນສະຕະວັດທີ 10 ໂດຍທ່ານໝໍຊາວຈີນ, ພວກເຂົາໄດ້ຕ້ວຍເອົາຕົວຢ່າງຂອງ ພະຍາດໝາກ ສຸກໃສ່ເທິງຜິວໜັງເພື່ອໃຫ້ເກີດມີພູມຄຸ້ມກັນ. ແນວຄິດນີ້ໄດ້ແຜ່ກະຈາຍໄປສູ່ທະວີບອາຟຣິກາ ແລະ ຕາຊູກີ ກ່ອນທີ່ຈະແຜ່ກະຈາຍໄປສູ່ທະວີບເອີຣົບ ແລະ ອາເມຣິກາ. ມາຮອດປີ 1796 ທ່ານ Edward Jenner ມີແນວຄິດໃນການນຳໃຊ້ ເຊື້ອພະຍາດໝາກສຸກໃນງົວທີ່ຜ່ານຂະບວນການຕ່າງໆ ສິດເຂົ້າໄປໃນຮ່າງກາຍຂອງຄົນເພື່ອຫວັງໃຫ້ສ້າງພູມຄຸ້ມກັນພະຍາດໝາກສຸກໃນຄົນ.^[1]

ໃນ ຕອນ ທໍາອິດ ທີ່ ທ່ານ Edward Jenner ໄດ້ ສັງເກດເຫັນວ່າ ມີພຽງແຕ່ຄົນທີ່ມີສາວຮົດນົມມືງວ່າອາໄສຢູ່ໃນຕົວເມືອງທີ່ບໍ່ເປັນພະຍາດ ໝາກສຸກ. ສິ່ງນີ້ໄດ້ເຮັດໃຫ້ລາວນຳເອົາເຊື້ອຈຸລະໂລກຈາກມືຂອງຄົນຮົດນົມມືງ ມາໃຫ້ແກ່ James Phipps, ເຊິ່ງເປັນລູກຊາຍຂອງຄົນ ດູແລສວນຂອງລາວ, ໂດຍການຊຸດບໍລິເວນແຂນຂອງເດັກຊາຍຄົນນັ້ນດ້ວຍເຫລັກທີ່ປິ່ນເປື້ອນພະຍາດໝາກສຸກ. ຈາກນັ້ນ Jenner ກໍ່ຄົ້ນພົບວ່າ James ບໍ່ເປັນພະຍາດໝາກສຸກເລີຍເຖິງແມ່ນວ່າລາວມີການສຳພັດກັບຄົນທີ່ເປັນພະຍາດ. Jenner ໄດ້ເອີ້ນການຄົ້ນພົບນີ້ວ່າ 'vaccination' ເຊິ່ງມາ ຈາກພາສາລາຕິນທີ່ວ່າ 'vacca' ແປວ່າ ງົວ, ແລະ ຄຳວ່າ 'vaccina' ກໍ່ແປວ່າ ໝາກສຸກ ຫລື cowpox.

ກົນໄກຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງການໃຫ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ກັບການໃຫ້ຢາປ້ອງກັນພະຍາດ ແມ່ນຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ຖືກອອກແບບມາໃຫ້ ຂ້າເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນຮ່າງກາຍຫຼັງຈາກທີ່ທ່ານຕິດເຊື້ອພະຍາດ ແຕ່ການໃຫ້ຢາປ້ອງກັນພະຍາດ ເປັນການກະຕຸ້ນ ໃຫ້ເກີດພູມຄຸ້ມກັນກ່ອນທີ່ຈະ ເກີດການຕິດເຊື້ອນັ້ນໆ. ຢາປ້ອງກັນພະຍາດເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍຈື່ຈຳເຊື້ອພະຍາດ ເພື່ອທີ່ຈະສາ ມາດສູ້ກັບມັນໄດ້ຖ້າມີການໄດ້ຮັບເຊື້ອນັ້ນໃນ ອະນາຄົດ.^[2]

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ຢາຕ້ານຈຸລະຊີບ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພີ່ມຕື່ມ ໃນຫົວຂໍ້ “ຢາປ້ອງກັນພະຍາດ” ໄດ້ທີ່

Our Best Short: The importance of Vaccines for Older Adults

<https://youtu.be/hodb65EkorM>

Measles: To vaccinate or not?

<https://youtu.be/yQG07nq8ia0>

References

- ¹ Riedel, S. (2005). Edward Jenner and the History of Smallpox and Vaccination. *Baylor University Medical Center Proceedings*, 18(1), 21-25. [doi:10.1080/08998280.2005.11928028](https://doi.org/10.1080/08998280.2005.11928028)
- ² Bloom, D. E., Black, S., Salisbury, D., & Rappuoli, R. (2018). Antimicrobial resistance and the role of vaccines. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 115(51), 12868-12871. [doi:10.1073/pnas.1717157115](https://doi.org/10.1073/pnas.1717157115)

ບົດທີ 9. ການຊົມເຊື່ອ

ການຊົມເຊື່ອໃນຊຸມຊົນ

ຄຳນາມ. ແມ່ນການຊົມເຊື່ອທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ນອກໂຮງໝໍ ຫຼື ສະຖານທີ່ປິ່ນປົວ. ໃນອີກຄວາມໝາຍໜຶ່ງກໍຄືການຊົມເຊື່ອ ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຊຸມຊົນ ຫຼື ໃນປະຊາກອນທົ່ວໄປ.

ການຕິດເຊື້ອສາມາດແບ່ງໄດ້ເປັນການຕິດເຊື້ອໃນຊຸມຊົນ ແລະ ການຕິດເຊື້ອໃນໂຮງໝໍ. ການຈັດໝວດໝູ່ນີ້ເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ຮູ້ ວ່າພະຍາດນັ້ນເກີດຈາກປ່ອນໃດ ແລະ ຊ່ວຍໃນການວາງແຜນປ້ອງກັນການຕິດເຊື້ອໄດ້.”

ການຕິດເຊື້ອຈາກເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແມ່ນສາເຫດໜຶ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ການຕິດເຊື້ອໃນຊຸມຊົນເພີ່ມຂຶ້ນ

“ຖ້າທ່ານເຂົ້າມາໂຮງໝໍເນື່ອງຈາກມີການຊົມເຊື່ອເຊັ່ນ: ພະຍາດປອດອັກເສບ, ອັກເສບລະບົບຖ່າຍເທ ແລະ ພາວະຊົມເຊື່ອໃນກະແສເລືອດ ແລະ ຖ້າທ່ານບໍ່ໄດ້ຮັບການປິ່ນປົວໃນໂຮງໝໍພາຍໃນໄລຍະເວລາ 30 ມື້ທີ່ຜ່ານມາ. ພະຍາດນີ້ອາດຖືໄດ້ວ່າເປັນການຊົມເຊື່ອໃນຊຸມຊົນ.”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ດ້ວຍເຫດໃດເຮົາຈຶ່ງຕ້ອງແຍກວ່າການຊົມເຊື່ອໃດໜຶ່ງ ແມ່ນການຊົມໃນຊຸມຊົນ

ຫຼື ການຊົມເຊື່ອໃນໂຮງໝໍ?

ເຮົາຈຳເປັນຕ້ອງແຍກການຊົມເຊື່ອອອກເປັນ ການຊົມເຊື່ອໃນຊຸມຊົນ ແລະ ການຊົມເຊື່ອໃນໂຮງໝໍ. ເນື່ອງຈາກການປ້ອງກັນ ແລະ ແກ້ໄຂບັນຫາເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຂອງເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນຊຸມຊົນ ແລະ ໃນໂຮງ

ໝໍນັ້ນມີວິທີທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຫຼາຍ. ນອກຈາກນີ້ຍັງ ມີຄວາມສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງຕໍ່ການຕັດສິນໃຈໃນການຈັດສັນຊັບພະຍາກອນສຳລັບການຄວບຄຸມແກ້ໄຂ ແລະ ການກວດສອບປະສິດທິພາບຂອງ ການຫຼຸດຜ່ອນການຕິດເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອທັງໃນຊຸມຊົນ ແລະ ໃນໂຮງໝໍ.

ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍເກີນໄປ ແລະ ນຳໃຊ້ຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງໃນຊຸມຊົນໄດ້ສ້າງເງື່ອນໄຂໃຫ້ເກີດເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ໃນຊຸມຊົນ ຫຼາຍກວ່າເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ໃນໂຮງໝໍ. ນອກຈາກນີ້, ອາດເປັນໄປໄດ້ວ່າຜູ້ທີ່ໄດ້ສຳຜັດ ກັບສະພາບແວດລ້ອມທີ່ເປັນປ່ອນ ສະສົມເຊື້ອຈຸລະຊີບຕ້ານຕໍ່ຢາ ຕ້ານເຊື້ອໃນຊຸມຊົນນັ້ນຈະມີຄວາມສຽງສູງໃນການຕິດ ເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນຊຸມຊົນຫຼາຍຂຶ້ນ. ຕົວຢ່າງ ເຊັ່ນ: ການບໍ່ລ້າງມື, ການມີປະລິມານຢາຕ້ານເຊື້ອສູງໃນນ້ຳເສຍ ແລະ ການຈັດການນ້ຳເສຍທີ່ບໍ່ມີປະສິດທິພາບ ກໍເຮັດໃຫ້ຄົນໃນຊຸມຊົນມີການ ສຳຜັດກັບຢາທີ່ມີຢູ່ໃນສະພາບແວດລ້ອມຫຼາຍຂຶ້ນ, ເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມສຽງສູງໃນການຕິດເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ.

ເຊັ່ນດຽວກັນກັບການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຫຼາຍເກີນໄປ ແລະ ໃຊ້ຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງໃນໂຮງໝໍໄດ້ສ້າງເງື່ອນໄຂເຮັດໃຫ້ ກົດມີ ເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາ ຕ້ານເຊື້ອໃນໂຮງໝໍຫຼາຍກວ່າໃນຊຸມຊົນ. ນອກຈາກນີ້ອາດເປັນໄປໄດ້ວ່າຜູ້ທີ່ໄດ້ສຳຜັດກັບສະພາບແວດລ້ອມທີ່ ເປັນປ່ອນສະສົມຂອງຢາຕ້ານ ເຊື້ອ ຫຼື ເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ຕ້ານຕໍ່ຢາ ຢູ່ໃນໂຮງໝໍຈະເຮັດໃຫ້ມີຄວາມສຽງສູງ ໃນການຕິດເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ ໃນໂຮງໝໍສູງຂຶ້ນ, ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ການທີ່ບຸກຄະລາກອນດ້ານການແພດ, ຄົນເຈັບ ແລະ ຍາດຕິຜົນອຸບໍ່ລ້າງມືຢ່າງ ຖືກຕ້ອງກໍພາໃຫ້ເກີດຄວາມສຽງສູງຂອງການຕິດເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາ ຕ້ານເຊື້ອໃນໂຮງໝໍສູງຂຶ້ນ.

ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຂອງການຊົມເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນຊຸມຊົນ, ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງເມະສົມ (antibiotic stewardship), ການປ້ອງກັນ ແລະ ການແກ້ໄຂຕ່າງໆ ຈະຕ້ອງເນັ້ນໜັກໄປທີ່ຊຸມຊົນ ແລະ ປະຊາກອນທົ່ວໄປ. ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ, ຖ້າຕ້ອງ ການຫຼຸດຜ່ອນຜົນກະທົບຂອງການຊົມເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອໃນໂຮງໝໍຄື, ການກຳກັບດູແລການນຳ ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ (antibiotic stewardship), ການປ້ອງກັນ ແລະ ການແກ້ໄຂຈະຕ້ອງເນັ້ນໜັກໄປທີ່ບຸກຄະລາກອນ ດ້ານການແພດ, ຄົນເຈັບ, ຍາດຕິຜົນອຸ ແລະ ສິ່ງແວດ ລ້ອມໃນໂຮງໝໍ.

ດັ່ງນັ້ນ ແພດສາມາດລະບຸວ່າຄົນເຈັບຜູ້ໃດມີການຊົມເຊື້ອໃນຊຸມຊົນ ຫຼື ການຊົມເຊື້ອໃນໂຮງໝໍ ໂດຍການຊັກປະຫວັດຢ່າງລະອຽດ ແລະ ພິຈາລະນາຄວາມເໝາະສົມໃນແຕ່ລະຄົນ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຫຼັກການທົ່ວໄປທີ່ສາມາດໃຊ້ໄດ້ຄື ຖ້າກວດພົບ ເຊື້ອກໍພະຍາດຈາກຕົວຢ່າງ ທາງຄລິນິກເຊັ່ນ: ເລືອດ ແລະ ນ້ຳປັດສະວະ ທີ່ມາຈາກ

ຄົນເຈັບພາຍໃນໄລຍະເວລາ 2 ມື້ທຳອິດ ທີ່ເຂົ້າມານອນໂຮງໝໍ. ການຕິດເຊື້ອເຫຼົ່ານີ້ ຄວນຈັດເປັນການຕິດເຊື້ອຈາກຊຸມຊົນ.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ການຊົມເຊື້ອໃນໂຮງໝໍ, ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານ ເຊື້ອຈຸລິນຊີ ແລະ ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພື່ອເບິ່ງຂໍ້ມູນເພີ່ມຕື່ມກ່ຽວກັບ “ການຊົມເຊື້ອໃນຊຸມຊົນ” ໄດ້ທີ່:

Community-acquired pneumonia

<https://youtu.be/K8X3d5SnYcQ>

Pneumonia (community acquired, ventilator associated, aspiration) - pathology

https://youtu.be/_Gh_Z9nZt-M

ການຊົມເຊື້ອໃນໂຮງໝໍ

ຄຳນາມ. ການຊົມເຊື້ອທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນໂຮງໝໍ ຫຼື ສະຖານທີ່ປິ່ນປົວ.

ຫາກທ່ານເຂົ້າຮັບການປິ່ນປົວໃນໂຮງໝໍເນື່ອງຈາກພະຍາດທີ່ບໍ່ແມ່ນພະຍາດຊົມເຊື້ອເຊັ່ນ: ຫົວໃຈວາຍ, ມະເຮັງແລ້ວເກີດ ມີການຊົມເຊື້ອຂຶ້ນພາຍຫຼັງເຂົ້ານອນໃນໂຮງໝໍໄດ້ຫຼາຍກວ່າ 2 ມື້ເຊັ່ນ: ມີອັກເສບປອດເພີ່ມຫຼັງຈາກນອນ ໂຮງໝໍໄດ້ຫຼາຍກວ່າ 2 ມື້, ພະຍາດແຊກຊ້ອນນັ້ນສາມາດຈັດໄດ້ວ່າເປັນການຊົມເຊື້ອໃນໂຮງໝໍ”

ອັດຕາການຕ້ານຕໍ່ຢາຂອງເຊື້ອຈຸລິນຊີທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດການຊົມເຊື້ອໃນໂຮງໝໍເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ. ຈາກສາເຫດດັ່ງກ່າວເຮັດ ໃຫ້ຄົນເຈັບທີ່ຊົມເຊື້ອໃນໂຮງໝໍ ມີຄວາມສ່ຽງສູງທີ່ຈະມີອາການລືນ ແລະ ເສຍຊີວິດ”

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ:

Nosocomial infection

ຄຳນາມ. ແມ່ນອີກຄຳສັບໜຶ່ງສຳລັບການຊົມເຊື້ອໃນໂຮງໝໍ

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ເຮົາສາມາດຫລີກຫລ່ຽງການຊົມເຊື້ອໃນໂຮງໝໍໄດ້ແນວໃດ?

ເມື່ອພວກເຮົາເຂົ້ານອນໂຮງໝໍ, ທັງໃນຖານະຄົນເຈັບເອງ ຫຼື ຜູ້ຢຽມຢາມຄົນເຈັບກໍຕາມ, ເຮົາກໍມີຄວາມສ່ຽງໃນການຊົມເຊື້ອຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານ ເຊື້ອຈາກໂຮງໝໍ ເນື່ອງຈາກໂຮງໝໍມີການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຳນວນຫຼາຍ, ເຮັດໃຫ້ເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນສິ່ງແວດລ້ອມພາຍໃນໂຮງໝໍເປັນເຊື້ອຕ້ານ ຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຫຼາຍກວ່າເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນສິ່ງແວດລ້ອມໃນຊຸມຊົນ.

ຈາກການສຶກສາໃນສະຫະລັດອາເມລິກາ ພົບວ່າມີຜູ້ຊົມເຊື້ອໃນໂຮງໝໍປະມານ 650,000 ຄົນໃນປີ 2011 ແລະ ເສຍຊີວິດ 75,000 ຄົນ. ນອກນັ້ນ, ຈາກຂໍ້ມູນຂອງສູນຄວບຄຸມ ແລະ ປ້ອງກັນພະຍາດຂອງອາເມລິກາ ຄາດວ່າ

ອັດຕາການຊົມເຊື່ອໃນ ໂຮງໝໍໃນປະເທດກຳລັງພັດທະນາອາດຈະສູງກວ່າໃນປະເທດທີ່ພັດທະນາແລ້ວ ຍ້ອນເງື່ອນໄຂໃນຫຼາຍດ້ານຍັງຈຳກັດ.^[1]

ນອກນັ້ນ, ສິ່ງທີ່ເປັນປະໂຫຍດ ແລະ ສຳຄັນຄືການໃຫ້ຄຳແນະນຳ ສຳຫຼັບຄົນເຈັບ ແລະ ຄົນທີ່ໄປເຜື່ອໃຫ້ ຫລືກຫລ່ຽງການຕິດເຊື້ອໃນໂຮງ ໝໍ:^{[2] [3]}

#1. ທ່ານຄວນຮູ້ວ່າມີຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການຊົມເຊື່ອໃນໂຮງໝໍ

ຫຼາຍຄົນບໍ່ຮູ້ວ່າການເຂົ້າມາເຜື່ອປິ່ນປົວໃນໂຮງໝໍນັ້ນມີຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການຊົມເຊື່ອໃນໂຮງໝໍ, ຄິດວ່າໂຮງໝໍ ສະອາດ ແລະ ປາດສະຈາກເຊື້ອ ພະຍາດ. ໃນບາງປະເທດເຊັ່ນ: ອາເມລິກາ, ທ່ານສາມາດກວດສອບຄະແນນກ່ຽວ ກັບການຊົມເຊື່ອໃນໂຮງ ໝໍຈາກເວັບໄຊຕ໌ຕ່າງໆໄດ້ໂດຍບໍ່ເສຍ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ເພື່ອໃຫ້ທ່ານສາມາດຮັບຮູ້ເຖິງສະຖິຕິ ຂອງການຊົມເຊື່ອຂອງໂຮງໝໍທີ່ ທ່ານຈະເຂົ້າໄປຮັບການປິ່ນປົວ.

#2. ທ່ານຄວນອາບນ້ຳກ່ອນເຂົ້າມາປິ່ນປົວ ຫຼື ກ່ອນການຜາຕັດ

ທ່ານຄວນສອບຖາມແພດຂອງທ່ານກ່ຽວກັບການປະຕິບັດຕົນກ່ອນທີ່ຈະເຂົ້າໂຮງໝໍເຊັ່ນ: ທ່ານຄວນອາບນ້ຳດ້ວຍ ສະບູຊະນິດ ພິເສດ ຫຼື ນ້ຳຢາຂ້າເຊື້ອກ່ອນເຂົ້າຮັບການປິ່ນປົວໃນໂຮງໝໍ.

#3. ທ່ານຄວນລ້າງມືເລື້ອຍໆ ແລະ ບອກເຕືອນຄົນອື່ນໃຫ້ລ້າງມື

ເລື່ອງນີ້ເປັນເລື່ອງທີ່ຍາກຫຼາຍ! ໃນສັງຄົມ ແລະ ວັດທະນະທຳຂອງເຮົາໃນປະຈຸບັນ ການບອກເຕືອນຄົນອື່ນໃຫ້ລ້າງ ມືອາດເປັນເລື່ອງທີ່ທ່ານ ບໍ່ຢາກເຮັດ ເພາະຄົນທີ່ຖືກບອກເຕືອນອາດຮູ້ສຶກວ່າຖືກດູໝິ່ນປະໝາດ, ຮູ້ສຶກວ່າຖືກ ກວດສອບ, ຮູ້ສຶກອິດອັດ ຫຼື ອາດເຫັນວ່າເປັນເລື່ອງ ບໍ່ສຸພາບ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງ ຖ້າທ່ານເປັນຄົນເຈັບ ແລະ ບຸກຄະລາກອນທາງການແພດ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ການລ້າງມືເປັນວິທີທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດວິທີໜຶ່ງໃນການຫຼຸດຜ່ອນການຊົມເຊື່ອໃນໂຮງໝໍ, ແພດ ແລະ ບຸກຄະລາກອນດ້ານການ ແພດສ່ວນຫຼາຍຈະເປີດກວ້າງກ່ຽວກັບການລ້າງມື ແມ້ວ່າຈະຖືກບອກເຕືອນໃຫ້ ລ້າງມືຕະຫຼອດເວລາກໍຕາມ.

ໃນຄວາມເປັນຈິງແລ້ວ ທຸກຄົນລວມເຖິງຍາດຕິພົນໜຶ່ງ ແລະ ບຸກຄະລາກອນດ້ານການແພດທຸກໆຄົນ ຕ້ອງລ້າງມື (1) ກ່ອນທີ່ຈະສຳພັດຄົນ ເຈັບ, (2) ກ່ອນການເຮັດຫັດຖະການຕ່າງໆ, (3) ຫຼັງຈາກສຳພັດກັບຂອງແຫຼວໃນ ຮ່າງກາຍຄົນເຈັບ, (4) ຫຼັງ ຈາກສຳພັດຄົນເຈັບ ແລະ (5) ຫຼັງຈາກການສຳພັດກັບສະພາບແວດລ້ອມອ້ອມຂ້າງຄົນ ເຈັບ ^[4].

ຢ່າໄດ້ລັງເລທີ່ຈະບອກວ່າ: “ຂໍອະນຸຍາດ/ຂໍໂທດເດີ, ຂ້ອຍຍັງບໍ່ທັນເຫັນວ່າເຈົ້າລ້າງມືແລ້ວເທື່ອ ກະລຸນາລ້າງ ມືຂອງເຈົ້າກ່ອນໄດ້ບໍ່?”

#4. ທ່ານຄວນຮັກສາທຸກຢ່າງຕ້ອງສະອາດ

#5. ທ່ານຕ້ອງກ້າທີ່ຈະຖາມວ່າທ່ານຈຳເປັນບໍ່ ທີ່ທ່ານຕ້ອງໄດ້ຮັບຫານປິ່ນປົວຜ່ານທາງເສັ້ນເລືອດ ແລະ ໃຊ້ສາຍ ສວນປັດສະວະ

ທ່ານຕ້ອງຖາມບຸກຄະລາກອນດ້ານການແພດທຸກມື້ວ່າເມື່ອໃດຈຶ່ງຈະສາມາດຖອດສາຍນ້ຳທະເລ ຫຼື ສາຍສວນປັດ ສະວະ ຫລື ທີ່ອື່ນໆອອກໄດ້. ເພາະຫາກປະໄວດົນເທົ່າໃດກໍຍິ່ງເພີ່ມຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການຊົມເຊື່ອໃນໂຮງໝໍຫຼາຍຂຶ້ນ ເທົ່ານັ້ນ.

#6. ທ່ານຄວນສອບຖາມກ່ຽວກັບຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ສອບຖາມວ່າທ່ານຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອ ຫຼື ບໍ່. ການໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງບໍ່ຖືກຕ້ອງ ຫຼື ຫຼາຍເກີນ ໄປຈະເພີ່ມຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການ ຕິດເຊື້ອໃນໂຮງໝໍ.

#7. ທ່ານຄວນລະວັງພະຍາດຖອກທ້ອງ

ຖ້າຫາກທ່ານຖ່າຍແຫຼວໃນເວລາທີ່ທ່ານເຂົ້າຮັບການປິ່ນປົວໃນໂຮງໝໍ ທ່ານຄວນແຈ້ງແພດໃຫ້ຮູ້ ເພາະນັ້ນອາດ ເປັນສັນຍານຂອງການຊົມ ເຊື້ອໃນໂຮງໝໍ.

#8. ທ່ານຄວນຢຸດສູບຢາ ແລະ ຢຸດດື່ມເຫຼົ້າ ເຖິງຈະເປັນການຢຸດຊົ່ວຄາວກໍຕາມ

ໂດຍປົກກະຕິ ທ່ານຈະບໍ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດໃຫ້ສູບຢາ ຫຼື ດື່ມເຫຼົ້າໃນໂຮງໝໍ ແລະ ທ່ານຄວນປະຕິບັດຕາມຄຳແນະນຳ ນັ້ນຢ່າງ ເຄັ່ງຄັດ ເພື່ອຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງຂອງການຕິດເຊື້ອ.

ເຖິງວ່າຜົນໄດ້ຮັບທີ່ເກີດຂຶ້ນຈະບໍ່ສາມາດຮັບປະກັນໄດ້ວ່າຄຳແນະນຳເຫຼົ່ານີ້ຈະເຮັດໃຫ້ທ່ານບໍ່ເກີດການຊົມເຊື້ອໃນ ໂຮງໝໍ ແຕ່ ການປະຕິບັດຕາມຄຳແນະນຳນີ້ກໍຈະສາມາດຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງລົງໄດ້.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ການຊົມເຊື້ອໃນຊຸມຊົນ, ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຢ່າງ ເມາະສົມ

ທ່ານສາມາດເບິ່ງວິດີໂອເພື່ອເບິ່ງຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ “ການຕິດເຊື້ອໃນໂຮງໝໍ” ໄດ້ທີ່:

Hospital Acquired Infections & How to Prevent Them | Curo

<https://youtu.be/izxdrkJlhQ4>

Hospital Infections

<https://youtu.be/V3oftSIE-kU>

WHO: SAVE LIVES - Clean Your Hands - No action today; no cure tomorrow

<https://youtu.be/kOKeFv5VvY4>

References

¹ WHO. (2016). *Guidelines on core components of infection prevention and control programmes at the ... national and acute health care facility level*. ISBN 978-92-4-154992-9

² Consumer Reports. (2016). 15 Tips for Preventing Infections in the Hospital. Retrieved from <https://www.consumerreports.org/hospital-acquired-infections/15-tips-for-preventing-infections-in-the-hospital/>

³ Mitchell, E. (2015, May 13). 5 Things You Can Do To Avoid A Hospital-Acquired Infection. Retrieved from <http://blog.eoscu.com/blog/5-things-you-can-do-to-avoid-a-hospital-acquired-infection>

⁴ WHO. (2013, May 03). About SAVE LIVES: Clean Your Hands. Retrieved from <http://www.who.int/gpsc/5may/background/5moments/en/>

ການຊົມເຊື່ອ

ຄຳນາມ. ແມ່ນພະຍາດທີ່ເກີດຈາກການຮຸກຮານຂອງເຊື້ອຈຸລະຊີບເຊັ່ນ: ຈຸລິນຊີ, ຈຸລະໂລກ, ແມ່ກາຟາກ ແລະ ເຊື້ອເຫັດ ເຂົ້າສູ່ ຮ່າງກາຍຂອງຄົນເຮົາ ແລ້ວ ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມຜິດປົກກະຕິໃນຮ່າງກາຍຂອງຄົນເຮົາ.

ໄຂ້ຫວັດທຳມະດາເປັນຕົວຢ່າງຂອງການຕິດເຊື້ອຈຸລະໂລກ, ຄົນເຈັບມັກມີອາການເຈັບຄໍ, ໄອ, ຈາມ ແລະ ມີໄຂ້ຕ່າງໆ

ການປ້ອງກັນການຊົມເຊື່ອເປັນຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງທຸກໆຄົນ. ຄົນເຈັບ ແລະ ຄອບຄົວ ສາມາດຮັກສາສະພາບໃຫ້ ແຂງແຮງໄດ້ ໃນເວລາທີ່ມາຮັບການປິ່ນປົວ”

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ:

ການຊົມເຊື່ອ

ຄຳຄຸນນາມ. ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຮຸກຮານຂອງເຊື້ອຈຸລະຊີບ

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ທ່ານສາມາດ ປ້ອງກັນຕົວທ່ານເອງ ແລະ ຄົນທີ່ທ່ານຮັກຈາກການຊົມເຊື່ອ

ໄດ້ແນວໃດ?

ການຊົມເຊື່ອເກີດຂຶ້ນເມື່ອເຊື້ອພະຍາດເຊັ່ນ: ຈຸລິນຊີ, ຈຸລະໂລກ ຫຼື ເຊື້ອເຫັດ ທີ່ພາໃຫ້ເກີດພະຍາດເຂົ້າສູ່ຮ່າງກາຍຂອງຄົນເຮົາ ແລະ ເຊື້ອເລີ່ມ ເພີ່ມຈຳນວນຂຶ້ນ ເຮັດໃຫ້ຮ່າງກາຍຂອງຄົນເຮົາຜິດປົກກະຕິ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ການຊົມເຊື້ອສາມາດປ້ອງກັນ ໄດ້ໂດຍຫລີກຫລ່ຽງການສຳຜັດ ກັບເຊື້ອພະຍາດ ແລະ ການຮັບຢາປ້ອງກັນພະຍາດ ^[1]:

ຄຳແນະນຳເພື່ອຫລີກຫລ່ຽງພະຍາດຊົມເຊື້ອຈາກຊຸມຊົນດັ່ງນີ້:

#1. ທຳຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບການແຜ່ເຊື້ອ

ທຸກຄົນຮັບຮູ້ແລ້ວວ່າເຊື້ອພະຍາດສາມາດເຂົ້າສູ່ຮ່າງກາຍຂອງຄົນເຮົາຜ່ານທຸກຊ່ອງທາງໃນຮ່າງກາຍເຮົາເຊັ່ນ: ຫູ, ດັງ, ປາກ, ຮູທະວານ ແລະ ອະໄວຍະວະສືບພັນ. ນອກນັ້ນ, ເຊື້ອພະຍາດກໍ່ສາມາດຜ່ານເຂົ້າທາງຜິວໜັງຂອງຄົນເຮົາຈາກການກັດຂອງ ແມງໄມ້ ຫຼື ສັດກັດ ລວມໄປເຖິງການສຳຜັດເຊັ່ນ: ການຈັບລູກບິດປະຕູ. ນອກຈາກນີ້ ມັນຍັງສາມາດຜ່ານ ທາງອາກາດທີ່ເຮົາ ຫາຍໃຈເຂົ້າສູ່ທາງເດີນຫາຍໃຈຂອງຄົນເຮົາ. ສະນັ້ນ, ວິທີການທີ່ດີທີ່ສຸດໃນການປ້ອງກັນການຕິດເຊື້ອຄືການສະກັດກັ້ນບໍ່ໃຫ້ເຊື້ອຈຸລະຊີບເຫຼົ່ານັ້ນເຂົ້າສູ່ຮ່າງກາຍຂອງຄົນເຮົາ.

#2. ລ້າງມືເລື້ອຍໆ

ການລ້າງມືເປັນສິ່ງສຳຄັນຫຼາຍ ທັງກ່ອນ ແລະ ຫຼັງການປຸງແຕ່ງອາຫານ, ກ່ອນຮັບປະທານອາຫານ ແລະ ຫຼັງຈາກໃຊ້ຫ້ອງ ນ້ຳແລ້ວ.

#3. ການຮັບຢາປ້ອງກັນພະຍາດຕາມຄຳແນະນຳ

ການສ້າງພູມຄຸ້ມກັນດ້ວຍການສັກຢາປ້ອງກັນພະຍາດສາມາດຫຼຸດຜ່ອນໂອກາດໃນການເປັນພະຍາດໄດ້ຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ. ການຮັບຢາປ້ອງກັນພະຍາດຕາມຄຳແນະນຳທີ່ເໝາະສົມຕາມເວລາ ແລະ ສະຖານະການເປັນສິ່ງຈຳເປັນ.

#4. ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີໃນຍາມຈຳເປັນເທົ່ານັ້ນ

ໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີຕາມຄຳສັ່ງຂອງແພດເທົ່ານັ້ນ. ຢາກົດດັນ ຫຼື ຮ້ອງຂໍໃຫ້ແພດຈ່າຍຢາຕ້ານເຊື້ອ^[2] ຫາກແພດຈ່າຍຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ໃຫ້ ທ່ານຄວນຖາມວ່າ: “ຂ້ອຍຈຳເປັນຕ້ອງໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອແທ້ບໍ່?” ເພື່ອໃຫ້ທ່ານສາມາດໝັ້ນໃຈຢ່າງແທ້ ຈິງວ່າການນຳໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອນັ້ນ ແມ່ນສົມເຫດສົມຜົນແລ້ວບໍ່.^[3]

ຫາກທ່ານຈຳເປັນຕ້ອງໃຊ້ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ ໃຫ້ທ່ານໃຊ້ຢາຕາມທີ່ແພດແນະນຳຈົນຄົບຕາມກຳນົດ ທ່ານບໍ່ຄວນຢຸດຢາເອງເຖິງແມ່ນວ່າອາການຂອງທ່ານຈະດີຂຶ້ນ ຫຼື ຫາຍຂາດເປັນປົກກະຕິແລ້ວກໍຕາມ, ຍົກເວັ້ນກໍລະນີທີ່ທ່ານເກີດອາການແພ້ຢາ ເຊິ່ງທ່ານຄວນກັບໄປປຶກສາແພດ ອີກຄັ້ງກ່ຽວກັບອາການແພ້ຢາ ແລະ ການປິ່ນປົວຕໍ່ເນື່ອງຫາກຈຳເປັນ.

#5. ຝັກຜ່ອນຢູ່ເຮືອນຖ້າທ່ານມີອາການ ແລະ ສັນຍານຂອງການຊົມເຊື້ອແບບບໍ່ຮຸນແຮງ

ຖ້າທ່ານເປັນຫວັດ ຫຼື ມີອາການຖອກທ້ອງທີ່ບໍ່ຮຸນແຮງ ທ່ານບໍ່ຄວນໄປການ ຫຼື ໄປໂຮງຮຽນ ເພາະທ່ານອາດແຜ່ເຊື້ອໃຫ້ຜູ້ອື່ນໄດ້. ຖ້າຫາກ ມີອາການຫວັດ ຫຼື ຖອກທ້ອງຮຸນແຮງ ທ່ານຄວນໄປພົບແພດ.

#6. ໃສ່ຜ້າອັດປາກເມື່ອທ່ານເຈັບເປັນ ແລະ ໄອ, ຖ້າບໍ່ສາມາດເຮັດໄດ້ກໍ່ຄວນອັດປາກທຸກໆຄັ້ງທີ່ໄອ

ເມື່ອທ່ານບໍ່ສະບາຍ ແລະ ມີອາການໄອ ຫຼື ຈາມ ຈະມີການຫຼັ່ງຂອງນ້ຳລາຍ, ນ້ຳມຸກ ເຊິ່ງຈະມີເຊື້ອຈຸລະໂລກປະປົນຢູ່ນລາ ແລະ ເຊື້ອເລີ່ນນີ້ກໍ່ ກະຈາຍເຂົ້າສູ່ອາກາດ. ເຊື້ອເຫຼົ່ານີ້ ສາມາດແຜ່ກະຈາຍໄປຍັງຜູ້ອື່ນທີ່ຢູ່ອ້ອມຂ້າງທ່ານ ແລະ ເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາເຈັບເປັນໄດ້. ເມື່ອທ່ານບໍ່ສະບາຍ, ການໃສ່ຜ້າອັດປາກກໍ່ເປັນໜຶ່ງວິທີທີ່ດີທີ່ສຸດໃນການປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ທ່ານແຜ່ກະຈາຍເຊື້ອ ພະຍາດໄປຍັງຜູ້ອື່ນ. ໃນຫຼາຍປະເທດ, ວັດທະນະທຳຂອງການໃສ່ຜ້າອັດປາກໃນຍາມເຈັບເປັນ ຍັງບໍ່ເປັນທີ່ຍອມຮັບ. ເນື່ອງຈາກຂາດການເຝິກຝົນ ແລະ ຂາດຄວາມເຂົ້າໃຈວ່າການໃສ່ຜ້າ ອັດປາກເປັນເລື່ອງທຳມະດາທີ່ຄວນປະຕິບັດ. ທ່ານອາດຮູ້ສຶກບໍ່ສະບາຍໃນຂະນະທີ່ສວມໃສ່, ແຕ່ທ່ານຄວນສວມໃສ່ຜ້າອັດປາກເມື່ອເຈັບເປັນ ຫາກປະຕິບັດບໍ່ໄດ້ຢ່າງໜ້ອຍທ່ານກໍ່ຄວນອັດ ປາກ ແລະ ດັງດ້ວຍເຈ້ຍອະນາໄມເມື່ອທ່ານຈາມ ຫຼື ໄອ ແລ້ວນຳໄປຖິ້ມ.

ຫາກບໍ່ມີເຈ້ຍອະນາໄມ, ໃຫ້ໃຊ້ແຂນສອກອັດດັງ ແລະ ປາກແທນມື ໃນຂະນະໄອ ຫຼື ຈາມ. ທ່ານບໍ່ຄວນໄອ ຫຼື ຈາມໃສ່ມື ຂອງທ່ານ ເພາະທ່ານຈະໃຊ້ມືນັ້ນຈັບລູກບິດປະຕູ, ຈັບຮາວບັນໄດ ແລະ ແຜ່ເຊື້ອຕໍ່ໄປໃຫ້ຜູ້ອື່ນທີ່ສຳຜັດສິ່ງຕ່າງໆເຫຼົ່ານັ້ນຕໍ່ ຈາກທ່ານ

#7. ການປຸງແຕ່ງອາຫານຢ່າງຖືກສຸຂະລັກສະນະ

ເມື່ອປຸງແຕ່ງອາຫານ ທ່ານຕ້ອງຮັກສາຄວາມສະອາດຂອງບໍລິເວນທີ່ໃຊ້ກະກຽມອາຫານ ລວມທັງຝັ່ນເຮືອນຄົວ ແລະ ສ່ວນອື່ນໆໃຫ້ສະອາດຢູ່ສະເໝີ. ນອກຈາກນີ້ທ່ານຄວນເກັບອາຫານທີ່ເຫຼືອໄວ້ໃນຕູ້ເຢັນທັນທີ ບໍ່ຄວນປະໄວ້ໃນອຸນຫະພູມຫ້ອງເປັນ ເວລາດົນເກີນໄປ.

#8. ກິນອາຫານທີ່ປຸງແຕ່ງສຸກ ແລະ ດື່ມນ້ຳດື່ມທີ່ສະອາດເທົ່ານັ້ນ

ການຮັບປະທານອາຫານດີ ຫຼື ຜັກສິດທີ່ບໍ່ສະອາດ ອາດເພີ່ມຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການຕິດເຊື້ອ ແລະ ຖອກທ້ອງໄດ້. ໃນຫຼາຍປະເທດ, ນ້ຳປະປາ ອາດປົນເປື້ອນເຊື້ອຈຸລິນຊີຕາມທໍ່ນ້ຳໄດ້, ນ້ຳທີ່ກອງແຕ່ບໍ່ຜ່ານເຄື່ອງຕອງທີ່ມີການບຳລຸງຮັກສາຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີ ກໍ່ມັກມີການປົນເປື້ອນຂອງ ເຊື້ອຈຸລິນຊີເຊັ່ນກັນ. ດັ່ງນັ້ນ, ທ່ານຈຶ່ງຄວນດື່ມນ້ຳກ່ອນດື່ມ.

#9. ການຫຼີກລ່ຽງ ຍຸງ ແລະ ແມງໄມ້ກັດຕອດ

ທັງ ຍຸງ ແລະ ແມງໄມ້ລ້ວນແຕ່ເປັນແຫຼ່ງລວມຂອງເຊື້ອຈຸລະໂລກ, ຈຸລິນຊີ ແລະ ແມ່ກາຝາກ. ທ່ານຄວນໃຊ້ຢາກັນຍຸງ ແລະ ຢາກັນແມງໄມ້ ຫາຜິວໜັງໃນລະຫວ່າງເຮັດກິດຈະກຳກາງແຈ້ງໃນບໍລິເວນທີ່ມີຄວາມສ່ຽງ, ທ່ານຄວນລະບາຍແຫຼ່ງນ້ຳຖ້ວມຂັງ ຢູ່ໃນບໍລິເວນເຮືອນຊານຂອງ ທ່ານເພື່ອປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ຍຸງແຜ່ພັນ ແລະ ກຳຈັດໝູອອກຈາກບໍລິເວນເຮືອນຊານຂອງທ່ານ.

#10. ການປ້ອງກັນພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນ

ພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນສາມາດປ້ອງກັນໄດ້ຫາກຮູ້ຈັກຢັບຢັ້ງຈິດໃຈ ແລະ ປ້ອງກັນໃຫ້ຖືກວິທີ. ການສວມໃສ່ຖົງຢາງ ອະນາໄມທຸກຄັ້ງ ເມື່ອມີເພດສຳພັນຊ່ວຍປ້ອງກັນພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນໄດ້. ຫາກທ່ານບໍ່ໄດ້ໃສ່ຖົງຢາງອະນາໄມ ທ່ານ ແລະ ຄູ່ຂອງທ່ານຄວນໄດ້ຮັບ ການກວດຫາເຊື້ອ HIV ແລະ ພະຍາດຕິດຕໍ່ທາງເພດສຳພັນອື່ນໆ.

ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ເຊື້ອຈຸລະໂລກ, ເຊື້ອເຫັດ, ເຊື້ອຈຸລະຊີບ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພື່ອເບິ່ງຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ “ການຕິດເຊື້ອ” ໄດ້ທີ່

The Immune system explained I- Bacterial infection

<https://youtu.be/zQGOcOUBi6s>

Germ Smart – Wash Your Hands!

<https://youtu.be/NoxdS4eXy18>

References

¹ Mayo Clinic. (2017, March 08). Germs: Protect against bacteria, viruses and infection. Retrieved from <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/infectious-diseases/in-depth/germs/art-20045289>

² Knapton, S. (2015, August 18). 'Soft touch' doctors should be disciplined for over-prescribing antibiotics. Retrieved from <https://www.telegraph.co.uk/news/science/science-news/11808015/Soft-touch-doctors-should-be-disciplined-for-over-prescribing-antibiotics.html>

³ Laliberte, M. (n.d.). 12 Essential Questions to Ask Your Doctor Before Taking Antibiotics. Retrieved from <https://www.rd.com/health/conditions/antibiotics-side-effects-questions/#card-1/>

ພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດ

ຄຳນາມ. ແມ່ນກຸ່ມອາການທີ່ອະໄວຍະວະຕ່າງໆໃນຮ່າງກາຍເຮັດວຽກຜິດປົກກະຕິ ແລະ ແມ່ນພາວະທີ່ມີຄວາມຮຸນແຮງເຖິງຊີວິດໄດ້ ໂດຍມີສາເຫດມາຈາກການຕິດເຊື້ອພະຍາດໃນກະແສເລືອດ

ເກີດຂຶ້ນຈາກຜູ້ມີກັນຂອງຮ່າງກາຍທີ່ພະຍາຍາມຕໍ່ສູ້ກັບເຊື້ອພະຍາດ ໂດຍການປ່ອຍສານເຄມີອອກມາໃນກະແສເລືອດ ເພື່ອອອກມາຕໍ່ສູ້ກັບເຊື້ອພະຍາດທີ່ເຂົ້າມາຮຸກຮານ. ກິດຈະກຳດັ່ງກ່າວສາມາດເຮັດໃຫ້ຄວາມດັນເລືອດຕົກລົງຢ່າງຮຸນແຮງ, ມີຜົນກະທົບກັບອະໄວຍະວະທີ່ສຳຄັນຕ່າງໆ ເຮັດວຽກຜິດປົກກະຕິ ຫຼື ໃນກໍລະນີຮຸນແຮງ ເຖິງຂັ້ນລົ້ມເຫຼວ ແລະ ອາດເຖິງແກ່ຊີວິດໄດ້”

ສູນຄວບຄຸມ ແລະ ປ້ອງກັນພະຍາດຊຶມເຊື້ອ ປະເທດສະຫະລັດອາເມລິກາ ຄາດວ່າໃນແຕ່ລະປີ ຢ່າງໜ້ອຍ 1.5 ລ້ານຄົນມີພາວະ ຊຶມເຊື້ອເລືອດ ໃນສະຫະລັດອາເມລິກາ ແລະ 250,000 ຄົນເສຍຊີວິດ.”

ພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດເຮັດໃຫ້ມີຜູ້ເສຍຊີວິດຢ່າງໜ້ອຍ 6 ລ້ານຄົນທຸກປີໃນທົ່ວໂລກ, ໃນຫຼາຍໆປະເທດ, ຢ່າງໜ້ອຍ 50% ຂອງປະຊາຊົນຮູ້ກ່ຽວກັບພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດ, ການປິ່ງມະຕິ ແລະ ການປ້ອງກັນ”

ສິ່ງທີ່ຄວນຮູ້

ຍົກສູງຄວາມຕື່ນຕົວກ່ຽວກັບພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດ

ພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດ ເກີດຂຶ້ນເມື່ອຮ່າງກາຍຂອງທ່ານມີປະຕິກິລິຍາຮຸນແຮງເພື່ອຕອບສະໜອງການຊຶມເຊື້ອຈາກເຊື້ອຈຸລະຊີບຕ່າງໆ, ການ ຕອບສະໜອງຮຸນແຮງຈົນເຮັດໃຫ້ເກີດມີການເຮັດວຽກຂອງອະໄວຍະວະສຳຄັນ

ຕ່າງໆຜິດປົກກະຕິ ຫຼື ລົ້ມເຫຼວ. ພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດຖືເປັນ ກໍລະນີສຸກເສີນດ້ານການແພດ ແລະ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ ຮັບການປິ່ນປົວຢ່າງຮີບດ່ວນ ເນື່ອງ ຈາກພາວະຊຶມເຊື້ອນັ້ນອັນຕະລາຍເຖິງແກ່ຊີວິດ.

ຈາກການສຶກສາຄາດຄະເນວ່າ ພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ປະຊາກອນປະມານ 30 ລ້ານຄົນຕໍ່ປີ ແລະ ເຮັດໃຫ້ເກີດການເສຍຊີວິດລະ ຫວ່າງ 6 ເຖິງ 9 ລ້ານຄົນທົ່ວໂລກ ເຊິ່ງໃນຈຳນວນນີ້ສ່ວນໃຫຍ່ສາມາດປ້ອງກັນໄດ້.^[1]

ການຊຶມເຊື້ອສ່ວນໃຫຍ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ເກີດພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດໄດ້. ພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດສ່ວນໃຫຍ່ເກີດຈາກການຊຶມເຊື້ອ ທີ່ເຮົາພົບເຫັນໄດ້ ເລື້ອຍໆເຊັ່ນ: ອັກເສບປອດ (ຫຼືທີ່ເອີ້ນວ່າ “ປອດບວມ”), ການຕິດເຊື້ອລະບົບຖ່າຍເທ, ການຕິດເຊື້ອໃນຜັງ ທ້ອງ, ການຕິດເຊື້ອທີ່ຜິວໜັງ, ບາດແຜຕິດເຊື້ອ ຫຼື ເຍື່ອຫຸ້ມສະໝອງອັກເສບ, ໄຂ້ ຫວັດໃຫຍ່ຕາມລະດູ ການ, ໄຂ້ ມາລາເຣຍ, ໄຂ້ ຍຸງ, ໄຂ້ ເຫຼືອງ ແລະ ອີໂບລາ ເຊິ່ງພະຍາດເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນອາດພາໃຫ້ມີພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດໄດ້.^[2]

ຫຼາຍກວ່າ 80% ຂອງການຊຶມເຊື້ອທີ່ນຳໄປສູ່ພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດແມ່ນເກີດຂຶ້ນນອກໂຮງໝໍ. ດັ່ງນັ້ນ, ພາວະນີ້ສາມາດເກີດ ຂຶ້ນໄດ້ກັບທຸກຄົນ. ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວໄປແລ້ວ, ພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດຖືເປັນກໍລະນີສຸກເສີນດ້ານການແພດ ແລະ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ ຮັບການປິ່ນປົວຢ່າງຮີບດ່ວນ ແລະ ເໝາະສົມເພື່ອຮັກສາຊີວິດຂອງຄົນເຈັບ.

ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ, ພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດບໍ່ແມ່ນເລື່ອງທີ່ຄົນທົ່ວໄປຄຸ້ນເຄີຍ ຫຼື ເປັນທີ່ກ່າວເຖິງເລື້ອຍໆ, ບາງຄັ້ງຄົນທົ່ວໄປມັກຈະເອີ້ນ ກັນຢ່າງສັບສົນວ່າ “ພາວະເລືອດເປັນຜິດ”^[3] ເຮົາມັກຈະໄດ້ຍິນວ່າ, ຄົນເຈັບຕາຍຈາກການຊຶມເຊື້ອ, ແຕ່ໃນຄວາມເປັນຈິງແລ້ວແມ່ນ ພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດ. ສາເຫດທີ່ຄົນທົ່ວໄປບໍ່ເຄີຍໄດ້ຍິນກ່ຽວກັບພະຍາດນີ້ຍ້ອນຄຳສັບນີ້ບໍ່ໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ ໃນຊີວິດປະຈຳວັນ.

ເຮົາສາມາດປ້ອງກັນພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດໄດ້, ວິທີທີ່ງ່າຍທີ່ສຸດຄືການປ້ອງກັນການຊຶມເຊື້ອບໍ່ໃຫ້ເກີດແຕ່ຫົວທີ ເຊິ່ງເຮົາສາມາດເຮັດໄດ້ໂດຍ ການສັກຢາປ້ອງກັນພະຍາດ ແລະ ການຮັກສາສຸຂະອະນາໄມຂັ້ນພື້ນຖານຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີ.

ຖ້າການຊຶມເຊື້ອເປັນສາເຫດເຮັດໃຫ້ເກີດພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດ, ເຮົາຕ້ອງສາມາດຈຳແນກໄດ້ທັນທີ ເພື່ອໃຫ້ຄົນເຈັບໄດ້ຮັບການປິ່ນປົວຢ່າງຖືກ ຕ້ອງ ແລະ ໄວວາ. ໃນກໍລະນີທີ່ສາເຫດຂອງການ

ຊຶມເຊື້ອນັ້ນເກີດມາຈາເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ເຮົາກໍ່ຄວນປິ່ນ ປົວດ້ວຍຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ. ເຊິ່ງການ ປິ່ນປົວການຕິດເຊື້ອ ແລະ ການຈຳແນກພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດແຕ່ຫົວທີສາມາດຊ່ວຍ ຮັກສາຊີວິດຄົນເຈັບໄດ້.

ອີງຕາມຄຳແນະນຳຂອງສູນຄວບຄຸມ ແລະ ປ້ອງກັນພະຍາດ (CDC), ປະເທດສະຫະລັດອາເມລິກາ”,^[4] ບັນດາສັນຍານ ແລະ ອາການຂອງ ພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດແມ່ນມີອາການສົມທົບໃດໜຶ່ງດັ່ງລຸ່ມນີ້:

- ສັບສົນ ຫຼື ມືນງຶງ
- ຫາຍໃຈຝືດ
- ຊີບພະຈອນເຕັ້ນໄວ
- ມີໄຂ້ສູງ ຫຼື ໜາວສັນ ຫຼື ຮູ້ສຶກໜາວ
- ປວດຢ່າງຮຸນແຮງ ຫຼື ຮູ້ສຶກບໍ່ສະບາຍ
- ເຫື່ອອອກຫຼາຍຜິດປົກກະຕິ

ຖ້າຫາກບໍ່ໄດ້ຮັບການປິ່ນປົວ, ອາການເຫຼົ່ານີ້ຈະຮຸນແຮງຂຶ້ນ ແລະ ເຮັດໃຫ້ເກີດພາວະຊັອກຈາກພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດໄດ້. ຫາກທ່ານ ຫຼື ຄົນ ອ້ອມໂຕທ່ານມີອາການເຫຼົ່ານີ້ ຄວນຮີບໄປພົບແພດທັນທີ.

ຜູ້ທີ່ມີຊີວິດລອດຈາກພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດອາດມີຜົນກະທົບຕໍ່ຄຸນນະພາບຊີວິດໃນໄລຍະຍາວ. ທ່ານສາມາດອ່ານເພີ່ມຕື່ມ ກ່ຽວກັບເລື່ອງ ການມີ ຊີ ວິ ດລອດຂອງຄົນເຈັບ ທີ່ມີພາວະຊຶມເຊື້ອເລືອດ <https://www.sepsis.org/faces/>

ສຳລັບຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບພາວະຊຶມເຊື້ອ ທ່ານສາມາດອ່ານເພີ່ມຕື່ມໄດ້ທີ່:

[World Sepsis Day](https://www.world-sepsis-day.org/sepsis), ຫຼືໄປ <https://www.world-sepsis-day.org/sepsis>

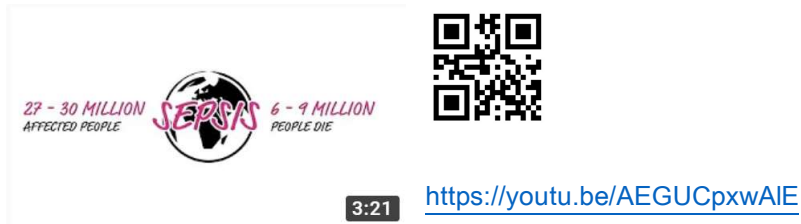
[Global Sepsis Alliance](https://www.global-sepsis-alliance.org/sepsis/), ຫຼືໄປ <https://www.global-sepsis-alliance.org/sepsis/>

[Sepsis Alliance](https://www.sepsis.org/faq/), ຫຼືໄປ <https://www.sepsis.org/faq/>

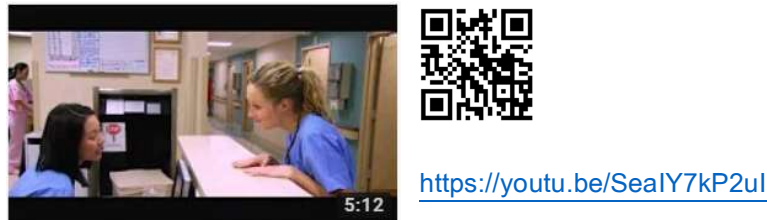
ຄຳສັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ: ການຊຶມເຊື້ອ, ການຕິດເຊື້ອພະຍາດຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອ, ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ, ການຕ້ານຕໍ່ຢາຕ້ານເຊື້ອຈຸລິນຊີ

ທ່ານສາມາດເຂົ້າເບິ່ງວິດີໂອເພື່ອເບິ່ງຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມກ່ຽວກັບ “ການຕິດເຊື້ອ” ໄດ້ທີ່:

What is sepsis (sepsis explained in 3 minutes) - in English

Infection Prevention is Everyone's Business

References

¹ World Sepsis Day. (n.d.). Sepsis. Retrieved from <https://www.world-sepsis-day.org/sepsis>

² Technology Networks. (n.d.). What is Sepsis? (Sepsis Explained in 3 Minutes). Retrieved from <https://www.technologynetworks.com/diagnostics/videos/what-is-sepsis-sepsis-explained-in-3-minutes-308278>

³ Sepsis Alliance. (n.d.). Frequently Asked Questions About Sepsis and Sepsis Alliance. Retrieved from <https://www.sepsis.org/faq/>

⁴ CDC. (2017, August 31). CDC urges early recognition, prompt treatment of sepsis. Retrieved from <https://www.cdc.gov/media/releases/2017/p0831-sepsis-recognition-treatment.html>.

ການສະແດງຄວາມຮູ້ບຸນຄຸນ

ທາງທີມງານວັດຈະນານຸກົມເຊື້ອຕ້ານຢາຕ້ານເຊື້ອ ຂໍຂອບໃຈ The Wellcome Trust ແລະ ທຸກທ່ານທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຂຽນ
ວັດຈະນານຸກົມສະບັບນີ້ໃຫ້ປະສົບຜົນສໍາເລັດ

ຜູ້ຮ່ວມໃຫ້ຂໍ້ມູນວັດຈະນານຸກົມສະບັບພາສາລາວ

ຜູ້ຮຽບຮຽງສະບັບພາສາລາວ: ດຣ ວິລະດາ ຈັນສະມຸດ

Vilada Chansamouth, MD, IHTM, MEpi

Senior research physician, Microbiology laboratory, Mahosot Hospital/ Lao-Oxford-Mahosot Hospital Wellcome Trust Research Unit, Vientiane, Lao PDR

Prof Mayfong Mayxay, MD, PhD

Head of Field Research, Lao-Oxford-Mahosot Hospital-Wellcome Trust Research Unit, Vientiane, Lao PDR; Vice-President, University of Health Sciences, Ministry of Health, Vientiane, Lao PDR
Visiting Professor of Tropical Medicine, University of Oxford, Oxford, UK

Paul Newton BSc, BM BCh, DPhil, DTM&H, FRCP

Professor of Tropical Medicine, Lao-Oxford-Mahosot Hospital-Wellcome Research Unit (LOMWRU), Microbiology Laboratory, Mahosot Hospital, Vientiane, Lao PDR, & Infectious Diseases Data Observatory, Centre for Tropical Medicine & Global Health, University of Oxford

Sayaphet Rattanaovong, MD, IHTM

Senior research physician, Deputy head of Microbiology laboratory, Mahosot Hospital, Vientiane, Lao PDR

Souphaphone Vannachone, MD, IHTM

Research physician, Lao-Oxford-Mahosot Hospital Wellcome Trust Research Unit, Vientiane, Lao PDR

Kem Boutsamay, Bsc

Research assistant, Medicine Quality Group, Infectious Diseases Data Observatory (IDDO), Lao-Oxford-Mahosot Hospital Wellcome Trust Research Unit, Vientiane, Lao PDR

Vayouly vidhamaly, MPharm

Research assistant, Medicine Quality Group, Infectious Diseases Data Observatory (IDDO), Lao-Oxford-Mahosot Hospital Wellcome Trust Research Unit, Vientiane, Lao PDR

If you have any comments, suggestions, or questions about the *AMR dictionary*, kindly contact:

ravikanya@tropmedres.ac and direk@tropmedres.ac

AMR dictionary (www.amrdictionary.net) is currently available in English, Thai, Khmer, Myanmar, and Chinese. Electronic file (PDF format) of each language can be downloaded by using the following QR codes.

English**Thai****Khmer****Myanmar****Chinese**